په سمندر کي دملغلرو لټون
تولنيزې ستونزې او دحل لارې يې
دفکرونو جوربښت او هغوئ ته وده ورکول
ليکوال
محمود (حميدزي)
Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پېژند پاڼه
نوم:په شمندرکي دملغلرولټون
تاليف، ليکنه :محمودحميدزی
کمپوزر:محمودحميدزی
دقلمي ليکنې نېټه:۱۳۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

ډالۍ دې وي زما محترم پلار ښا غلي معلم خيرالله ته!
زمامحترم پلارلومړی هغه شخص دی چي ماته يې قلم او کتابچه په لاس کي راکړه.
زه دلوی خدای (ج) په مرسته او دهغه په واسطه په دې وپوهيدم چي ليک او لوست وکړم.
زما محترم پلار ماته تل همدغه يوه خبره کوې چي علم،پوهه غوره ده ښه ده اواړينه ده.
ما خپل ډېر علم دخپل پلار څخه زده کړی اوحاصل کړی دی.
هغه تل زماسره زما دزيرکتيا او وړتيا په لوړولو کې مرسته کړې ده.
زه يي تل د ناسمو کړونودکولو څخه راګر ځولی ،منعه کړی يم.
زما محترم پلار زما د ژوند دهو ساينې لپاره تل هڅه کړې ده،او کوي يې.
په رښتيا هم زما داوړه ډالۍ دهغه دښيګڼو په وړاندې هيڅ هم نه ده!
او زه تل دالله (ج) څخه دهغه د دونيا او اخرت دنيکمرغۍ غوښتنه کوم!
الله (ج) زما پلارخيرالله ته دنيکيو په شتون کي اوږد عمر ورکړې.
الله (ج) دې تاته دهغه کړونو اجر او ثواب درکړې کوم چې تا زما سره کړې دي زما محترمه پلاره.
خدای(ج)دی ستاسيوری زما او زما دکورنۍ دغړو دسر څخه نه کمه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

عنوانونه **مخونه**

۱ :دلیکوال خبرې... ۱
۲ :بریا ته درسیدولار... ۲
۳ :ځان ښودنه اوزیانونه یې... ۴
۴ :په مثبت ډول درسنیو کارونه... ۷
۵ :د هیواد سره مینه اووفاداري ۱۱
۶ :قومي ژبني او نژادي توپیرونه... ۱۴
۷ :علم اوپوهه ۱۶
۸ :شفقت او مهرباني... ۱۹
۹ : دمور او پلار احترام کول او حقونه یې ۲۲
۱۰ :نشیي توکي ۲۴
۱۱ : خپل منځي شخړې او بدی... ۲۶
۱۲ :معلولیت عیب نه دی... ۲۹
۱۳ : دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه ۳۲
۱۴ :دجنګ زیانونه... ۳۴
۱۵ :دولتي اوشخصی دندې... 38
۱۶ :د وخت بي ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت... ۴۲
۱۷ :ځوانان... ۴۴
۱۸ :نیک اخلاق او ښه سلوک... ۴۶
۱۹ :مرسته کول... 48
۲۰ :دوستي او ملګرتیا... ۵۰
۲۱ :شراکت، ګډکار... ۵۲
۲۲ :ګدایي یا فقر کول... ۵۳
۲۳ :ډار (وېره) یوازې دالله (ج) څخه په کارده... ۵۵
۲۴ : دځان څخه ښه شخص جوړول... 58
۲۵ :مطالعه،کتاب لوستنه... ۶۰
۲۶ : خپل لوښي او خوینديې په لوړ ولوړ ورکول... ۶۲
۲۷ ښکاره او پټه پاکي... ۶۵
۲۸ :دانسان په ژوند کي دوورزش (تکرښت) ارزښت... ۶۶
۲۹ : دماشینونو سمه کارونه ۶۸
۳۰ :دچا پیریال پاکه ساتنه او سمسورتیا... ۷۰
۳۱ : دیني عالمان ۷۲
۳۲ :دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته یې غاړه ایښودنه........ ۷۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوانونه مخونه

۳۳:پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانود خوا ښخه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول...............۷۷
۳۴:په ښوونځیوو او مدرسوو کي کیفیت لرونکي او ښه زده کړه...............۸۹
۳۵:دمیرمنې او خاوند(میره) ترمنځ ښې اړیکي او یوبل ته درناوی...........۸۳
۳۶:مشوره کول...۸۴
۳۷:دمشرانو(ډېرعمرلرونکو) درناوی کول......................................۸۶
۳۸: پخلاینه...۸۷
۳۹: په غیري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کې بدې پېښې
...۸۹
۴۰تشویق کول اودتشویق اغیزې...۹۱
۴۱:اتفاق او یوالی...۹۲
۴۲:په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل ۹۳
۴۳:غیبت کول..۹۷
۴۴:پرحیواناتو ظلم...۹۹
۴۵: جورت درلودل...۱۰۱
۴۶:رښتیا ویل اورښتنولي...۱۰۳
۴۷:شگون او زموږ ټولنه ۱۰۵
۴۸: فرهنگ...۱۰۶
۴۹:اسلام ۱۱۱
۵۰:هغه سرچینې چې په دې کتاب کې ورڅخه گټه اخیستل سوې ده ۱۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال خبرې

ثنا او ستاينه دې وي پاک الله (ج) لره چې پالو نکی دټولو عالميانو دی. درود او سلام دې وي پر حضرت محمد (ص) باندي.دلوی خدای (ج) شکر ادا کوم چې ماعاجزه او ناتوانه بنده ته يې دا توان را وبخښئ چې زه دخپلو ورونو او خويندو لپاره داستاسوپه لاس کې ليکنه(کتاب)
چې نوم يې (په سمندر کې دملغلرو لټون) دی وليکم. الله (ج) دې وکړې چې زما دغه ليکنه زما دورو نو او خويندو لپار دګټې څخه ډکه يوه ليکنه وي او درانه لو ستونکي ور څخه دژوند په چارو کې پوره ګټه پورته کړې؛ دخپل ځان او يا هم دټولنې لپاره يوه ملغلره په کښې ومومې.ما په دې ليکنه کې زموږ او ستاسو دټولنې ستونزې،کړاوونه،دهغوی دحل لارې او هغه څه را اخيستي دي چې دهغوپه پلي کولو سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی شي.
ما په دې ليکنه کې دځنيو ټولنيزو،کلتوري اواسلامي موضوعاتو څخه يادونه کړې ده.ما په دې ليکنه کې زموږ او ستاسو دټولنې ښکنې او بدی دواړی را اخيستي دي. ستاسو درنو لو ستونکو څخه مې غوښتنه دا ده: چې
تاسو هم درخپل توانه پوري دټولنې په اصلاح کې خپل توان او وس مه سپموې ترڅو زموږ او ستاسو ټولنه دهره اړخه يوه پر مختللي او دستو نزو څخه خلاصه ټولنه و اوسي.هيله مې ستاسو لو ستونکو څخه دا ده چې که کوم ځای زما عاجزه بنده څخه په دې ليکنه کې وړه يالويه غلطي سوې وي نو تاسودرانه يې په اصلاح کولو کې را سره مرسته وکړئ.ما دا ستاسو په لاس کې ليکنه ددې لپاره ليکلې ده چې زما مسلمانانو ورو نو او خويندو ته يې ګټه ورسيږي او يوازې او يوازي مې هيله خپل ټولنې ته ددې لارې څخه خدمت کول اونيکي کول دي، الله (ج) دې زما څخه په دې کار کول نه ناراضه کيږی.ما چې په دې ليکنه کې دکومو موضوعاتوڅخه يا دونه کړې ده تاسو لوستوونکي په هره موضوع کې ژور فکر کوونکي و اوسي، او دخپل وس او توانه پوري تاسو هم زيار وباسې چې زموږ اوستاسو هيواد اوټولنه نور هم پيا وړي شي. موږ او تاسو بايد تل زيار ايستونکي و اوسو اوتل موهڅه داوي چې دخپل ځان سربيره نوروته هم ګټه ورسوو.دنيکوانسانانو لار ښوونې اوزموږ او ستاسو ګډ کار زموږ ټولنه او زموږګران هيواد (لوی افغانستان) پياوړی کوي. موږ او تاسو هر يو بايد خپلې مفکورې او تجربې دنورو سره شريکې کړو، تر څو دموجوده ستونزو څخه ليرې واوسو او نور ستونزې موږ ونه ګواښې. موږ هريو کولی سو کار وکړو دځان او خپلې ټولنې لپار ديوې لارې نه دبلې لارې خدمت وکړو.هيله مي ستاسو درنو لو ستونکو څخه داده چې ماحقير بنده په خپلو دعاګانو کې دياده مه باسئ.په درنښت:محمود((حميدزی))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بريا ته د رسيدو لار

ډير خلګ په دې فکر کې وي چې برياليتوب دي تل زما په برخه وي، مګر داسي نه ده ،بريا او کاميابي هغه وخت شوني ده چې موږ زحمت وکاږو، هڅه وکړو، هوډولرو، او هيڅکله خپلو سمو او پر ځای پر يکړو ته بدلون ورنه کړو او شا ته تګ ونه منو،که څه هم موږ په زرګونو ځلې خپل په هيلو کي ناکام سو. دبريا راز په نا کامۍ کې پټ دی.کله چې تاسو دناکامۍ سره مخ کيږي. نو دا فکرمه کوئ چې زه ددې توان نه لرم چې بريالی به سم.امتحان يې کړئ او بيابيا خپل برياته د رسيدلو هيله تکرار کړئ، کوښښ وکړئ ترڅو برياليتوب ته ورسيږي.ډير خلګ داسي دي چې کله په يوه کارکي دنا کامۍ او ماتې سره مخ سي نو بيا هغه شاته تګ وکړي ماتي ومني اونور بيادهغه کار دکولو هڅه نه کوي؟ چې داکړنه يوازي اويوزي ددوی وهم او وېره ده، نورهيڅ هم نه. هيڅ وخت داسي نه سي کيدای مګر ډېر په لږه اندازه اونامعلوم وخت داسي کيږي. چې يو بريالی شخص دي په لومړی ځل خپلې موخې ته ورسيږي، او بريالی دې سي. برياته درسيدلوپه لاره کې هرورمرو ستاسو مخ ته خنډونه اوستونزې راځي مګر تاسو خپله هيله دلاسه مه ورکوئ او بيابيا خپل هدف(موخې)ته درسيدلو فکروکړئ،او داسي وګڼئ که چيرې داخل لازه هڅه وکړم نو زه به بريالی سم،او کاميابي به مې په برخه شي.تل په خپلو کارونو کې دحوصلې څخه کاراخلئ،صبر ولرئ اود زغم خاوندان واوسئ.په خپل ژوند کې هر وخت ځان ته بيل، بيل انتخا بونه اوموخې مه ټاکئ.غوره انتخاب ولرئ او بيا دغره په شان کلک ودريږئ،تر څو تاسوته دبريا لارې پرانيستې پاتې سي، اوتاسوپر هغه لاره بيله دې چې راوپر زيږي مخته لاړسئ.ماهيره لامبوزن هغه نه دی چې په لږو اوبو کي لامبو ووهي، بلکي ماهيره لامبوزن هغه دی چې دسمندر په شديدو(سختو) څپو کې لامبو ووهي او نه پريکيدونکي څپې پري کړئ او خپل منزل ته ځان ورسوئ.انسان فکرکوي چې زه پيا وړي اراده اوټينګ هوډ لرم؟خودانسان فکربه يويې کوچني حشرې ته نه وي وراوښتی،چې آيا انسان پيا وړي آراده ،اوهوډلري او که هغه کو چنۍ حشره؟البته دا خبر زه دټو لو انسانانو په اړه نه کوم، داسي ډېر انسانان وه او سته چې هو ډيې دغرونو دسختو ډبرو څخه سخت وو اودی او په خپل کلک هوډ سره غرونه سوري کوي،مګرداسي انسانان هم سته چې استقامت (هوډ)يې ډېر کمزوری وی اوهتأ ژوند کول لا هم ورته ستونزمن او بې ګټې ښکاري؟ مخکي مو دحشرې يادونه وکړل. يوه حشره راوا خلئ او يوه صاف لوښي ته يې وا چوئ او بيا وګورئ چې داحشره دخپل خلاصون لپاره درکومې اندازې هڅه کوي،دخپل هوډ او کلکي آرادې څخه درکومه بريده ساتنه کوي اوهوډمنه او مباريزه پاتې کيږي. تاسوبه دهغې مباريزه اوپياوړی هوډپه خپلوسترګووګورئ او دا به دهغې حشرې په ليدلو درته معلومه سي چې يوه حشره چې دانسان څخه په جسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اومعنوي لحاظ کمزوري ده هوډيې بيا دځينوانسانانوڅخه ځومر ډيرپياوړی دی!
يوه حشره چې دکړاونواوستونزوپه وړاندې دردې حده مبارزه کوي اودخپل هيلې څخه چې دستونزې څخه خلاصون دی نه اوړي نو يوانسان بايد ديوکړاو اوستونزې پر وړاندې درکومه حده ودريږي اوځومره ټينګ هوډبايد ولري ؟
يوه ونه ټول ژمی ددې په تمه اوهيله تېروي چې کله به سپرلی راځی،ونه انتظار کوي او بيا دسپرلي په راتلو هغه ونه زر غونيږي، پاڼې، غوټۍ،ګلونه اوميوې کوي.
اوبه خپل تګ ته درهغو پوري دوام ور کوي تر ځو ياخو وچې سوي نه وي اوياخوخپل منزل ته نه وي رسيدلي.ستوري هره ورځ دې ته انتظار باسي چې کله به تياره راځي او موږ به ځليږو.متل دی چې وايي: بې زحمته رحت نسته!
ځوک چې ډېره هڅه کوي نو هتمن به هغه ته ډېر څه هم په لاس ورځي خدای جل جلاله انسان په دې نه دی مکلف کړی چې په کارو نو کې تلوار وکړئ او دبې صبرۍ څخه کار واخلئ،الله جل جلاله موږپه تلوارنه کولوامرکړي يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ الأَنبيَاء : 37نمبرايات ولولئ.
ديوه حديث شريف مفهوم دی(ځوک چې دصبرعادت جوړکړي نوپرهغه الله جل جلاله صبراسانه کوي.① تل خدای جل جلاله انسان ته دزحمتو نو اجر ور کړی او ورکوي يې. هر هغه ځوک چې په روا، او سا ليم ډول دبريا هيله لري، لوی خدای جل جلا له دهغه سره مرسته کوي او هغه ته دبريا دلا ستة راوړلو لاره ښيي.
موږ الله (ج) دې نړۍ ته ددې لپاره را استو لي يوو چې زموږ څخه ازموينه واخلي، که نه دالله(جل جلاله) دلوی دربار څخه کوم څه نه کميږي چې يو انسان دې بيله ازموينی جنت ته دا خل کړي! مګر ازموينه اخستل کيږي .
کوم انسانان چې حق ته يې غاړه ايښې وي,نيک کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموڅخه سرغړونه نه کوي که چيرې ،دالله جل جلاله خوښه وه نو جنت ته به يې دا خل کړي او هغه کسان چې حق نه مني، بد کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموڅخه سر غړونه کوي، که دالله جل جلاله خوښه وه نو هغو کسانو ته به سزا ورکړی اوکه يی خوښه وه پر وبه رحميږی، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوْرَةُ آل عِمرَان : 129نمبرايات ولولئ. موږ هروخت په ازمو ينه،(امتحان) کې يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره،سُوْرَةُ البَقَرَة : 155شماره ايات ولولئ. په دې ازموينوکي دبريا لپاره بايد هر وخت هيله مند واوسو ،هيڅ وخت نا هيلي اونا اوميده نه سو، هر وخت هيله ولرو، تر ځو دکاميابی ترپولې ورسيږو او کامیابه سو.
لو مړی بايد دخدای جل جلاله دلوی دربار څخه ناهيلي نه شو او دهغه ورسته بايد په خپل ځان باور ولرو کلک او نه ماتيدونکی باور.

١- صحيح مسلم,حديث کڼه 2424

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو مشروع ،روا هیلودپوره کولو په لاره کې باید ونه ویرېږو،په پوره ډاډسره باید دبریا خواته واړانديږ ولاړسو.
دهغو کسانو سره مرسته وکړو چې هغوی غواړي خپلومشروع هیلو ته ځانونه ورسوي او تل یې درمرستې ترڅنګ تشویق هم کړو،حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ډیر ځلې دداسی پیښو سره مخ شوی دی چې هغه داسلام دمبارک دین په لاره کې دحدنه زیاتې ستونزې او کړاونه ګاللي دي، چې دطایف دخلکولخوا زورول کیدل یې ښه بېلګه ده.
ددې هرڅه سربیره به هم حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر هرې ستونزې صبراختیاره وه، او نه به ناهیلی کیده.
دهغه (ص) کلکه اراده، هسک عزم اونه ماتېدونکی هوډ و چې دلوی خدای جل جلاله په مرسته داسلام مبین دین دنړۍ په ګوټ ګوټ کې خپورسو. راسئ چې موږ دهغه مبارک صلی الله علیه وسلم داستقامت څخه پند وا خلو. که چیرې موږ په خپلومشروع هیلو کې دستو نزو او مشکلاتو سره مخ کیږو، باید هغه وزغمو، بیابیا کوښښ وکړو ترڅو خپلو هیلو ته ورسیږو او په خپله هیلو کې دبریالیتوب درپولې منډې و وهو.
راسئ نوردناکامۍ څخه ونه ویرېږو،که چیرې کامیابي،بریالیتوب غواړو نو باید کامیابۍ ته درسیدو په لاره کې خنډونه اوستونزې وګالو، په ناکامۍ لیدلو سره دکامیابۍ پرلاره تګ پرې نږدو،که ناکام سو باید صبر او زغم ولرو اومایوسه نه سو. زړونه مو باید تل ډاډمن اوهیله مند وساتو،که څه هم زموږ مخته دومره خنډونه اوستونزې راسي، چې زموږ شاته تګ بیخي هتمي سي، دهر ډول ستونزې اوخنډسره باید مقابله وکړو ترڅو بریا زموږ په برخه سي، او خپل ژوند ته په بریالیتوب دوام ورکړو.

ځان ښودنه اوزیانونه یې

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمايي: الله جل جلاله فرمايي: ژباړه زه بې پروایم له شریکانوڅخه چاچې یوعمل (کار)وکړاوپه هغه کې یې بل څوک شریک کړنوزه هغه اودهغه کارپریږدم ①
مطلب داچې کوم کاراوعبادت چې دځان ښوونې لپاره وي دالله (ج) په نزد ښه کارنه دی، اوالله (ج) دهغه شخص اوکارڅخه بې زاري ښودلې ده.
زموږ په ټولنه کې ځینې خلګ دخپل نوم دلوړولو، او دنورو خلګو څخه دځان لوړښودلو لپاره ځینې داسې کارونه ،کړنې کوي چې نه یوازې داچې خپل ځان ته

١ - صحیح مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيان رسوي بلکي دا کړنې يې پرټولنه باندې هم بدې اغيزې کوي اودټولنې نورخلګ هم دمشکلاتو سره مخ کوي.
زه ددې کړنو دجملې څخه چې دوی يې کوي دلته څو بيلګې ليکم:

لومړی: پر بې وزلو او کمزورو انسانانو باندې زور زياتی اوظلم:
ځينې انسانان په دې خاطر پرنورو انسانانو ظلم او زور زياتی کوې:چې دهغو څخه په مالي ډول ځان تقويه کړي. ځينې نورددې لپاره چې نورانسانان دده څخه ووېرېږي اوپه ټولنه کې ددوی په آند نوم وړي اونوم لوړي سي: دظلم لاره اختياره وي په ټولنه کې فساد خوروي اوټولنه ددوی دزور زياتي اوظلم څخه آرامه نه وي. جاليبه خوداده چې ځينې نور انسانان بيا ديوې ټولنې پراوسيدونکو باندې په دې خاطر زور زياتی کوی چې دوی دخپل زور زياتي څخه خوند اخلي!
بې معنا اوبې ځايه خبرې کول ، نور ته سپکاوی کول، ځان لوړ ښودل، بې معنابي او ځايه موډ،فيشن اودې کاروته ورته نورکارونه ځينې انسانان دنوم ښودني اوځان مشهوره کيدو لپاره کوي چي په دې کارسره دوی داغواړي چي دهغوی په ګمان دهغوی ټولنه ورته احترام (درناوی) وکړي اويا‌هم ورته دعزت په نظروګوري:حال داچي هيڅ کله يو انسان پر نورو انسانانو باندې په ظلم او زور زياتي کولو اوپه ټولنه باندې په جبرځان محترم بللواومنلو دعزت خاوند نه س‌ئ کيدلی.
کوم انسانان چې داسي کسانوته درناوی لري: يابه د وهم(ډار) او ويرې څخه دوی ته عزت ورکوي اودرناوی به ورته لري او يابه هم ددوی په ناروا کارونو باندې خوښ وي.
که چيرې يوانسان په خپله خوښه ديوه ظالم او بد کاره انسان سره دهغه په کارکي مرسته وکړل او يا هم په خوښ سو:دده او هغه کس چي بدکاره او ظالم دی توپيرنسته او په ګناه کې ورسره ونډه لري.الله جل جلا له موږ دنيکی په کړنوکي په مرسته کولو اودبدئ په کارونوکي په نه مرسته کولو امرکړي يو په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوۡرَةُ المَائدة : 2نمبرايات ولول‌ئ.
ځينې کسان بيا داسي کارونه دځان ښودنې لپاره کوي: چې ددوی کړنې داسلام دمبارک دين اود خپلې ټولنې دکلتوراو عنناتو څخه مخالفه وي او ددې کم شميروګړو لکبله هغه ټولې ټولنې ته چې دا څوناکاره اوبدکاره انسانان په کې شتون لري ځينې نادرکه، کم آندي اوکم فهمه کسان دهم هغووګړو په نظرګوري چې ګواکي هغه واړه ټولنه دهم هغوبدکارو انسانانو په شان ده داډول فکر(آند)ګمان کول ، ديوه باهوښه انسان لپاره نه ښايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله دنوم ښودلو او ځان مشهوره کولو لاره چې ځيني انسانان فکر(آند) کوي چې همدا به وي:دخوښۍ او ځيني نورو محفلونو کې ډېراو بې ځايه لګښتونه او مصارف دي،دا کارنه يوازي داچې بې ګټې او بې فايدې کاردی، بلکې داکار په ټولنه کې دوخت په تيريدو سره مروج کيږی اوټولنه ددې زيات لګښت خوښوونکو خلکو پر لاره پل ږدي چې ورسته بيا غريب او ناچاره خلک هم دې ته مجبور سي چې په خپلو محفلونو کې زيات لګښت وکړي،ياد کارددې سبب ګيږي چې په ټولنه کي ددې لګښتونو دپوره کولو لپاره ځيني خلک ناروا او نا مشروع کارونو ته زړه ښه کوي اويا هم خپل دهيواد پريښودلو ته اړوزي مهاجرت کوي. که چيرې شتمن خلک هغه لګښتونه چې په خپلو محفلونو کې يې لګوي،زموږ او ستاسو دټولنې غريبو او نادارو اوسيدونکوته ورکړې او وسره مرسته وکړې: زموږ او ستاسو دټولني دابې وزلي به دمنځه ولاړه سي او هيڅ يو غريب کس به پاتې نسي، په ياد کارکولوسره به موږد دوو ګټو څخه برخمن سولومړی: ټولنه به مودغربته خلاصون پيداکړي. دوهم: داخرت دهوساينې اودجنت خواته دور وړاندي کيدولامل به موسي.اسراف کول او بې ځايه لګښتونه داسلام دمبارک دين خلاف عمل دی!

الله جل جلاله بې ځايه اصراف کوونکي دشيطان ورنه بللې دي، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ بنیٓ اسرآئيل/الإسرَاء : 27نمبرايات ولولئ،حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: ؛وخورئ، وڅښئ، صدقه ورکړئ، مګرله اسرف څخه ځان وساتئ.① موږ او تاسوډېروخت په دې خبره ښه پوهيږو چې کوم کارچې زه يې کوم ناروا او حرام کاردی خوددې سربيره يوازي ددې خبرې لپاره چې زموږ په محفل کي کدونکوونکي وګړي يوازي دا ووايې چې فلانې په خپل محفل کي دومر لګښت اودا اوها کړي وه داکار کوو دې خبرې ته مو هيڅ پام نه وي چې که نن ورځ زه په خپل محفل کي داډول لګښت وکړم نو سبا يو بل څوک هم په خپل محفل کي زيات لګښت کوي رو،رو به داکارپه ټولنه کي عام سي او نورخلک به هم دې ته وهڅول سي چې په خپلو محفلونو کې اسراف او ډېر لګښت وکړي: هغه وخت به هغه غريب خلک چې هتاخپل جامې، او خوړه نه سي پيدا کولی څه وکړي؟ آيا هغوی دا توان لري او که نه چې زموږشتمنوپه څيرلګښتونه وکړي؟

ولې ددې ناروا کړنې څخه يو کوچنی فرهنګ جوړکړو؟ په محفلونو او غونډو کي داندازې څخه زيات لګښت څخه بايد ډډه وکړو،داکارمودشتمنۍ بې ځاي مصرفولو مخه نيسي او ورسره به مودالهی حکم څخه سرغړونه هم نه وي کړي.

موږ په محفلونوکي په ډېرلګښت کولو سره دټولنې بار وردرنوو او خلک په قصداً دې ته اړباسو چې ياد نارواکار دوی هم وکړي زموږ داکار زموږ پرخپل ځان ظلم دی، په دې کارسره ګناه په خپله ځانته پيرو،هغه لګښتونه چې موږ يې په خپلو محفلونو او غونډو کي کوو ،بايد دلوی خدای جل جلاله درضالپاره يې په

۱- صحيح بخاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې کارونو ولګو،و کړو چې زموږ ولس او ټولنې ته يې ګټه ورسيږي،نه داچې خپل شتمني په داسې کړنو مصرف کړو چې نه يې موږ او نه يې هم زموږ ټولنې ته کومه ګټه ورسيږي. موږاوتاسوبايد دخپلې ټولنې دارمنواو سيدونکو سره بيله کوم تو پيره مرسته وکړو. الله جل جلاله خيرات ورکوونکې وګړي الله جل جلاله ته حسنه پور ورکوونکې وګړي بللې دي اوهغوی سره يې دڅوبرابره زيات اجرورکولو وعده کړی ده!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الحَديد : 18)نمبرايات ولولئ.زموږدکارونوله عمله بايد زموږټولنې ته زيان ونه رسيږي اوپه خپله پرخپل ځان او ټولنه ظلم اوتيری ونه کړو. راسئ چې داسې کارونه وکړو چې په اوږد محله او لنډ محاله توګه زموږ دټولنې اوسيدونکوته ګټورتمام سي. ددې برځای چې ځان ښودونکې ،مغروره پرخپل ځان اود خپل ټولنې پراو سيدونکو باندې ظلم کوونکي و اوسو:بايد خير رسوونکي، مرسته کوونکي اوعاجزه انسانان و اوسو، هيڅ وخت داسې يو کار ونه کړو چې خپل اخرت ته زيان ورسوو،دلوی خدای جل جلاله اُمرو څخه سرغړونه ونه وکړو او دوږخ وه ځان ته په خپل لاس وانه خلو. موږ او تاسو بايد داسلام دمبارک دين دټولو احکامو څخه پيروي وکړو تري سرغړونکي او بدې غوښتونکي ونه اوسو تل خير غوښتونکي انسانان و اوسو.

په مثبت ډول درسنيو کارونه

په اوس وخت کې ږغيزو ،متني، اوتصويري(انځوريزو) رسنيو او وسيلو دانسانانو په ژوند کې ډېرې آسانتياوي اونوښتونه منځنه راوړي دي،او ددې وسيلو په مرسته خلګ ديوبل سره ډير نږدې سوي دي. دمعلوماتو راکړه ورکړه اوس په ډېرلږ وخت کې دنړۍ وهرګوټ ته کيدای سي. ددې رسنيو اووسيلو دجملې څخه راډيو ،تلويزيون، کمفيوټر ،تليفون ،فکس، انټرنيټ اوداسې نور يادولی سو. داهغه وسيلې دي چې په اوسني وخت کې دخبر رسولو، ديو بل سره داړيکو ټينګولو، تجارت، جګړيزو، روغتيايې، تفريحي، اوپه ځينونوروبرخوکې دکار دلاښه آسانتيا لپاره استعماليږي.

لومړی: راډيو او تلويزون

موږ او تاسو بايد ددې وسيلو څخه په مثبت ډول استفاده وکړو، اوددې دو وسيلو څخه دخبرو داوريدلو د تعليمی، اوتفريحي خپرونو داوريدلو او ليدلو لپاره کاروا خلو . که چيرې موږ ددې ډول رسنيو سرپرستان يوو.موږ بايد دخپلو اوريدونکو اوليدونکو لپاره داسې خپرونې تياري کړو چې ددې خپرونو له کبله زموږ ليدونکي او اوريدونکي په هغه مسائيلو،موضوعاتو(سکالوګانو) وپوهيږي چې په هغو کې معلومات نه لري. موږ بايد هغوی ته ګټوره روزنه او ښوونه دخپلورسنيوله لارې وړاندې کړو. داروزنيزې خپرونې بايد د کيفيت اوکميت له پلوه لوړې، دپام وړ،په زړه پورې او پوره وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خلکوتــه دينـــي، ټــولنيزي، اقتصـــادي، روغتيـــايي، حقــوقي ،کلتــوري او پـــه ډيرنوروبرخـو کـې پـه پـوره ډول معلومـات ورکـړي، ترڅـو دعامو او هغو کسـانو لپاره چې تعليم نـه لري يوډول دښوونـې اوروزنې سرچينه وګرځي، دخلکو په منځ کـې هراړخيـزه عامـه پوهـوي زيـات سـي ،خلـک نوښـتونو تـه پـه هـر برخـه کـې وهڅيږي اوټولنه مو نور داسي يوه ټولنه پاتې نـه سي چي دډېرو اړينومعلومـاتو او پيښيدونکو پيښو څخه نا خبره وي. داډول رسنۍ دټولنې لپاره دتعليم او تربيې دښوولو اونيک عامه پوهوي يوه برخه ګرځي اودټولنې وګړي ورڅخـه پـه زياتـه اندازه په بيلا بيلوبرخوکي پوهوي ترلاسه کوي.

دټولنې دميشتو وګړو رول دراډيـو او تلويزيـون څخـه پـه سمي استفادي کولوکي:

خلـک رسنۍ بايـد ددې لپـاره ونـه کـاروي چـې دخپرونـو څخـه يـې ناسمه استفاده وکړي او ياپې هم دخپرونـو څخـه ناسم پوهـوي ترلاسـه کړي.پـه ځينـو رسنيو کـې داسي خپرونې لوستونکو، اوريدونکو او ليدونکو ته خپرېږي، چې دهغو خپرونـو پـه لوستنه، ليدنه او اوريدنه سره يو ښه انسان غلطي او کړي لارې تـه تيل وهل کيـږي. ټولنــه دهغــو خلکــو دشـموپلانونو او اغيزولانـدي راځـي چــې هغـه خلـګ غواړي ديوې ټولني داوسيدونکووګړو ذهنيتونوته منفي سمت ته بدلون ور کړي اوخپـل هغـه شـوم پلانونـه پـر هغـوی پلـي (تطبيـق) کـړي چـې دوی يـې غوښـتنه لري.مـوږ او تـا سـو بايـد دهغـو خپرونـو دليـدلو، لوسـتلو او اوريـدلو څخـه ډډه وکړو،چـې پـه هغـه خپرونـوکي زموږکلتـور، عننــاتو ،ژبــې، ټـولنيز ژوندانـه، اود هيواد خلکو ته په کښي زيان رسيږي او يا هم ورتـه پـه کښـي سپکاوي سـوی وی. زموږ او ستاسو په ټولنه کې داسي رسنۍ شتون لـري چـې هغـه زمـوږد فرهنـګ، ټولنې، ژبې، کلتـور، عننـاتو، تـاريخ، کـړو وړو، دين او ټـولنيز ژوندانـه تـه دزيـان رسولو او هتـأ دلمنځـه وړلـو کوښښونـه کوي! داډول رسنۍ بايـد وپيژنـدل سـي او مخنيوی يـې وسـي او کـه چيرې يـې مخنيوی ستونزمن وي، نـو بايـد ددوی ټولـه ترحــي او پلانونـــه ددولــت دخواڅخـــه بربنـــدې ســـي. کلـــه چـــي ټولنـــه ددې ډول رسنيودخطرناکوپلانونو په اړ خبره سي نو بايد په هيڅ ډول ټولنه دې تـه زړه ښـه نـه کړئ چي يادې رسنۍ واوري ولـولې اويـايې هـم ووينـې. رسنۍ بايـد يـوازي او يـوازي خپـل ټـولنې تـه خدمـت وکـړئ، او ورتـه دزيـان رسـولوسبب نـه سـي. ټـولې رسنۍ بايد دهغـو ارزښتو نو ،چې په يـوه ټولنـه کـې ورتـه درنـاوی کيـږی سپکاوی ونـه کړې، داهڅه ونـه کړې چې ددې ارزښتونو په باره کي ټولنې تـه ناسـم پوهـوي ورکـړي.يـوه رسنۍ بايـد ديـوې ټـولنې ټولـو وګـړوتـه پـه يـوه نظـر وګـوري، ددوی ترمنځ توپيرونـه کـړي، يـو پـربل بانـدي ورتـه ازښـت ورنـه کـړي اوتـرمنځ يـې ديـوالي دلمنځه وړلـو هڅه ونکړي.موږ او تاسو بايـد خپـل ماشـومان دهغـه ږغيـزو،متنـي، تصـويري خپرونـو دليـدلو، اوريـدلو اولوسـتلوڅخه منعـه کـړو چـې هغـه خپرونـې غيري اخلاقي، او داسلامي احکامو څخه خلاف وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اويا هم داسي خپروني وي چي ټولنه دفساد خواته کشوي او په ناروا عملونو باندي يي اخته کوي.دادول خپروني دماشومانو پرهغه ذهنيت باندي ډير ژرخپله اغيزه غور ځولی سي چي هرڅه ورته ښه معلوميږي او هغه کارونه کوي چي دوی يې ويني، لئولي او يايې هم اوري.دماشوم حافظه دې ته اړتيا لري چي نوي شيان حفظ اوورسته ترزده کولويې عملي کړي. هرڅه چي ماشومان ويني ،وي لولي اويايې هم واوري، دوی يې په راتلوونکي وخت کي دعملي کولوکوښښ کوي،ځکه دوی ددې ترمنځ توپير نه سي کولی چي څه ښه دي او څه بد.

ماشومانو ته دجنګ جګړو،وژني اوژوبليدني فلمونه ښکاره کول، کيسې، نکلونه کول، ناولونه لوستل، په حقيقت کې دوی ته: دقتل غلا او ژوبليدني لارښوونه اوپه هغوبرخوکې روزنه ده. که غواړو چي ماشومان مو ښه وروزل سي او دبد اخلاقيو، اوبدو کارونوڅخه يې ليري وساتو نو بايد ماشومان مو درخاصي څارني لاندي ونيسو او د دوی دژوند ټول اړخونه تحليل او وارز ؤ.موږ بايد لومړی خپله منفی اړخ درلودونکي خپروني ونه څارو اوپه دوهم قدم کي خپل ماشومان دمنفي مفکوري اومنفي اړخ درلودونکو خپرونو دلوستلو،اوريدلو اوليدلو څخه په کلک ډول منعه کړو.دکمفيوټر،انټرنيټ او مبايل څخه سمه استفاده کول: زموږ او ستاسو په ټولنه کې په کمفيوټرونو، تلويزونونو،موبايلونو،انټرنيټي شبکو اونورو تصويري رسنيو او وسيلو کې داسي فلمونه او تصويرونه کتل کيږي چي هغه فلمونه اوتصويرونه په هيڅ ډول زموږ ددين، رواجونو،کلتور،عنناتوسره اړخ نه لګوي، يادې ليدني نه زموږ دين خوښوي اونه يې زموږ کلتوراوعننات خوښوي اونه هم دالیدنه زموږ دشخصيت سره برابره وي.دافلمونه اوتصويرونه (انځورونه) که زموږ ددين مخالفه وي که زموږ دعنناتو، خو ليدنه يې په هرحلت کي يوازي او يوازي موږ ته زيان رسوي يادفلمونه اوتصويرونه ځينې وخت موږ او تاسوته ژوبلونه ،وژنه، فريب، بي احترامي او ځيني وخت راته بد اخلاقي اوبي عزتي راښيي.هو داسي هنري فلمونه اوتصويرونه هم شتون لري چي موږ کيداي سي ،چي دهغوڅخه مثبت اړخونه زده او ورته متوجي سو او زموږ په ژوند کي راته د تفريح او پوهوي وسيله وګرځي اوپرهغولارو تګ راته هوسا اوآسانه کړي چي موږورباندي په تللو کي ستونزي لرو. هنري فلمونه اوتصويرونه که په مثبت ډول سره وليدل سي او موضوع يې ښه درک کړل سي: موږ او تاسو ته ښايي په هغوکي لارښووني موجودي وي. که څه هم دټولوزده کړوسرچينه کتابونه دي اوفلم ته کومه اړتيا نه ليدل کيږي.که چيرې بيا هم موږفلمونه اوعکسونه وينو نوبايد ديوفلم اوعکس منفي اړخ ته پاملرنه ونه کړو اوکه دمثبت اړخ دليدني څخه که کوم پوهوی لاسته راځي لاسته يې راوړو.موږ او تاسوډېروخت ديو فلم ،تصوير،ليکني،خبرو،يابل کوم کارمنفي اړخ ته درمثبت اړخ ډېره پاملرنه کوو، چي داکړنه زموږ دتبا هي خواته قدم اخيستنه ده. هغه فلمونه چي داسي سحنې ولري چي هغه دبي شرمی او بي حيايی څخه ډکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي: باید په هیڅ ډول سره ونه کتل سي او پرې نږدو چې دیادوفلمونو کتنه موږ ناروا کارونو ته وهڅوي.دا سي وخت تیرونه اوتفریح چې زموږدونیا اواخرته زیان په کښې نغښتی وی باید ترینه په کلکه ډډه وکړو.رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: دوه نعمتونه داسي دي چې ډیرخلګ یې قدرنه کوي،روغتیا اوفراغت.(۱)موږباید د دونیا په خوشحالی باندي خپل اخرت ته زیان ونه رسوو، دلوی خدای جل جلاله داحکامو څخه سرغړونه ونه کړو،ولې خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کې وپلورو؟ حال داچې رسوالله فرمایې:په جنت کې دیوي چلاخې ځاي تردنیا اوڅه چې په دونیاکي دي ښه اوغوره دی، یوسهاریاماښام دالله په لارکي تلل تردونیااوڅه چې په دونیاکي دي ښه دئ.②

دمبایل،تلیفون اوکې‌مروپرځای اوسمه کارونه:

موبایلونو او کیمرو زموږ او ستاسو لپاره ډیرې آسانتیاوي منځ ته راوړي دي. مګرموږ ډیروخت دهغو څخه سمه اوپرځای استفاده نه کوو ،په ځینو وختو نه کې ترینه ناسم کار اخلو او په ټولنه کې دهغوی په واسطه فساد خوروو.

بې اړتیا اوبې ضرورته په موبایل،تلیفون کې خبرې کول، خلکوته دموبایل تلیفون دلاري اختارونه ورکول، دنورخلکو دنوم څخه ناسمه ګټه اخیستل،دموبایل تلیفون دلارې درواغ ویل اوپه نورو بیلابیلو لارو دتلیفون او موبایل څخه ناسمه استفاده کول ټولنه ډبدی او فساد خواته کشوي.همدارنګه دموبایل دکې‌مرو اوپه کیمروباندي دخوښی په محفلونو، کورونو او نورو ورته ځایونو کې عکسونه (انځورونه) اخیستل ، فلمونه ډکول ناسم او دزیان څخه ډک کار دی.

ځکه په دې کار سره په انځور او فلم کې فلمبرداري،عکاسي سوي کسان ددې څخه خوښ نه وي چې دهغوی څخه دې عکس واخیستل سي ، یادې ترینه فلم ډک سي اویا هم داکړنه په پټه سره وسي اوهغه څوک خبرنه سي کوم چې دهغوی څخه فلم ډک سو او یا انځور ترینه وا خیستل سو. داډول فلمونه او عکسونه (انځورونه)چې په پټه ډک او نیول کیږي په ټولنه کې خپریږي او دځینو ستونزو لامل ګرځي اودټولنې اوسیدونکي په ځینو حلتونو کې دیادوفلمونو اوانځورونو څخه ناسمه استفاده کوي.ښه اوګټوره خبره خوداده، چې دژوندیوو موجو داتو انځور اخیستل اوجوړول غوره کارنه دی اوچې څومره ډډه تري کولي سوباید ډډه تري وکړو،ځکه رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې: کوم کسان چې انځورنه عکسونه جوړوي دقیامت په ورځ به عذاب ورکول سي، ورته وبه ویې: څه چې موجوړکړي ژوندي یې کړئ.(۳)

راسئ چې لومړی خپل پرځان باندي هغه کارچي موږ یی کوو دهغه کاراحساس داسي و کړو، که چیرې داکړنه زما سره سوي وای نو مابه څه احساس درلو دلی او څه فکر به راسره پیداسوی وای ؟آیا په دې ډول کارسره که دټولنې یوبل شخص زماپروړندی کړی وای زه به خوښ سوی وای او که نه زه به خفه سوی او ناهیلی سوی وای؟

۱- صحیح بخاري حدیث ګڼه 6412———۲صحیح بخاري حدیث ګڼه ۶۴۱۵ ——— ۳- صحیح بخاري حدیث ګڼه ۵۹۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې احساس دكولو څخه ورسته پريكړه يوانسان خپله كولي سي، چي ياده كړنه ښه ده اوكه بده. رسوالله صلى الله عليه وسلم فرمايي: ستاسو يودرهغومؤمن نه سي كيداي څو دخپل وروړلپاره هغه څه خوښ نه كړي چي دخپل ځان لپاره يې خوښوي.① اوهمداسي بايد انترنيټ او نوري ټولنيزي شبكې فيسبوك،ټويټر،واتساف،ايمو،يوټيوب اونوروړته انټرنيټي اوټولنيزي شبكې هم ددي لپاره ونه كاروو چي موږ او يا هم زموږ ټولني ته دي زيان ورسوي .

دا رسنۍ يوازي او يوازي زموږ دكارو نو دهوسا ينې لپاره دي،نه دغلطي استفادې اخيستلو اواستعمالولولپاره.

كه موږانټرنيټ كارونكي يو نوداختلاف اچونكومتننو،ويډيوګانو،اوتصويرونو دخپرولوڅخه بايد په كلكه ډډه وكړو.هڅه موبايددانټرنيټ په كارولوكي تل داوي چي خپل هيواداوټولني ته اړين مطالب وړاندي كړو اوخپله هم مثبت اړخ درلودونكو اوګټه رسونكو مطلبونوڅخه استفاده وكړو. البته ديادوني وړده چي ددې وسيلو چي مخكي يې يادونه سوي ده: ډير استعمال او كارونه زموږ بدن په دماغي ،ذهني او جسمي نارو غيو هم مبتلا كولي شي.

يادې وسيلې بايد بيله ضرورته او داړتيا څخه ډيرې ونه كاروو. موږ اوتاسو بايد خپل وخت په بې ځايه او زيان رسوونكو كارونو باندي تېرنه كړو ،درسنيزو وسيلو څخه پرځاى او مناسيبه ګټه واخلو او پري نږدو چي ددې وسيلو په وسطه ياله عمله موټولنه دفساد اونارواكارونو په لور ولاړه سي.

د هيواد سره مينه اووفاداري

موږ او تاسو ټول دخپل هيواد سره مينه لرو، هيڅ داسي څوک نسته چي خپل هيواد ته دې زيان ورسوی. مګريو لږ او محدود شمېر كسان داسي سته چي دخپل هيواد سره مينه نه لري، دخپل هيواد سر خيانت كوي،خپل هيواد او خپله ټولنه ورته ارزښت نه لري، درخپله وسه ورته زيان رسوي او دنورمغرضو،زيان رسوونكو كسانو په وينا خپل هيواد ته جنګ ،غوربت ،بې علمي او بې اتفاقي، راوړې، نه پريږدي چي هيواد او هيوادوال يې په سولې، سوكالی، او ارمۍ كي ژوند وكړې.

داخاصيت (ځانګړنه) درلودونكو خلګوته دهيواد دوستان او هيوادته وفاداران نه سوويلی،دهيواد دښمنان يې بولو!داډول خلګ هيڅكله ښه او غوره خلګ نه دي .داخلګ ددې سربيره چي خپل هيواد او خلګ خوشحاله ژوند ته نه پريږدي، خپله هم دنوردلاس لاندي په كړاونو او مشكلاتو كي ژوند كوي! داخلګ داخوښوي چي خپل ترهيواد د دوی دلا رښوونكو بدوانسانانو تاټوبي ته ژمن واوسي،

١- بخاري كتاب الايمان حديث ګڼه 13

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل درهیوادوالـو د دوی روزونکو اوهغوی تـه چې ددوی ذهنیتونـه یـې منفـي لورته اړولي دي احترام اوقدر لري. ډېر بې توانه او کمزوری هغه انسان وی چې مړسي او خپل هیواد او ټولنې ته خدمت ونه کړي. هریوزموږاوستاسوڅخه په دې مکلف دی چې خپلو خلګو او هیواد ته خدمت وکړې، یعني په خپل ژوند کې داسـې کارونـه وکـړې ،چې دده هیـواد او خلګوتـه پـه هغـه کـاروکي ګټـه ورسـېږي.هیواد زموږ او ستاسو لپاره دمورحیثیت لري. څنګه یوداسې څوک پیدا کیدای سې چې دخپل موربې احترامي وکړي،دا وزغمي چې موریې په مشکل او ستونزه کې وي او دی دې په ارمه سا واخلی او دخپل مورسره دې مرسته ونه کړي. هیواد زمـوږ په سر تـاج دی اوزمـوږ بیرغ زمـوږ دخپلـواکۍ او آزادۍ نښـان دی. هرانسـان چـې دخپل هیواد سره خیانت کوي درټول بد ترین انسان دی. دداسې انسـان سـره چـې د خپل هیوادسره خیانت کوي دوستي او مرسته کول دهغه دښمن سره مرسته کول دي چې ستا دوینو تږی وي او چې هروخت یې وس ورسـېږي نـو تـا دمنځـه وړی او ستا دنابودۍ په انتظارکی شیبې شمارې. موږ او تاسو باید پـه هیڅ حـال اوهیڅ وخت کې دخپل هیواد سره خیانت ونه کړو. ټولـه عمر (ژونـد) باید خپل هیـواد تـه وفاداره اوژمن پاتې سو. زموږ دهیواد ابـادي او سوکالي زمـوږ سوکالي او ابـادي ده.موږ باید خپل هیواد دخپل کور پـه شـان وبولـو. آیا یوڅـوک دا خوښـه وي چـې دهغه کوردي ویجاړه اوخراب وي؟ کـه چیرې مـوږدا نـه سوکولی چې خپل کـور وران کړو نو بیا ولې خپل هیواد خرابـه وو؟موږ او تاسو باید خپل ځانونـه دخپـل هیـواد خدمـد ګـاران وګرځوو.لکـه څنګـه چـې د خپل دوجـود پـه پرهرونـو دردیږو (خوږیږو) نـو همداسې باید خپل دهیـواد پـه زخمونـو خـوږ او وددردیږو. مـوږ او تاسـو ټـول داتـوان لـرو چـې هریـو خپـل هیـواد تـه خـدمت وکـړو کـه چیـرې تاسـو پاچایاست نو باید خپل هیواد ته ریښتنی پاتـه سـې اوداسـې یوکارونـه کـړئ چـې پـه هغه سر ستا دهیواد اوسیدونکو ته زیـان ورسـېږي. رسـوالله صلـی الله علیـه وسـلم فرمایې اې الله څوک چې زمادامت حـاکم (مشر)وي اوبیاهغـه پـردوئ سـختي کـوي نوتـه هم پرهغـه سـختي وکـړه اوڅوک چې زمادامـت حـاکم وي اوپرهغوی نرمـي کوي نوته هم پرهغوی نرمي وکړه.①

بـل ځـاې رسـوالله صـلی علیـه وسـلم فرمـایې: څـوک چـې دمسـلمانانوحاکم وي اودهغوی په ښېګڼه کې هڅه ونه کړي اوپه خـاص نیت سره دهغوی ښېګڼه ونـه غواړي نوهغه به له دوی سره جنت ته نـه ځـي .②

مشر،حاکم ،یـا پاچا باید کـار اهلـي کارتـه وسپارې اوهغـه مسؤلیت چـې ده تـه دده دهیواد خلګو ور سپارلی دی باید په پوره ایمانداری ریښتینولۍ، اوبې لـه دې چې دیو چاڅخه ویره ولري سرته یې ورسوي. همداسې ټول دولتي کـارکوونکي باید هیڅ وخت په خپلو کارونو کې سوستي او ناغیري ونه کړې، پریو مظلوم باید ظلم ونـه کړې، دقومون واوژبو ترمنځ توپیر باید ونه کړې، رشوت باید وانـه خلـي، بـې عدالتي باید ونـه کړې، دخپلوانو او پردیو ترمنځ باید توپیر ونـه کړې،

-١-- صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث ګڼه 472٢ ٢صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث ګڼه4731

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هيڅ وخت بايد يو دولتي کارکوونکی دخپلې وظيفې(دندې) څخه ناسمه او ناروا استفاده ونه کړي، هردولتي کارکوونکی بايد دخپل واک اودندې سره سم اوپوره خدمتونه دخپلو خلکواو ټولنې لپاروړاندې کړي: هيڅ داسې يو کار او عمل سرته ونه رسوي چې دالله جل جلاله په نزد دې ګونهګاره سي، دهغو خلکو چې دی يې په سرامر ټاکل شوی دی دحق خوړونکي شی.الله (ج)موږ په نارواتوګه ديوبل دمال خوړلو څخه منه کړي يوو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوْرَةُ البَقَرَة : 188شماره ايات ولولئ.

که چيرې ددولت کارکوونکی دخپلوخلکو او هيواد سره خيانت وکړي اودخپلې هغه دندې څخه ناسمه استفاده وکړي چې ده ته ورسپارل سوي ده: هرومرو به الله(جل جلاله)دده سره حساب کوی،ده ته به دخپل کړي ګوناه سزاورکوي ، الله(جل جلاله)حساب کوونکی دی!ديوې زرې نيکی او يوې زرې بدی حساب دخپل بنده سره کوي!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپارهسُوْرَةُ الزّلزَلة : ٨:7نمبراياتونه ولولئ.

هردولتي کارکوونکی بايد خپل هغه کارونه چې ده ته يې مسئوليت ورکول سوی دی دځنډ اوبې له دې چې پرخلګوظلم وکړي په خپل وخت سره اجراکړي.موږ بايد ټل خپل هيواد ته ريښتني اوسو او خپل هيواد او خلګ په ستو نزو او کړاونو کې پرې نږدو، ټل ورسره مرسته اوهمکاري وکړو، ټل دخپل ولس ريښتني خدمت ګاران واوسو، هيڅ وخت دخپل واک اوقدرت څخه ناسمه استفاده ونه کړو او دهيواد د دښمنانو دشومو پلانونو او پريکړوښکار نه سو ،که چيرې موږ ددولت کار کوونکي يوو:بايد په هغه تنخوا خپل ژوند پر مخ بوزو چې موږته ددولت دخوا راکول کيږي.

او هيڅکله دپيسواو نورو مادي اومعنوي ګټو لپاره خپل هيواد خرڅ نه کړو،د خپل دهيواد سره خيانت ونه کړو، د رشوت داخيستلو څخه په کلکه ډډه وکړو او خپله دنده په سمه توګه سرته ورسو.

رسوالله صلی الله عليه وسلم دولتی ماموردتحفې (ډالۍ) دقبلولوڅخه منعه کړی دی اويوه قنعت بخښوونکي ننګونه يې دتحفې دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده اوفرمايلي يې دي: دخپل پلارياموريه کورکي ولې نه کښيني؟ بيابه يې کتل چې څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

ديادوني وړده چې يوازې دولت نه سي کولی چې يوهيواد ودان او آباد کړي. هغه کسان چې په دولت کې دنده نه لري او شخصي دندې لري هغوی هم بايد دخپلودندو په واسطه دخپل هيواد لپاره خدمت وکړي. هر کس بايد دخپل دولت سره دخپل هيواد په جوړولو کی ونډه اخيستوونکی او پوره مرسته کوونکی وا وسي،هغه که دهقان ، تجار، هټيوال اوکه ځاروي ساتونکی وي. يو هيواد په خپل ملت ولاړدی.

١- مسلم کتابالامارت حديث کنبه4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ملت دی چې یو هیواد دپرمختګ په لوري بیایي. موږ ټول ددې هیواد اوسیدونکی باید دخپل هیواد او خلګو سره مینه ولرو او پرې نږدو چې زموږ هیواد او ولس دي دستونزو(کړاونو)سره مخ سي. هیڅ وخت باید موږ دخپلې دندې او قدرت څخه په استفادې خپل هیواد او خلګ دستونزو سره مخ نه کړو، ځکه داهیواد په موږ او تاسو آباد دی او موږ او تاسو که هر څوک یوو مګر ددې هیواد اوسیدونکي یوو، موږ ددې هیواد پرخاوروخپل قدمونه ږدو او دهمدې هیواد دهوا څخه تنفس اخلو دازموږهیواد دی آبادیده اوسمسورتیایې زموږدنده ده.

قومي ژبني او نژادي توپیرونه

په نړۍ کی د فزیکي اومعنوي اړخه ډیر ډولونه انسانان سته.ځیني انسانان تور ،ځیني ژړ ،ځني سورپوستي او ځیني نور بیا غنم رنګه وي. دیوې سیمې خلګ په یوه ژبه او لهجه خبرې کوي، دبلې سیمې خلګ بیا په بله ژبه اولهجه خبرې کوي.په نړۍ کي داسي ټولنې سته چي په یوه ځا نګړي نوم سره مشهورې وي دهغې جامعي خلګ په یوه ځانګړي نوم سره پیژندل کیږي او په هغه ټولنه کي دننه ځا نګړي ډلي انسانان شتون لري، چي هره یوه ډله انسانان یې ځان ته یو تاکلی نوم لری، چي دفزیکي او معنوي لهازه سره یو شان نه وي، بلکي توپیرسره لري.دلته زما مطلب دهغه جوړښتو نو او جامعو څخه نه دی چي یو شخص یې په خپله په یوه ځا نګړي نوم سره جوړه وي او یونوي خو ځښت را منځ ته کوي، بلکي زما موخه دهغو جامعو(ټولنو) څخه ده چي دقومیت، نژاد، او ژبې پربنسټ منځ ته راغلي وي،داتوپیرونه ځینې وخت ددې سبب کیږي چي دیوې ټولنې ځینې ناپوه خلګ دي دبلې ټولنې دخلکو سره مخالفت وکړي:په دې دلیل چي دهغه جامعې څخه د دوی رنګ جلا وي، یا په ژبه ځندي ،جلا وي او یاهم یوازي دهغې ټولنې نوم د دوی دټولنې دنوم څخه تو پیر لري ،ټول انسانان الله (ج) په یو شان پیدا کړي دي، یو انسان دبل انسان څخه غوره او بهتره نه دی،مګریو انسان دبل انسان څخه هغه وخت غوره او بهتره دی چي هغه مسلمان وي،یو مسلمان دالله (ج) په نزد دیو کافر څخه غوره دی. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الْبَقَرَة : 212شماره ایات ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمداډول يونيک او ښه اخلاق لرونکي انسان ديوه بد او بي اخلاقه انسان څخه غوره دی. په مسلمانانو کي تو پير بايد ونه سي، هرهغه کس ښه او غوره دی چي نيکي کوي، نوروانسانانو ته يې ګټه رسيږي، پرهيزګاره وي او چاته تکليف او ازار نه رسوي،ددې ښيګنو اويا هم نور ښيګنوپرته يوشخص او ټولنه دنوروا شخاصو اوټولنو څخه غوره کيدای نه سي.

په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره دسُوۡرَةُ آل عِمرَان : 76شماره ايات ولولئ.

حضرت محمد(ص) فرمايي:مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي①.

که ورته وګورو په هر قوم او قبيله کي ښه او بد خلګ سته،کيدای سي چي په يو ژبه ويوونکو خلکو کي بد انسانان وي، او کيدای سي په يو نژاد کي بدخلګ شتون ولري .

مګر دا په دې معنا نه ده چي دهغې ټولنې ټول وګړي دې بد وي.په هغه ټولنه کي بيا ښه او نيک خلګ هم سته. ځيني خلګ داسي فکر کوي چي دا نژاد يا دا ژبه ويوونکي يا دا قوم يوه ځانګړې بدې لري ،چي هغه بدې د دوی په ټوله جامعه،ټولنه کي شتون لري مګر د داسي نظر درلو دونکو دغه نظريه مطلقً ناسمه ده:ځکه بدې په يوه کس کي کيدای سی نه په يوه ټولنه کي موږ دا نه سو ويلی چي دا بدې په هغه ټوله جا معه (ټولنه) کي شتون لري،موږ او تاسو بايد داسي ونه اوسو چي په خپل قوم ژبه او نژاد پخر وکړو او دنورو قومونو،نژادونو څخه ځا نونه غوره اوبحتره وګڼو اوهغوی ته دنسب پيغور ورکړو،رسوالله (ص) په نسب پيغورورکول په سختوالفاظوغندلی دی،موږ او تاسو بايد په خپلو کړونوځانونه دعزت او درناوي خاوندان وګرځو اوداسي انسانان دځانو،نوڅخه جوړ کړو چي نور خلګ زموږ د ژبې اولاس دضرر(تاوان) څخه ځانونه خوندي وبولي. موږ اوتاسو که دهر نژاد او قوم څخه يوو ټول مسلمانان سره ورونه يوو زموږ تر منځ هيڅ ډول توپير نسته اوبايد هرډول کينه ،رخه او تبعيض دمنځه وباسو اوټول يوالی غوره کړو. په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات :10نبېرايات ولوئ.

زموږ او تاسو سره که ديوه قوم، نژاد او يوې بلې ژبې ويوونکو خلکو په اړه ناسم فکر پيدا کيږي نوموږ او تاسو بايد لومړی خپل قوم، ژبه، او نژاد،درنظرلاندي ونيسو اوورسته پريکړه وکړو.آيا زموږ په قوم، نژاد او ژبه ويوونکو کي بد او دناسمو ارادو خاوندان خلک وجود نه لري؟ اوهمدرنګه آيازموږ په منځ کي نيک او ښه انسانان نسته؟ همداسي په هغه قوم ،نژاد، او ژبه ويوونکو خلکو کي هم ښه او بد انسانان سته،نو ځکه موږ هغه ټولنه ټوله بدنه سو ګڼلی.هيڅکله بايد يو مسلمان بل مسلمان دځان څخه کم ونه بولي ځکه لوی خدای(جل جلاله) ټولو مسلمانانو ته په يوه نظرګوري خوکاميابه هغه مسلمانان دي چي هغوی ټول اسلامي احکام پر ځا ی کړي وي.

١-صحيح بخاري کتاب الايمان حديث ګڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپل قوم ژبه اونژاد ځانو نه عزت من او قدرمن معرفي نه کړو.احترام، درناوی اوعزت په نیکو اخلاقو ښه چار چلند اوداسلام په مبارک دین کي دی. راسئ چي دخپل پیغمبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پرلاره روان سو اوکا میابۍ (بریالیتوب) ته ځان ورسو.
ټول تو پیرونه دمنځه یوو سواو هرمسلمان خپل ورور وګڼو.یوازي داوسنجو چي کوم کارونه چي زه یې کوم سم دي او که ناسم.دیادوني وړده چي هرڅوک حق لري چي خپلې ژبې،قوم، نژاد اوخپلو خلګو ته خدمت وکړي،مګرداخدمت چي دی خپل ژبې، قوم ،اونژاد ته کوي باید په داسي ډول سره وي چي ددې خدمت له عمله نوروته زیان ونه رسیږی.
دخپل کور،چم اوښ د آبادی،پرمختګ اوسمسورتیا لپاره بایدد نورو کورونه ،کلې اوښنونه ویران نه کړو اوهغوی شاته تګ ته یې مجبورنه کړو .موږباید د نورو ژبو ویوونکو نژادونو او قومونو سره تضاد ونه لرو،
ټول هغه تو پیرونه چي موږ را منځته کړي دي دمنځه یوسوو، یو دبل څخه ځانونه غوره ونه ګڼو او دریوه چترلاندي او په یوالي کی ژوند وکړو.

علم اوپوهه

الله جل جلاله عالمان،ستري مرتبې درلودونکي وګرځ بللي دي. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المجَادلَة : 11نمبرایات ولولئ.علم هغه نعمت دی چي انسان ته دعزت ،سرلوړی،محترمی،وړتیا اودیوه روښنانه ژوند کولوزمینه برابروي.
علم انسان ته ښه او خرابه نیغه ،سېده اوکږه لاره ښیي اوپه دې یې پوهوي چي څنګه خپله ځان اونور خلګ پرسېده او مستقیمه لار روان کړي .علم دخو شحاله اوسوکاله ژوند ضمانت اویوه داسي سرمایه ده چي موږته بیابیا دبریالیتوب زیري را کوي. په علم کولو ،غوره کولو اوپرې عمل کولو سره انسان جنت ته دا خلیږي، او په نا پوهۍ غوره کولو او دجهل پرلارتګ کولو سره انسان در دوږخ پوري رسیږي.
پوهان وایي علم یو داسي سرما یه ده چي په مصرف ولو سره نه کمیږي ،بلکي نوره هم زیاتیږي. علم غوره دی ،ښه دی اوبې عیبه دی ددېر دولت او شتمنۍ څخه.ځکه یوعالم :وائي چي شتمني او دولت انسان په خطر کي اچوي مګر علم دانسان څخه ساتنه(حفاظت) کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالمان اوپوهان د ليدونكو، بينايانو په شان دي او بي علمه كسان دنابيناو او ړندو انسانانو په څير دي.
په علم كولوسره مغز،عقل،تفكراو ذهن پياوړى كيږى او وده كوى. علم كول دانسان دماغ دې ته آماده كوي چي انسان نور هم پرمختګ وكړي: برياليتوبونه لاسته راوړي او څومره چي يې وس او توان وى خلكوته ګټه ورسوي. موږ او تاسو ته په كار ده چي علم يووازينۍ هغه وسيله و ګڼو چي موږ دتياره او تاريكه ژو ند څخه درو ښانه او خوشحاله ژوند خواته بيايي. آيا هغه كس چي ړوند وي او هيڅ نه سى ليداى په اسانۍ پرلاره تګ كولى سي او كه هغه كس چي بينا (ليدونكى) وي؟
معلومه خبره ده چي بينا(ليدونكى)كس خپله لاره ښه ويني، په آسانه توګه تګ پرلاره كولى سي، تل بي له دې چي دكومي ستونزې سره مخ سي، خپل تګ لورى ټاكلى سى،مګرنابينا كس په آساني سره پرلاره تګ نه سي كولى اوپه كندو،لوړو، ژورو كي لويږي او دمشكلاتو سره مخ كيږي.
همدارنګه ايا هغه كس چي دشپې روان وي تګ كوى خپل منزل آسانه پيدا كولى سي او كه هغه كس چي دورځې په رڼا كي تګ كوي اوخپل منزل ته ځان رسوي؟
جلا والى او فرق په موږ او تاسو پورى اړه لري او خپله بايد قضاوت وكړوچي پوهې اوناپوهې علم اوبى علمي څومره ديوبل څخه توپيرلري؟ پوهان تل بريالي وي اوناپوهان تل دبرياپه لاسته راوړلوكي دمشكلاتوسره مخ وي. دپوهې په شتون كي زموږ ژوند داسي مثال لري لكه موږ چي په روڼ سهاركي تګ كوو اومنزل ته ځان رسوو،دعلم اوپوهې په نه شتون كي ددې برعكس يعني په تاريكوكي چي دژوند شپې ورځې سبا كوو اودرخپل منزله پوري لارپري كوو(تګ كوو)ځينې داسي خلګ هم شته چي علم اوپوهه حاصله كړې، مګر دخپل علم څخه ګټه نه اخلي عمل نه پري كوي،تش په نوم دعلم عالم بلل كيږي،دا ډول عالمان هم دا سي مثال لري لكه هغه كس چي هيڅ علم نه لري او بي علمه وي.
يوعالم وئي :دبي عمله عالم مثال دهغه څراغ په شان دى چي دړانده په لاس كي وي.هر هغه څوك چي علم وكړي نو خپل علم دي صرف نظرنه ګرځوي : خپل علم دي داسي خور كړې لكه څنګه چي يوه شمعه په تياره كي خپله رڼا خوره وي.عالمان بايد دخپل علم څخه ساليمه او پرځاى استفا ده وكړي او دژوند په چارو كي دي ورڅخه پوره ګټه واخلي.
يو عالم وائي څوک چي دښو او بدو تر منځ تو پير نه سي كولى هغه په مړو كي شماردى.هغه كسان چي بي علمه دي خپل حق نه سي پيژندلي او نه هم دنورو كسانو حق پيژندلى سى.هغه كسان چي علم نه غواړي او ورته ارزښت نه لري موږ او تاسو به څنګه دداسي كسانو څخه دنيكو او ښو كارونو دكولوهيله ولرو، موږ خپل خالق (ج) په علم كولو سره پيژندلى سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل ټول ژوند کې باید زده کړه وکړو او نو رو ته یې ورزده کړو. هغه کسان چې په خپل علم سره یې عمل کړی وی، هیڅ وخت چا ته زیان او ضرر نه رسوي.غمونه اوکړاونه په علم کولواوغوره کولو سره لیرې کیږي. هغه کسان هیڅ وخت خفګان نه کوي چې دهغوی یو ملګری کتاب هم وی. زه دې ته هیرا ن پاته یم چې یو څوک څنګه وائې چې زما علم،پوهه نه یادیږي
او زما ذهن کمزوری دی! هغه څو ک چې دا خبره کوي،باید په خپله خپل په دې خبره پښیمانه سي . دهیڅ یو روغ او سالیم انسان ذهن نه سي کمزوری کیدلی. هرانسان کولي سي چې علم وکړي.
دا ډول وینا کوونکو خپل ذهنونه نه دي ازمویلي : ځکه دوی دا ډول خبرې کوي. تاسو که چیرې یووار په علم زده کولو،یادولو کې دستو نزو سره مخ کیږي: تاسو په هغه ستو نزه پروا مه کوئ،امتحان یې کړئ در هغه وختـه پوري که چیرې تاسو په زرګونو ځله هم ستونزي وګاللي، ودریږئ او هو ډمن اوسئ ترڅو تاسو کامیاب به سي.په علم کولواوپوهې حاصلولو بایدهیڅکله هم ونه شرمیږو،موږکه هرڅوک یوو په هرحلت کې یوو بایدعلم حاصل کړو دزړه ښکلا ،خوشحالې او ډاډ په علم کې نغښتی دی.دزړه خیرن والی ،وېره،
او خفګان په بې علمی کې پټ دي .راسئ چې خپل اولادونه، دوستان او خپله ټولنه په دې وپو هوو چې علم موږ ته څنګه کامیابي(بریالیوب) را په برخه کوي، او موږ څنګه دستو نزو څخه په پریمانولاروخپل منزل ته رسوي.راسئ چې خپل او لادو نه دعلم په ګاڼه ښا ئیسته کړو، ترڅو مو هم ددې دو نیا او هم داخرت تو ښه برا بره کړي وي او خپل ځان مو دخدای(ج)دراکړل سوی مسؤلیت څخه خلاص کړی وی.
که چیرې غواړئ چې اولادونه مو تاسو ته عزت درکړي، احترام (درناوي) درته ولري او ستاسو دهوساینې،سبب وګرځي: په خپلو او لادونو مو علم او تعلیم وکړئ. مه پریږدئ چې بې علمه ، خپلې ټولنې او هیواد ته دخدمت کولو څخه لیري پاته سي.که چیرې پرموږ او تاسوباندې خپل اولادونه او نور دوستان په ربښتیا هم ګران وي او مینه ورسره لرو: راسئ چې علم ورته وښیو او یو دا سې تحفه ورته ورکړو چې ټول عمر او په اخرت کې ورته ګټه ورسوي او ورته دنجات (خلاصون) وسیله وګرځي.
علم زده کول وخت او زمانه نه لري هر وخت زده کیږي ماشوم، ځوان، او سپین ږری ددیر عمرخاوند نه غواړي.
هر څوک کولی سي علم وکړي.دا خبره زماپه آندناسمه ده چې یو څوک دا بهانه کوي چې زه نورلوی سوي یم او یا هم وائي چې زه نور سپین ږری سوی یم او علم نه سم کولی. دا یوه دا سې بهانه او وینا ده چې دا شخص په حقیقت کې دا نه غواړي چې علم وکړي.موږ او تاسو ټول په دې مکلف یوو چې علم وکړو او نورو ته یې وښیو.

نبوي ويناده :حاضردي زماخبره غائيب ته ورسوي (۱).پوهه موږ ته صداقت، اما نت داري، صلح رحمي، په نورو شفقت،مهرباني، مينه ،يوالى، وروروليِ، ملګريتوب، حق غوښتنه،خداى (ج) پيژندنه، انسان پيژندنه او نور ډېر څه را زده كوي!
علم، پوهه موږ ته پريږدي چي دسيده لارې څخه واوړو او كږه لاره انتخاب كړو.پو هه او علم انسان دناروا او نا مشروع كارو نو څخه ليري ساتي او هغو كارو نو ته يې نيژدې كوي: كوم چي په هغو كارو نوكي كا ميابي او بريالیتوب نغښتی وى. راسئ چي دخپل هيواد څخه دبي علمی تورې او تا ريكې پردې پورته كړو او دعلم په روښنائې يې وځلو يوه داسي فضارا منځ ته كړو چي نور مو په هيواد كى يو داسي څوک پيدا نه سي چي بي سيواده، ناپوهه او بي علمه وي.راسئ چي ديو بل ښوونكي سو.
كينه او تضاد دمنځه وباسو او پري نږدو چي نور خلګ موږ دعلم او پوهې دستر نعمت څخه ليري پريږدي.دهغوكسانوشوم هدفونه بايد په يوالي سره شنډ اودمنځه يوسو،كوم چي غواړي موږبي علمه اودپوهې څخه ليري ووينې،د دوى دارمان بايد يو ارمان پاته هيڅ وخت پوره نه سي او خپل مرادته ونه رسيږى.موږبايد دعلم كول اودپوهې حاصلول داسي يواړتيا وګڼو،لكه څنګه چي موجود غذا ته اړتيا لري.موږ اوتاسوبايد دهيواد شاړي دعلم،پوهي په واسطه دالله (ج)په مرسته وداني كړو.

شفقت او مهراباني

مهربانه انسانان دخداى(ج) ددوستانو دډلي څخه شمېرل كيږي، الله (ج)انشاءالله پرهغه چامهربانـه او رحـم كوونكى دى چي هغه انسـان دلـوى الله (ج) پـر مخلوقاتومهربانه او رحم كوونكى وي. ټوله مسلمانان بايد ديوبل سره په مينه او ورور ولي چلندوكړې اوخپل اسلاميت په ډاګه كړي.
هيڅ وخت انسان په كبر غرور او بي پروايې دعزت خاوند نه سي كيداى، مګر هغه انسانان عزت مند او محترم دي،چي هغوى عاجزه مهربانه اودشفقت درلودونكي وي.موږمسلمانان بايد يوپربل مهربانه اوسو. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ الحِجر : 88 نمبرايات ولولئ.

۱ -- بخاري كتاب العلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان په خپل ژوند کې دستونزو کړاونو اوبې وسیوسره مخ کیږي: کیدای سي چي دقدرت، طا قت(پیاوړتیا)، او شتمنۍ خاوندان هم سي،په دې دواړو وختونو اوحلتونو کی انسانان باید د صبر او حوصلې څخه کاروا خلي.

انسانانو ته دانه ښایي چي دخپل فزیکي اومعنوی پیاوړتیا او شتمنۍ څخه دې ناسمه استفا ده وکړي ، پرنورو انسانانو دي ظلم اوتیری وکړي، او دخپلې پیاوړتیا او شتمنۍ په کارولو سره دې دنورو خلګو زړونه ازارکړي.رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي:ظلم دقیامت په ورځ تیارې دي .①

شتمني پیاوړتیا او قدرت ،یاواک درلودل ټول دلوی خدای (جل جلاله) دطرف یو چا ته ور کول کیږي!

ددې لپاره چي الله (ج) خپل بنده ازمیي، چي بنده دخپل مال، قدرت او پیاوړتیا څخه څنګه استفاده کوي،الله جل جلاله زموږمالونه ازموږاولادونه زموږلپاره ازموینه بللې ده. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوۡرَةُ التّغَابُن 15:نمبرایات ولولئ.

کله چي تاسو دقدرت، پیاوړتیا ،شتمنۍ ،زور او زبردستیۍ خاوندان یاست، نوتاسو خپل دامیلمانه ،دځان سر دیو چا دامانت په شان وساتئ: هیڅ وخت ترینه غلطه او نا مشروع استفاده مه کوئ.خپل طاقت او شتمني دخپلو ورونو په فایده (ګټه) او هغوی ته په خیر رسولوکي ولګوئ، تر څو موخپل ځانونه دفتنو، اوګناهونو څخه خلاص کړي وي .هیڅ وخت په خپل ژوند کي پر بې چارو او مظلوموانسانانوظلم مه کوئ.

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: دمظلوم له ښیراځان وساته ځکه دهغې اوالله ترمنځ پرده نسته.②

کله چي ستاسو نفس تاسوته په ظلم کولو سره امرکوي، نو وواياست چي اې زما نفسه زه الله (ج) دخا ورو څخه پیدا کړی یم ،زه دپلار دملا څخه د مور نس ته لیږدول سوي یم ،دهغه څخه ورسته ماته الله (ج) د مور په نس کي ژوند راکړی او دهغه څخه ورسته زه دې نړۍ ته را غلم ،زه دخدای(ج) دخوښۍ پرته خپلې ستر ګې لا هم نه سم رپولی، زما اصلي استوګنځای خاورې دي او دمحشر په ورځ به لوی خدای(ج) زما سره دیوې زرې په اندازه دخیر او شر حساب کوي.

بیازه انسان څنګه ددې ټولوننګونو سر بیره دهغه پاک ذات پرمخلوق او پر یومظلومه انسان ظلم وکړم ، زه څنګه مغروري وکړم، څنګه زه ددې سربیره چي زه هم یومسلمان یم پربل مسلمان ورور ظلم او تیری وکړم،بیا هغه وخت تاسوباید پریکړه وکړئ که موخوښه سول ددې ټولو ننګونو سر بیره ظلم، تیری وکړي او که نه بیامشفیق او رحم کوونکی واوسئ .

۱- بخاري حدیث ګڼه 2447 ۲- بخاري حدیث ګڼه 2448

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای(ج) هغه کسانو ته اجر او بدله ورکوي چې ظلم پرې سوی وي، الله (ج) ظالمان اوظلم نه خوښ وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ آلِ عِمرَان : 57نمبرایات ولولئ.
ظالم پر مظلومانو ظلم نه کوي مګر دی ظلم کوي پر خپل ځان باندي، ځکه که چیرې دخدای(ج) خوښه وه ده ته به سزا ورکړي دده دظلم څو برا بره . ظلم کول انسان دبر بادئ تورې کندې ته اچوي .په ظلم کولو سره انسان دوږخ ته ځي او په شفقت او رحم کولو سره انسا ن جنت ته ځي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوْرَةُ الشّورىٰ : 42 نمبرایات ولولئ.
که چیرې دخدای (ج) خوښه وه الله (ج) هیڅ کله دظالمانو ملګری نه دی.راسئ چې دټو لو هغه کارونو او افعالو څخه پرهیز او منعه وکړو چې لوی خدای(ج) او دهغه رسول حضرت محمد (ص) حرام او ناروا ګڼلي وي او موږ مسلمانان يې دهغو په نه کولو امر کړي یوو.ډېر وخت موږ دپیسو، شتمنۍ او قدرت په لا سته راوړلو کې پریو چا ظلم او تیری کوو، چې دا کاریوازې زموږ اوستاسو حرث دی ،ورکول او اخیستل دنعمتونو دخدای(ج) په لاس کې دي، چې چاته وغواړي نو هغه ته یې ورکوي،موږ هیڅ وخت دهغه څخه اضافه څه لاسته نه سو را وړلی چې موږ ته ټاکل سوې لیکل سوي وي،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ التّکویر :29 نمبرابات ولولئ.
دلته زموږ سره یو پوښتنه پیدا کیږي چې هرڅه خو یو سبب هم غوا ړي؟دسبب معنا دا نه ده چې موږ دخپل مقصد دحاصلولو لپاره دظلم، زور، او تیري څخه کار وا خلو او خپل مقصد،موخې ته دې ورسیږو،بلکې موږ باید دنیکو اونیغو لارو څخه په کاراخستلو سره خپل موخې ته ځان ورسو: هیڅ وخت په ناجایزه توګه دخپل حق غو ښتوونکي نه سو .
اونه هم دنور خلکو دحق دحاصلولو په هیله وه اوسو هر وخت په راکړل سو نعمتو نو دالله جل جلاله شکر ادا کړو، دالله(ج) ثنا ووایو ، راضي و اوسو او خپل حال غوره وګڼو دهغو خلکو څخه چې هغه ټول عمر په بدو کارونو او ګوناهونو کې لګیا (بوخت) وي نیکې نه کوي،عبرت اخیستوونکي باید واوسو،کله چې موږاو تاسو خپل خوا او شاته نورو خلکو ته وګورو نووه به وایوو، چې هو زه خدای (ج) ډېرنازولی یم ،دهرې خواڅخه پرما الله (ج) نعمتونه راباران کړي دي ،نو زه ولې دبدو کارو نو تلاښ وکړم او ولې پر خپل ځان او نور خلکو ظلم وکړم ؟حال دا چې زه نازول سوی یم دالله (ج) له طرفه څخه زه یې مسلمان پیدا کړی یم، را ته یې روغ او سالیم بدن راکړی دی،بې شمېرنورنعمتونه یې راکړي دي، نو بیا ولې زه دلوی خدای (ج) نافرماني وکړم او نورو مسلمانانو ته زیان ورسوم؟رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: مسلمان هغه دی چې نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي.①

١- بخاري کتاب الایمان حدیث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې هيڅ وخت ظلم ونکړو او نور خلک هم ظلم کولو ته پرې نږدو ترڅومو دواړې نړۍ دخوښۍ څخه پريمانه سي.رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي (يومسلمان دبل مسلمان ورورد‌ی، نه ظلم پرکوي اونه يې دبل ظلم ته سپاري.) ①
الله جل جلاله د‌ی زموږ زړونه دمهربانۍ اوشفقت څخه پريمانه کړي.

دمور او پلار احترام کول او حقونه يې

الله جل جلاله موږ دموراوپلار په حق پيژندلوامرکړي يوو،په دې خبره دلاښنه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ لقمَان :14نمبرايات ولولئ.مور او پلار دلوی خدای (ج) ستر نعمت دی.

هر انسان چي ددې لوی نعمت څخه بي برخي کيږي هغه ته ددې لوی نعمت دنه شتون ښه معلومات او پوهه سته ،او دکمئ احساس يې دهغو خلکو څخه ډيرکوي، دکوموخلکوچي په ژوند کي داستره هستي او نعمت سته .مور او پلار تل موږ ته دښه او ارامه ژوندکولو اودرلودلو هيله کړي ده او موږ ته يې دژوند کولو لارې چارې ښودلي دي.

زموږ مور زموږ په ماشوم توب کي زموږد ارامه خوب کول ولپاره ويښه پاتې سوې ده او تل يې زموږ پالنه کړي ده، خپلې شيدې يې راته راکړي دي،هغې موږ ته ژبه ښو دلې ده، موږ تل يوازې دمور مينه ليدلې ده، هيڅکله يې دا نه دي زغملې چي موږ دې نا ارامه،نارحته او په تکليف سو، تل راسره په هرډول حلاتو کي شريکه پاتې سوې ده ،زموږ دښه ژوند لپاره يې خپل ځان په تکليف اوزحمت کړی دی اوموږته يې ديوه خوشحاله ژوندکولوزمينه برابره کړي ده .پلار موږ ته هر هغه توکی اماده کړی دی، چي موږ دهغه توکي غوښتنه تري کړي ده اويامو‌هم اړتيا ورته پيدا کړي ده.

پلار زموږ لپاره زحمت ګاللی دی کاريې کړی دی، زموږ لپاره يې خواړه، جامې اونورداړتيا وړ توکي تيار کړي دي. کله چي موږ ماشومان ؤ نودې ته يې نه يوو پر يښي چي موږ خفه سو، هغه موږ ته زموږ دخفګان پر محال دلوبو کولو سامانو نه را وړي دي. پلارموږ ته دازمينه برابره کړي ده چي موږ علم او پوهه لاسته راوړو.

زموږ مور او پلارزموږ سره دومره مينه لري چي په انسانانو کي به بل دا سي څوک نه وي چي دومره مينه اومحبت دي زموږ سره ولري. هيڅکله زموږ والدين دانه غواړې چي موږ دې په ستونزه کي ووينې. دهرمور او پلا ردا غوښتنه ،هيله ده چي ددوی اولادونه دې په خپل ژوند کي خوشحاله اوبريالي واوسي.افسوس په هغو کسانو دی چي مور او پلار لري،مګر موراوپلاريې بيا هم ددوی څخه ناراضه(ناخوښه) او خفه وي او دخپل مور او پلار دروا اومشرع امرونو نافرماني کوي، رښتياهم زموږ او ستاسو په ټولنه کيداسی کسان شتون لري چي موراو پلار ترينه خوشحاله نه دي،

١- بخاری حديث کنه ٢٤٤٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ددوی دخوا په تکليف کيږي او ددوی دلوريي ورته ازار رسول کيږي. زموږ مور او پلار هيڅ وخت داسي وينانه کوي چي موږ په غلطه(ناسمه) لار روان کړي،خو زموږ ځيني ورونه او خويندې دا فکرکوي چي زموږ مور او پلار زموږ په ښه ژوند کولو لا خوښ نه دي اوغواړي چي موږ په تکليف ،زحمت کي ووينې، دا ډول فکرکوونکي کسان ناسم فکر کوي، هيڅ مور او پلار دخپلو اولادونو په ستونزو(مشکلاتو) نه وي خوښ، دوی يوازي موږ دهغه کارونو دکو لو څخه منعه کوي چي په هغه کار کولو سره موږ ته زيان رسيږي او زموږ لپاره هغه کړني دزيان څخه ډکي وي،ددوی په دې کار کولو سره چي موږ يې ولـزې دغلط (ناسم) کار دکولو څخه را وګر ځولو او ولې يې اجازه را ته نه راکړل چي موږ هغه ناسم کار،ياکړنه وکړو؟

موږ خفه کيږو او دخپلو والدينو زړونه ازاره وو،او آن دردې اندازې بد کوو چي موږ خپلو والدينو ته سپکاوی کوو.زموږ او ستاسو څخه به انشاءالله لوی خدای (ج) درهغه وخته پوري راضي او خوشحاله نه سي چي زموږ څخه والدين خو شحاله نه وي،رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايې:(الله تعالی پرتاسودموروپلارازارول دهغوی حق نه ورکول حرام کړي)① متل دی چي وائي دموردرپښولاندي جنت دی.

موږاو تاسو يوازي په والدينو باندي داحق لرو چي موږ په ښه نوم سره يا کړي موږ ته دنيکو هدايت وکړي، نکاح راته وکړي او علم را باندي وکړې ، موږ حق نه لرو چي دهغوی دهغه خبرو اوهدايتونو څخه سر غړونه وکړو چي هغه داسلام دمبارک دين داحکا موڅخه مخالفه نه وي، مګر يوازي هغه خبرې او حکمونه يې نه سو منلی چي هغه داسلام ددين څخه مخالفه اوورسره په ټکر کي وي. په دې خبره دلاښه پوهيدلو په پارد سُوْرَةُ لقمَان : 15نمبرايات ولولئ!خپلو والدينو ته تل دقدر او عزت په نظر ګورئ او هيڅ وخت ورته آزار او تکليف مه رسوئ. موږ هغه وخت خپلو هيلو او غو ښتنو ته درسيدو لارپيدا کوو چي دخپلو والدينو دوعا،مشوره او ملا تړ راسره وي.يوکس هغه چاته څنګه تکليف او ازار ورسوي چي هغه هيڅ وخت هغه ته ازار ،تکليف نه وی رسولی ،او تل يې دهغه ملتيا کړي وی؟

څنګه يو شخص دا کولی سی چی خپلو والدينو ته بي احترامي وکړي، او مشکل ورته پيښ کړي؟

ددې سربيره چي موږ الله جل جلاله دموراوپلارسره په ښه چارچلند اودهغوی سره په درناوي خبروکولو امرکړی يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره دسُوْرَةُ بنـیٓ اسرآئيل/الإسـرَاء :23نمبرايات ولولئ.دخپل مو ر او پلار سره په هغو کارونو کي مشوره وکړئ چي تا سويې په ورځني ژوند کي پر مخ بيايا ست او په دې کارکولوسره دهغوی زړونه لاسته راوړئ.

۱- بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5975

(c) ketabton.com: The Digital Library

را سئ چي دخپلو والدينو عزت وکړو او نور دهغو کارونو دکولو څخه ځان ليري وساتو چي زموږ والدين نه غواړي هغه کارو نه موږ وکړو.موږاو پلارتل موږ دنيکوښوکارونوپه کول امرکړي يوو. خپلو والدينو ته خو ښی ورکړئ او هيڅکله يې دخفګان لامل مه ګرځئ. خپل والدين دنيکو او غوره کارونو په کولو سره دخپلوځانونوڅخه خوښ وساتئ.دهغوتيولو کارونو او خبرو څخه ډډه وکړئ چي په هغوسرموووالدين دناراحتی او خفګان احساس پيدا کوي.راسئ دهغه چا احترام او عزت وکړو چي دالله (ج)رالاندي يې موږ روزلي يوو ،زموږ څخه يې سا تنه کړي ده ،موږ ته يي مينه را کړي ده ،موږ يې يوازي نه يوو پريښي او تل را سره مله پا تي سوي دي.راسئ دهغه چا عزت او قدر وکړو چي ټوله شپه يې زمو ږ دارام خوب لپاره په ويښه تېره کړې ده .

را سئ چي خپلو والدينو ته دا ثابته کړو چي دهغوی خواړئ او تکليفونه بي ځا يه نه دي تللي او هغوی ته دا وښيو چي دهغوی ټول مشکلات او زحمتونه ديوه ښه او نيک اولادلپاره دوی ګاللي وه.لوی خدای(ج) دي موږ ته وس اوتوان راکړي ،چي هيڅ وخت زموږ څخه زموږوالدين خفه نه سي،او تل ورته خوښی ورکوونکي اولادونه و اوسو .

نشيي توکي

الله جل جلاله شراب ناولی بللي دي اودشيطاني کارونودجملي څخه يې ګڼلي دي. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : ۹۰نمبرايات ولولئ.نشيي توکي يوداسي پديده ده چي دنړی ټوله انسانان ددې مصيبت څخه خلاص نه دي. هر ډول نشيي مواد زيان رسوونکي دي، نو ځکه داسلام مبين دين هيڅ ډول نشيي توکو ته اجازه نه ده ورکړي، رسوالله(ص)فرمايي:(که چاپه دونياکي شراب وڅښل اوبيايي توبه تري ونه ويستله نوالله به يې په اخرت کي پرې حرام کړي.)①

موږ مسلمانانو ته دانه ښايي چي دخپل مبارک دين اسلام داحکامو څخه سر غړونه وکړو،اودنيکی کړنوته غاړه کښيښږدو اودبدی دکړونوڅخه ځانونه ونه ساتو. زموږپه ټولنه کي يو ډېر زيات شمير خلک په نشيي موا دو روږدي دي، داخلک ولې روږدي دي؟ ددې کبله چي موږ او تاسو دي خلکوته دازمينه برابر کړې ده او هغوی مو په لوی لاس دې کار ته هڅولي دي.راځئ دهغه ځای څخه يې پيل کړو چي کله يوماشوم دخپل مور څخه وزيږی کله چي هغه لا څو مياشتنی وی نو هغه ماشوم ته ددې لپاره چي هغه ماشوم بيده سي او يا هم ارامه،رحته سي او بغاړې ونه وهي، موريې ورته يو ډول نشه ورکوونکی درمل او هتأ دردې اندازې پوري چي ځيني ميندي خپلو ماشومانو ته ترياک (افين)ورکوي، چي دا عمل کله ناکله دماشوم دمړينې اوياهم دهغه دناروغی سبب کيږي،که څه هم دا معلومه خبره ده چي ماشومان دلوږې،تندې اوناروغی لکبله اويا هم عدتً بغا رې وهي، مګر موږ هغه دخپل ځان لپاره سر خوږی بولو او ددې پرځای چي هغه

١ - بخاری کتاب الاشربة حديث کنه 5557

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم ته شيدې اوياهم نور خوراکي مواد ورکړو اويايي هم کوم ډاکټرته وښيو هغه ته نشيي مواد ورکوو. يوه بله لار چي موږ ديوه شخص په نشيي موادو، دروږدي کيدو لامل ګرځو په دې ډول ده.

کله چي يو ماشو څو کلن سي : يو پلار خپل ماشوم بازار يا هټۍ ته ددې لپاره ليږي تر څوهغه ته نسوار اويا هم سګريټ راوړي!ماشوم چي دخپلو والدينو سره زياته مينه لري او تل غواړي چي دخپلووالدينو په شان وه اوسي :بلاخره ماشوم ته دافکر پيدا کيږي، چي زما پلار يا مور چي ياد کار،کړنه کوي، نو هتمن به دا يوښه کاروی،چي په پايله کي يې بيا هغه ماشو هم ددې توکو کاروني ته مخه کوي.په لومړی سرکي لېږ اويوزي ددې لپاره ددې توکو کارونه کوي چي دده پلاريامور ددې توکو کارونه کوي، بيا کرار کرار دی په دې موادو روږدی کيږی اوبيا دوخت په تيريدو سره دی داتوکي ډير استعمالوي،کله چي دی په زياته اندازه سګريټ استعمال کړي: دزياتي کاروني له کبله ده ته نشه اوخوند نه ورکوي،بيا دی دداسي کسانو په لټه کي کيږي چي هغه دچرسو په نشه روږدي وي اوورسته دی هم دچرسو په نشه ورسره اخته کيږي او بياعين الشکل چرس هم ورته نشه نه ورکوي: يادکس دترياکو،هيروينو اونورو،وژونکونشيي موادو په استعمال روږدی کيږی،البته دلته بايد يوه بله خبره هم ورزياته کړم چي ناسم اوبي لارې ملګرې هم ډېروخت په نشيي موا دو دروږدي کيدا لامل کيدای سی.

يوه بله لاره چي په نشيي موادو دروږدي کيدو زمينه يې برابره کړي ده هغه دنشيي موادو کښت اوکر کيله ده! زموږ او تاسو ځيني دحقانان ورونه په خپلو مځکو کي تمباکو، بنګي، ترياک او نور نشيي مواد کري او خپل او لادونه په خپل لاس دبربادۍ کندې ته غورځوي. دحقانانو ته دنشيي مواد ودکرکيلې ډېره لږه اندازه ګټه رسيږي اوزياته ګټه يې نورو بدو خلکوته رسيږي،که چيرې موږ په خپلو ځمکو کي روا،حلال کښتونه و کرو او دناروا کښتونو سره يې پرتله کړو،نومعلومه به سي چي موږ او تاسو دنشيي توکوپه نسبت زياته ګټه دروا کښت دلارې لاسته راوړې ده .

موږ او تاسو تل دا وايوو چي خورکي مواد لوړ قيمت لري ددې علت هم دنشيي مواد کښت دی،ځکه که موږ په خپلو مځکو کي غلې دانې وکرو:موږ به خپل دهيوا د خوراکي مواد کمښت په خپله پوره کړی وی،دې ته به اړنه يوو چي دنورو هيوادو څخه خورکي توکي را وړو.که موږپه خپلومځکوکي رواکښتونه وکرو نو په دې کارکولوسره به دغلو دانو قيمتو نه زموږپه سيمه کي خود دخوده(خپله) راټيټ سي!راځۍ چي په ګډه نور خپل هيواد دنشيي تو دکرکيلې اوکاروني څخه خلاص کړو او نور پري نږدو چي خلک په نشيي موادو روږدي سي،دنشيي توکو موتادي،روږديدا يو داسي شرموو نکی کاردی، چي هيڅوک په نشيي موادو روږدي کس ته دقدر، درناوی په نظرنه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشيي مواد زموږ دذهن،دماغ اوبدن کمزوري کوونکي،دمالي ستونزو راوستونکي،زيږونکي، دشخصيت کښته کونکي، او يو داسي کار دی چي زموږ دونيا او اخرت دواړه راخربه وي!
راځئ چي نور په ګډه نشيي مواد ورک کړو اودکاروني څخه يې ځان او ټولنه دتل لپاره بيغمه اوخلاصه کړو.

خپل منځي شخړې او بدئ

زموږ او ستاسو په ټولنه کي مو ډېرې دا سي پيښي ليدلي، او دهغو پيښو په هکله مو او ريدلي دي، چي يوه شخص بل شخص وژلی وي،چي ورسته دوژل سوي کس خپلوان دقاتل کس دکورنی او دقاتل سره بدې يا دښمني پيل کړې. دوی دواړه ډلې يا اړخونه يو پربل باندي مرګوني حملې کوي تل ديو او بل په نابودئ اولمنځه وړلوپه سي تلاښ کوي،چي هتأځيني وختونه دا د دوی په وينابدې يادښمني درپيړيو پوري دوام پيداکړي اووغځيږي.بدې يادښمني هغه وخت را منځته کيږي، چي ديوه کس او يا هم ډيرو کسا نو ترمنځ په يوه خبره اويا يوه کار اختلاف را منځته سي اوکله چي هغوی په دې کار ياخبره سره هم نظره او موا فق نه سي: هغه اشخاص چي دزغم اوحوصلې څخه محروم ،بي برخې وي:ديو بل سره جګړه وکړي، په جګړه کي مرګ ژوبله را منځته سي او داناروا اوناسم کاربدې منځته راسي. دزياترو داسي پيښو لاملونه ځيني وخت ددې لاندي علتونوله کبله وي:
دمځکو،(جايدا دونو)، داو بو لګولو، دماشومانوپرسر سره اختلاف، جګړې اوشخړې، او دې ته ورته ډېر زيات لا ملونه نورهم ددې بدې پديدې درامنځته کيدوسبب کيږي ياسوي دي،داحليدونکي لاملونه (سببونه) ځيني کسان ديو بل سره په مشوره نه کولو، او بغير ددې چي يوه سمه دحل لاره ورته پيداکړي او داستونزه ديوبل په مرسته حل کړي،برعکس ديوبل سره لفظی شخړه کوي، يو بل ته لاسونه اچوي، يو او بل سره ژوبله وي اوهتأ سره وژني. داډول پيښي زياتره وخت دهغو وسلو په وا سطه را منځته کيږي چي خلګ يې په خپلو کورونو کي ساتي. يوانسان چي هوښ او عقل لري ديو بل انسان سره په يوه دا سي وړه ستونزه او مشکل جګړه کوي اوهغه ژوبل او وژني چي هغه ستونزه په ډېره نرمه لحجه او بيله کومه خنده حليدای سي.موږسره له دې چي رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايې: ژباړه. الله ته په خلکوکي ناخوښه هغه څوک دي چي ډيرجنجالي وي.①خپل په منځ کي پريوې وړې اوحليدونکي ستونزې ديوبل سره جنجال اوشخړه کوو؟ ولې په دې خاطر چي زموږ او تا سوڅخه ځيني زغم او حوصله نه لرو اوپه اوکوچنيو خبرو په غوسه کيږو. رسوالله (ص) فرمايې:(پهلوان هغه نه دی چي په غيږغښتلی وي بلکي پهلوان هغه دی چي دغوسې په وخت کي ځان وساتي) ②

١- بخاری حديث کڼه2457 ٢- بخاری حديث کڼه6114

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر اوحوصله دالله جل جلاله لوی نعمت دی ،موږباید داسترنعمت تل دځان سره وساتواو د دې نعمت دنه شتون په صورت کې ددې نعمت دلاسته راوړلوکوښښونه وکړو.موږ او تاسو ولې در دې اندازې ظالمان سوچې یو انسان دې بیله دې چې هغه کوم جرم او ګوناه کړې وي ووژنو ،ولې دخپل خدای(ج) دامر نافرماني وکړو، مخکې له دې چې موږ او تاسو دیو چا سره جګړه کوو،لومړی باید دا فکر(آند)وکړو چې آیا په جګړه کولو سره زما دا ستونزه حلیدای اودمنځه تلای سي؟

او که چیرې دا ستو نزه په جګړه کولو سره حلیدای سي: بیا ولې یې دیووې بلې سمې اود زیان څخه لیرې لارې څخه کو ښښ نه کوم او ولې دیو بل سره جګړه وکړو، ولې یو چا ته ضرر ورسو، ولې یو کس ژبل یا قتل کړو؟ آیا موږاوتاسو دومره صلاحیت لروچې دخدای(ج) دیو مخلوق څخه دهغه ژوند واخلو او هغه قتل کړو،ولې موږ حوصله اوصبر ونه لرو؟ اودردې هرڅه ورسته باید دا وسنجو چې کله داخرت په ورځ زموږ رب (ج) زموږ سره دیوې زرې نیکی او بدی حساب کوي: موږ په هغه سخته ورځ ددې جواب ورکولی سو چې موږ دیوه بې ګناه مسلمان قتل کړی وی،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الزّلزَلَة 7:٨:ګڼه اياتونه ولولئ .الله(ج) یو مسلمان ته انشاءالله دهرې ګناه څخه ور تیریږي، مګر دبل دحق څخه نه ورته تیریږي، ژوند دیوانسان حق دی اوبغیرداسلامي احکامودجاري کولو څخه دیوه مسلمان ،مؤمن ژوند اخیستل لویه ګناه ده. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 32 اوسُوْرَةُ النِّسَاء 93:نمبراياتونه ولولئ.موږ اوتاسو چې کله یوه ګناه وکړو ورسته دهغه څخه افسوس کوو او په خپل کړې کار پښیمانه یوو، چې دا پښیمانې ورسته هیڅ ګټه نه لري.

باید دیوه کاردکولو څخه مخکې ښه فکر اوسنجس وکړو او ورسته هغه کار وکړو.ډېرداسې کسان سته چې د دونیا دګټې لپاره خپل اخرت او ابدي ژوند خراب کړي: داکاردیوه انسان ستره غلطې ده !

په دښمنۍ کې داخل کسان یو اوبل درهغه سره وژنې چې د دوی په فکر(آند) یو ډله بله ډله ختمه کړي. داتیروتلې (غولیدلي) دانتقام اخیستولو په نامه دیوه په مقابل کې بل قتلوی،په ربښتیا هم دا ډول کسان ناپوهان دي، ځکه درڅوبه دوی دیویې وژنې په مقابل کې بله وژنه کوي، دیوه ټپ ،یاژوبلې په مقابل کې به بله ژوبله کوي، ایاپه یاد کارکولو سره دوی کولی سی ګټه او فایده لاسته راوړي؟ او که چیرې په دې سره فایده لاسته نه ورځې نو بیا ولې دوی یوبل ته بخښنه نه کوي او په دې کار سره خپله دوښمنې نه ختمه وي؟

دوینې جواب په وینه سره باید ورنه کول سي،د دوښمنۍ درلودونکووګروپه منځ کې سوله کول اودوی سره پخلا کول یونیک کار دی. دیادو کسانو په منځ کی دسولې راوستلو لپاره دې عالمان، مشران،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونـور مخۀركسـان سـره كېنيني،او د دوی پـه منځ كـي دې روغـه وكـړي، ددواړو طرفونـو غوښـتني دې واوري او ورسـته دې يـوه مناسـيبه دحـل لاره ورتـه پيـدا كړي،داسي يـوه پريكـړه دي وكـړي چـي د دوړو طرفونـو رضـا اوخوښـه حاصـله سي، داسي يوه پريكړه دي نه كوي چي خدای(ج)مكړه نوروكسانو تـه پـه كښـی زيـان ورسـيږي،دوی تـه دي داقناعت وركول سي،چي دمسلمانانوپه منځ كـي پـه وژنـه او جګړه كولو سره يوه ستونزه نـه حليږي،بلكي پـه سـوله او روغـه جـوړه سره يوه ستونزه حليدای سي.الله جل جلاله سوله خيربللې ده!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ النِّسَاء :128نمبرايات ولولي.يومسلمان با يد دبل مسلمان په وژلو او يازوروړلو دا سي فكر ونه كړې چي ګواكي زه يـو ميړنی اوزړور يم؟

يورښتنی ميړنی او زړور هغه څوک دی: چي خپل مسلمان ورور تـه زيـان ونـه رسوي، ديو كس سره دهغه دستونزې پـه وخـت كـي مرسـته او همكـاري وكـړي، اوهغه دزيان څخه ليري وسا تي.را سئ چي نور دخپلو وروڼو سره ونـه جنګيـږو او يـو بـل سـره قتـل نـه كـړو او يـو او بـل تـه دزيـان رسـولو څخـه ځـا نونـه ليـري وساتو.الله جل جلاله موږ دخپلو ورڼوپه منځ كي پـه مناسبات سمولو(سوله كولو) امركړی يو!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الْحُجرَات : ۱۰نمبرايات ولولئ.ولې موږ او تاسو پـه يـوه وړه مسئله كلونـه كلونـه سره وجنګيـږو ديوبـل وينـې سـره توی كړو او دانتقام په نامه خپله ټولـه راتلوونـكيه خرابـه كـړو، لادرڅـو بـه ديوبـل څخـه غـځ اخلـو او سـره وژنـوبـه، ولـې دا دخپـل ځـان لپاره شرم وګڼوچي ديو چا دغلطۍ جواب په نرمه لهجه او بخښني كولو سره وركړو، ددې پرځای چي موږ هغه غلطي بيا تكرار كړو ولې هغه غلطۍ ته دپـای ټكـی نـږدو، ولـې مـوږ ځـان پـه دې كار كولو سره بي زړه وبولو او ويژدان مودانه ومني چي ديو چا څخه بخښنه وغوا ړو سره ددې چي غلطي هم زموږ وي، ولې ديوې كو چنـي او حـل ليـدونـكي ستونزی څخه دنفرت اورونـه بل كړو چي بيـا پـه هغـه لمبـو كـي پـه كلونـو كلونـو سوو ځو او ولې خپل ورونه دښمنان جوړ كړو؟

راسئ چي خپلـه ټولنـه داسي جوړه كړو چي پـه لـو مړی سركي خو بايد ديوبل دغلطيو څخه تير سو او زغم ولرو او كه چيرې خدای مكړه پـه بدئ اختـه سـوي يوو: لو مړی بايد په خپلو كي دواړه طرفونه سره كښينو او د تياره ژوند څخه ځـا نونه خلاص كړو اوپه خپل منځ كي يوه مناسيبه،غوره، اوښه پريكـړه وكـړو. كـه چيرې دا ستونزه دې د دوو خوواشخاصوخپل په منځ كي سره حل اوفصل نـه كـړه ،نو دهغې سيمې خلک دي ددې دو طرفونو تـر منـځ منځګـړي تـوب وكـړي، اوددې دو ډلـو تـر منـځ دي دوښـمني دمنـځ يوسـي او روغـه جـوړه دې يـې وكـړي، لـوی خداي (ج) دي موږ او تـا سو دورور وژنـې څخـه وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلولیت عیب نه دی

الله (ج) دیوه انسان په ژوند کې ټولې مختنه راتلونکې پیښې هغه وخت لیکلې وې چې کله هغه دې دونیاته نه وې راغلی! دهغه درزق یا خورک ، څښاک اندازه، دهغه عزت، دهغه ژوند په دونیاکې، نیکبختې اوبدبختې او داسې نور پیښیدونکوکارونو،عملونو،یاپه عامه اصطلا ح دیوه انسان نصیب څه سره چې موږ په ژوندکې مخ کیږو یایې کوو لوی الله جل جلاله ته معلوم اوپرهغوباندې پوره علم لري. هیڅ یو انسان دالله (ج) د ارادې او خوښې څخه پرته خپل بانه لاهم نه سې رپولی، ټول کارونه دلوی خدای(ج) په لاس کې دي، یوانسان یې عقل مند پیدا کړی وی، بل انسان ته یې قوت او زور ورکړی وی او بل انسان ته یې نه وي ورکړی، یو انسان یې دولت مند او شتمن پیدا کړی وی او بل انسان یې غریب او نیست مند پیدا کړی وی، یوه انسان ته یې عزت اوشرافت ورکړی وی او بل انسان ته یې نه وي ورکړی.ټولې چارې دلوی خدای (ج) په امرمختنه ځي که هغه خیر وي او که شر، په دې خبره هرمسلمان ایمان لري او دا خبره باید په پوره یقین او باور سره ومني.

انسان مختاردی یعني انسان په خپلو کړونوکې دخپل اختیاراو خوښې دی چې نیکې کوي اوکه بدې، دایو اوږد علمی بحث دی اونه غواړم نورپر دې بحث څه ولیکم. راځم خپلې اصلې موضوع ته: ځیني انسانان چې کله پیدا سي نو دبدن یو اندام یې کم وي او ځیني انسانان بیا دپیدا یښت څخه ورسته دناروغۍ او یاهم دیوې پیښې له عمله خپل دبدن یواندام دلاسه ورکړی او یاهم زیان من سي.لومړی راځم دې ته چې هغه انسان چې معلول پیداکیږي او یا هم دپیښواو ناروغیوو له کبله معلول کیږي څه بایدوکړي: معلول شخص دې په ژوند کې دپښیمانی، درد،اوخواشینی احساس نه کوي، ولې چې یوانسان هیڅکله خپله په خوښه نه غواړي چې معلول سي. هر څه چې پیښیږي دلوی خدای(ج) په امراو اراده سره پیښیږي کیدای سي چې معلولیت کې دیوه انسان خیر وي ،ځکه انسان دخپل خیر او شرڅخه خبرنه دی. که چیرې یو شخص خپل ژوند په معلولیت کی تیر کړ اوپه خپل معلولیت راضي (خوښ) اوصبرکوونکی سو که دالله (ج) خوښه وه نو دمعلولیت او دده دصبر اولوړهمت اجرونه به په اخرت کې ورته ورکړي.

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ لقمَان : 17نمبرایات ولولی.معلولو اشخاصوته دانه ښایې چې خپل صبر او حوصله دلاسه ورکړي. معلول انسانان باید خپل زړونه په دې خپه (خواشیني) نه کړې چې زه ولې معلول یم ؟او دا سي دې دژوند چارو ته دوام ورکړي لکه څنګه چې یو غیرمعلول انسان خپل ژوند پر مخ بیایې، دځان لپاره دې یو داسې کاراو کسب دکورنۍ او دوستانو په مرسته پیدا کړي چې سره ددې چې دی معلول دی هغه کار وکولی سي اوورسته په خپل هغه کارکې دستو نزو سره مخ نه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نن عصر کي دډېر ماشينونو دشتون له عمله زيات کارونه ډېر هوسا سوي دي او کيداى سي چي ديوه غيرمعلول شخص او يوه معلول شخص دکارپايله په مساوي ډول وي او دکميت دلهازه دي کوم تو پير ونه لري .هيڅ وخت بايد معلول شخص په کارونو کي له دې کبله چي دى معلول دى زړه نه خفه کوي او بي له دې چي کوم خفګان او انديښنه ورته پيداسي خپل کارونه دي سرته رسوي. موږ او تاسو داسي ډېر انسانان ليدلي دي چي معلول دي خو بيا هم په خپلو کارونو او دژوند په نورچاروکي دستو نزو او مشکلاتو سره نه دي مخ، په ډېر ښه ډول خپل کارونه اوچاري سرته رسوي او دغيري معلولو انسانانو په شان خپل ژوند پر مخ وړي.

معلولو ورڼو بايد خپل ژوند په عادي ډول پر مخ بوزي او لږترلږه دي دا فکر لا هم نه کوي، چي موږ معلول يوو، معلول اشخاص دې هيڅ وخت ځان دستونزو (کړاونو)،خفګان،ناهيليوو په جال کی نه راګيروي، او تل دې زيار باسي چي په خپل ژوند کي ځانونه خوشحاله وساتي،معلول اشخاص دې دطبيعت دښکلاو څخه دنورو هغوکسان په شان خوند واخلي چي هيله درلودونکي، صبرکوونکي ،اوراتلونکي ته خوشبين وګړي دي .

هيڅکله دې دنا هيلۍ او غم احساس نه کوي ناهيلي او غم انسان دستونزو څخه نه سي خلاصه ولی. لکه څنګه چي مخته وليکل سوه چي ټول کارونه دالله (ج) په لاس کي دي نوبايد دهغه لوی څښتن لوی دربارته هيله مند وه اوسو اودکړاونوپه شتون کي صبر ولرو ،ځينې هغه معلول وروڼه چي دخپل معلوليت څخه رنځ وړي:بايد ددې احساس پيدا کړي چي زه هم کولی سم چي دنورومعلوليت نه درلودونکو انسانانوپه څير زيار وباسم،کوښښ وکړم او دژوند په ټو لو چارو کي دبرياليتوب درحده ځان ورسوم.

هغه اشخاص چي معلولوته ددوی دمعلوليت له کبله سپکاوی کوی:

راسئ چي لومړی دافکر وکړو چي دامعلول شخص ولې معلول دی؟ آيا دا شخص په دې خوښ دی چي دی دې معلول وی او که د لوی خدای(ج) دطرفه څخه دا معلوليت يادمعلول شخص ته ورکول سوی دی او آيا دلوی خدای(ج) په وس او قدرت کي دانسته چي ما هم ددغه معلول کس په شان معلول کړې؟ ددې احساس،تحليل اوڅيړنې دکولو ورسته به موږ ته ددې احساس پيدا سي، چي موږ ولې دې معلول کس ته دده دمعلوليت له کبله سپکاوی کوو.

معلولواشخاصو ته بايد هيڅ وخت ددوی دمعلوليت پيغور ورنه کول سي، ځکه معلوليت،ناروغي اورغتيا دالله(ج)دلوري څخه دهغه جل جلاله په خوښه سره صورت نيسي .که چيرې زموږ په کورنۍ او يامحل کي معلول ، ناروغه يانوراشخاص زموږمرستي ته اړتياپيداکوي،دهغوسره بايد دخپل توان سره سمه مرسته وکړو:پري نږدوچي زموږ په شتون کي اړمند خلګ ځان يوازي احساس کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل ټولنې دټولواوسیدونکو اوپه ځانګړې ډول دمعلولواشخاصوعزت اودرناوې ته باید موږ ژمن اوسو اوهمدارنګه باید ورسره دنیک اوښه سلوک څخه کاروانخلو اوپرې نږدوچې هغوی زموږ دشر څخه ځانونه خوندي احساس نه کړي،ددې له کبله نه چې دوی معلول دي بلکې خپله انساني فریضه چې دیوبل سره داړتیاپه وخت کې مرسته اویوبل ته درناوی دی اداکړو اوپه دې خاطرچې مرسته داړمنواشخاصوسره اودرناوی اوښه سلوک یونیک اود ارزښت څخه بډایه کړنه ده.

معلول انسانان باید هیڅ وخت دنوردمعلولیت نه درلودونکو انسانانو څخه کم او کښته ونه بولو، تل ورته دیوروغ او سالیم شخص په شان وګورو.هغه میندي او پلرونه چې اولادونه یې معلول دي، دناهیلی احساس دې نه کوي او دا فکردې وکړئ چې په نړۍ کې ډېرانسانان معلول دي ،هغوی هم موراو پلارلري ،مګرهغو رضایت خپل کړی دی او هیڅ وخت نا هیلې سوي نه دي، ولې والدین د اولادپه معلولیت ناهیلې واوسي، معلولیت الهی ورکړه ده اوکوم عیب نه دی.

معلولواشخاص هیڅ وخت دهغوی دمعلولیت دډول په نوم سره مه یادوئ،دګوډ،ړانده ،شل، کوڼ اونورتحقیرونکوونومونو سره دهغوی دنومولو اورابللو څخه په کلکه ډډه وکړئ، ځان په ګناه کې مه اخته کوئ. دا د الله جل جلاله ورکړه ده، اوهغوی په دې نومونوسره یادول ګناه ده.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایې ژباړه. مسلمان هغه دي چې نورمسلمانان یې دژبې اولاس له زیانه خوندي وي .①

والدېن بایدخپل دنه معلولیت درلودونکو اولا دونو ترڅنګ خپل معلول اولادونه دعلم په ګا نه سینګار کړي اوتل یې وهڅوي چې علم وکړي او پوهه لاسته را وړي.دپوهې ترڅنګ یې کسب کولواوفني زدکړو حاصلولوته هم تشویق کړئاوخپل اسلامي اوانساني مسؤلیت دغاړې څخه واړوی.

الله (ج) دې موږ او تاسو ته دا توان او طاقت را کړي چې دمعلولو او اړوانسانانو سره دهغوی داړتیا په وخت کې مرسته او کومک وکړو. معلول ورونه او خویندي دې هم هڅه وکړي ،چې تل ځانونه داډمن او خوشحاله وساتي اونا هیلې نه سي.

١ - بخاري کتاب الا یمان حدیث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه

ماشومان عمومً دلويانو مرستې ته ډېره اړتيا لري،په ځانګړي ډول دموراو پلار مرستې ته، مور او پلاربايد ماشومانو ته مينه ورکړي.
والدين بايد ماشومانو ته خواږه، جامې اونور داړتياوړ توکي برابر کړي اوښه روزنه يې وکړي، تعليم ته يې تشويق کړي او کله چي ماشوم غلطي کوي :بايد په ډيره مينه او سړه سينه ورسره چار،چلند وکړي.ماشومان دي دې ته متوجي کړئ، چي په راتلونکي وخت کي غلطي تکرارنه کړې،کله چي ماشوم په درس زده کولو او ويلو کي سوستي کوي:مور او پلار دې يې هغه ته داسي مثالونه او حکايتونه بيان کړئ، چي په هغو کې دپوه او نا پوه شخص درمنځ په څرګند ډول توپير سوی وی.ترڅو ماشوم دپوهې او ناپوهۍ ترمنځ توپير وکولی سي.
ماشومان بايد ونه رټل سي او ورسره نيک سلوک وسي{.. ام خالد وائي مادرسوالله صلی اله عليه وسلم دنبوت په مهرلوبي کولې، پلارمي زه وترټلم. رسوالله صلی الله عليه وسلم وويل خوشيې کړه..}①
ماشومانوته بايد بيرونکي کيسي اونکلونه ونه سي.اوداسي حکايتونه،کيسي او نکلونه دې ورته وسي چي په هغوحکايتو، کيسواو نکلونو کي داسي پېښې راغلي وي چي ماشوم دې ته وهڅوي چي تل بايد په خپل ژوند کي ښه او غوره کارونه وکړې اودبدو کارونو څخه ځان وساتي .
ماشومان موبايد په اسلامي اخلاقو، ادبونو خبر، اوپوه سي.ماشومان مو بايد دې ته اماده کړو چي څنګه اسلامي احکاموته غاړه کښېږدي. ماشومانوته بايد داسلام په مبارک دين کي روا،ناروا،ښه،اوبد ورزده اوپه وي پوهوو.
ماشوم موبايدلومړی په اسلامي تعليماتوپوه اوداسلامي تعليماتو دحاصلولو زمينه ورته برابرکړو،ترڅو داسلام دمبين دين په چوکاټ کي دلويوالي ژوندته مخکي له مخکي اماده اوتيار وي، هسي نه چي خداي(ج) مکړه، زموږدبي غوری اونه پاملرني له کبله زموږ ماشوم دجهل اوهغولارو لاروی سي چي هغه لارې دبربادۍ اوزيان څخه خالي لارې نه دې.ماشومانوته بايد مور او پلار د دروغو وعدې ورنه کړي او که چيرې بياهم يوه وعده ورسره کو:بايد په هغه وعده باندي وفا وکړې، ترڅو کوم اعتماد چي ماشوم يې پرخپلو والدينو لري لاپياوړی سي اوپه راتلونکي وخت کي خپله هم پروعده باندي ولاړشخص واوسي.موراو پلار بايد دخپلوماشومانو مختته لفظي شخړې او جنجالونه ونه کړې. ځکه ماشوم په بل هيڅ شي دومره نه خفه کيږي، لکه څومره چي دمور او پلار ترمنځ په جنګ او شخړه کولوسره خپه کيږي.
کورنۍ شخړې ماشوم دې ته اړباسي چي دخپل کورنه تيښته وکړي او هتأ ځينې وخت داسي هم پيښيږي چي ماشوم دکورنۍ شخړوله کبله ځان وژنه وکړي،ځکه ماشوم خپل ځان آرامه نه احساسه وي او تل خپه وي.

۱ - بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5993

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـورنۍ شـخړي دماشـومانو روحيـه کمـزوري کـوي، او ماشـوم پـه دمـاغي اونورجسـمي نـاروغيوو مبتلا کوي،همدرنګـه کـورنۍ شـخړې دماشـومانو ذهـن کمزورې کوي،خپل جورئت دلاسه ورکوي او د ډول ډول نـورو ستونزوسره لاس اوګريوان کيږي. دکورني تاوتريخوالي کورنيوشخړو سره مخ شوي ماشومان نه سي کولی چي خوشحاله ژوند ولري،تل په دې لټه کي وي او غواړي چي نـورو کسانو ته زيان ورسوي ورسره شخړه وکړي او خپل دتولني دنورو وګړو څخه ليروالی اختيار کړي.ماشومان بايد تل پاک وساتل سي او چټل پاته نه سي دنا پاکو او چټلو اوبود ډنډونو څخه دې راوګر ځول سي او پري دې نه ښودل سي چي په ناپاکو ساحو کي لوبې وکړي.

په ماشومانوبايد درانه او ددوی دوس څخه پورته کارونـه بايد ونـه س ئ،تر څو روغ رمټ پـاتي سي.ماشومانو تـه بايد کلـه ناکلـه ډالۍ واخيستل سي او دېرځـای اوخوندي لوبو،ساتيريو څخه راونه ګر ځول سي.

مـور اوپـلار دخپلـو ماشـومانو هرې پوښـتني تـه بايد پروخت اوبيلـه کومـه ځنډه جـواب وواېي،ترڅـو ماشـوم بيـا هـم دپـو ښـتنې کولـو جـؤرت ولـري، دپوښـتنې دکولوڅخـه پـه وېـره کـي نـه سـي ،تـل پوښـتنه وکـړي اود ځـان نـاخبره نـه پريښودلوروحيه په ماشوم کي پياوړې سي.ماشوم سره بايدپـه ساده اوروان ډول خبرې وکړو.پوښتنې کول او جوابونـه ترلاسه کول د ما شومانو لپاره ډېر ارزښت لري، ځکـه ماشـومان دډېرو شيانو پـه اړه معلومـات نـه لـري اوهرڅـه ورتـه نـوي ښکاري.

ماشـومانوته بايـد اسـلامي ،تـاريخي ټـولنيز او عنـانوي معلومـات ورکـول سي.ماشـومان بايـد دکـورنۍ دغړو،دوستانو،مشـرانو اونـورو خپلوانـو احتـرام تـه وهڅول سي.

ماشـومان بايد دعامـه لارو سـړکونو ويـالو او نـور دخطرنـه ډکـو سيمو څخـه راو ګرځول سي او دا لارښوونه ورتـه وسـي چي دليرو او نابلدو ځايو نـو دتګ څخـه ډډه وکړي، دماشـومانو مختـه بايد مخدره مـوا داستعمال نـه سي. پـه ماشو مـانو باندي بايد مخدره موا ديو ځای څخه بل ځای ته انتقال نه سي.

ماشـومانو تـه بايد دمخـدره مـوادو دزيـانونو پـه اړه پـوره اوهراړخيزه معلومـات ورکول سي . ماشومان بايد دهر ناوړه او بدکار دکولو څخه راوګر ځول سـي، خـو دا د راګرځولواومنعه کولولار بايدمثبته سـاليمه اوداسـي يوه لاره وي چي ماشـوم ته جسمي اورحي زيان ونه رسوي.

ماشومانوته بايد دهربدکار دکولو دزيايه اړه هر اړخيزه معلومـات ورکـول سـي.که غواړئ چي دخپلو ماشـومانو څخـه ښـه او غـوره انسـانان جوړ کـړئ:بايد ورتـه سمه روزنـه او تربيه ورکړئ ، تعليم پـه وکـړئ، ترڅـو مـو خپل مسؤليت پـه سمه توګه دخپلې غاړې اړولی وي. راسئ دخپلو ماشومانو څخـه بد انسـانان نـه، بلکـي نيک خويه اوښه انسانان تري جوړ کړو. يوه اصطلا ده چي وائي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنده لښته پرهره خوا کږیږي ما شومان هم دلندې لښتې په شان دي، چې غوا ړئ ځنګه يې جوړه کړئ، هم هغه سې جوړیږي. آیاموږ نه غواړو چې دخپلو اولادو نوڅخه ښه انسانان جوړ کړو ؟

معلومه خبرده چې هرمور او پلار غواړي چې اولاد يې يونيک اوښه انسان سی:دنیک انسان جوړیدل زموږ دماشوم څخه او دبد انسان جوړیدل زموږ دماشوم، څخه زموږ په خپل لاس کې دي سالیمه روزنه، او علم،پوهه زموږ دماشوم څخه يو ښه شخصيت جوړه وي اوبرعکس ناسمه روزنه او دعلم څخه ګوښه ساتل زموږ دماشوم څخه بد انسان جوړه وي.

دجنګ زیانونه

لکه څنګه چې موږ او تاسو ټول پوهیږو، جنګ ديوې ټولنې پر ډېرو برخو منفي اغیزې لري او نه پريږدي چې دجنګ دسیمو خلک پرمختګ وکړي. جنګ زموږ اوستاسو مادې اومعنوي شتمنی دمنځه وړي. موږ او تاسونه سو کولی چې په جنګ کې پوهه او علم لاسته راوړو. جنګ داسي یو بدمرغې ده چې ديوې ټولنې ټولې عامه شتمنی دمنځه وړي،روغتونونه، مدرسي ،مکتبونه، سړکونه ،معدنونه، کښتونه، مالداري اونورعامه اوشخصي شتمنيوته زيان رسوي. په جنګ کې مالي اوځاني زیانونه زیات وي. په جنګ کې موږ خپل دکورنی غړي، دوستان ،ملګري اونور خپلوان دلاسه ورکوو. جنګ موږ او تاسو دې ته نه پريږدي چې خوشحاله ژوند وکړو او په ارمی ساواخلو، موږ خپل ټوله وخت دجنګ له کبله په وېره کې تیر وو .زموږ ماشومان سمه روزنه اوتربیه نه سي ترلاسه کولی اونه سو کولی چې ماشومان مو په سالیم ډول تربیه کړو .جنګ څوک کوي او ولې يې کوي؟

معلومه خبره ده چې جنګ موږ انسانان کوو، يواو بل په ناحقه سره وژنو او يوبل ته زيان رسو .که چیرې موږ او تاسو وروڼه په خپلو منځونو کې اتفاق او يوالی ولرو نو هیڅوک نه سې کولی چې موږ دې دخپلو ناروا اوشومو

کړونو ،هدفونو او غوښتونو ښکار وګرځوي. که چیرې موږ او تاسو په خپلو منځونو کې يوبل سره کينه ونه لرو ، يوبل ته احترام (درناوی) ولرو غم شریکي سره وکړو، يوپر بل ظالم ونه اوسو،نو زموږ او ستاسو په سيمه کې به هیڅ جنګ او بدبینې نه وي.همدا موږ او تاسو يوو چې ديو او بل دوينو تږي يوو. دمال، شتمنی او قدرت لپاره يو او بل سر وژنو،الله جل جلاله موږمسلمانان،مؤمنان يودبل ورڼه بللې يو اودخپلووړڼوپه منځ کې يې په مناسباتو سمولو(سوله کولو)سره امرکړی يو،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الْحُجرَات : 10 اودسُوْرَةُ الْحُجرَات : 9نمبره اياتونه ولولئ.

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمايي يومسلمان دبل مسلمان وروردی نه ظلم پرکوي اونه يې دبل ظلم ته سپاري. ①

موږمسلمانان چي ديوبل ورونه يوو بياولې ورنه يوبل قتل کړو؟ولې دپرديو په لمسون يوبل ته زيان ورسوو اويو دبل دښمنان و اوسو،حال داچي موږ ورونه يوو؟کله چي موږ اوتاسو ته دالله (ج)دلوري قدرت ،واک اوشتمنې په لاس کي راسي:زموږ څخه ځيني پرمظلوموانسانانو باندي ظلم کوي او هغه څه کوي چي په توان کي يې وي.

همدا موږ يوو چي دنور خلګو حقونه په زور، اوجبر خورو، په خپله نه غواړو چي جنګ ورک کړو او په سوليز ژوند کي دپر مختګ ترپولو ورسيږو. که چيرې موږ او تاسو په خپل سيمو کي يوالی ولرو:بيا ولي به مو په سيموکي جنګ اووژنه وي؟ موږ او تاسو بايد هيڅ يو جابراو ظالم ته اجازه ورنه کړوچي زموږسيمه دناروا اونامشرع جنګونو په ميدان رابدله کړي.موږ بايد دخپلو سيمو په اړه دبي غوّرۍ اوبي پروا يې څخه کار وانه خلو. لکه څنګه چي دخپل کور دسوکالۍ، ابادۍ او ارامۍ لپاره هڅې،زيار او کوښښونه کوو:همدا سي بايد دخپلې سيمې په اړه زيار وباسو او هڅه وکړو چي خپلې سيمې ابادې، سوکالې اوسمسورې وساتو.تل بايد موږ دخپلو خلګو او ټولنې لپاره خير غوښتونکي واوسو او پري نږدو چي زموږ سيمه نور خلګ راته ويرانه (ويجاړه) کړې. هيڅ وخت بايد دهغو خلګو سره مرسته او کومک ونه کړو چي زموږ په سيمه کي جنګ،ويره(ډار)اوتباهي خوروي، داسلام دمبارک دين داحکامو څخه سر غړونه کوي او نه پريږدي چي موږ دي سوليز ژوند ولرو .جنګ او جګړې زياتره وخت دمسلمانانوپه منځ کي دداسي خلکو تر منځ کيږي، چي هغوی په جنګونو کي خپلې شخصي ګټې لري اوياې هم لټوي ،ياد وګړي غواړي چي نورخلګ هم دې ته وهڅوي، چي د دوی ملګري وکړي.موږ اوتاسو دداسي ډيرو جنګونو شاهدان يوو،چي په هغه جنګونو کي هيڅکله موږ اوتاسو ته ګټه نه ده رسيدلي، موږ او تاسو يې دخپل سيمې په شمول داور په سرولمبو کي سوځولي يوو. زموږ څخه يې زموږ سوکالې،پرمختګ او خوشحالۍ اخيستې دې.

هيڅ وخت بايد چاته اجازه ورنه کړو چي موږ او تاسو دې دخپلو شومو او خرابوموخو لپاره وکاروي، موږ او تاسو دې دخپل ټولني څخه ليري کړي او دخپلې ټولنې دښمنان مودې وګرځوي،داسي دې مووکاروي چي موږ خپل ورونه په خپلو لاسونو سره ووژنو، خپل خويندي په خپله کونډي کړو، خپل ماشومان په خپل لاس دعلم او پوهې څخه ليري وساتو،خپل کورونه په خپلولاسونو وران کړو اودخپل هيواد دپرمختګ په لاره کي دې خنډ و اوسو .موږ او تاسو بايد ويښ واوسو اوپري نږدو چي زموږ دهيواد اوسيمې دښمنان دي موږاستعمال کړي، اوزموږپه لاسونودې زموږ ګران هيواد په موږ وران کړي.

۱ - بخاری کتاب حديث ګڼه2442

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې موږ تردې اندازې ناخبره او ویده پاته سو: چې موږ دهغه خلګو سره مرسته وکړو، چې هغوی موږ او زموږ هیواد دبربادۍ کندې ته اچوي یایې اچول غواړي او نه پرېږدي چې موږ هوسا او ارمه ژوند ولرو.
دمسلمانانوپه منځ کې دجنګ خوښوونکو،تیري کوونکو اوظلم کوونکوسره بایدپه هیڅ صورت کې مرسته ددوی په نارواکړنوکې ونه کړو.
که چیرې خدای جل جلاله مکړه موږ د دوی مرسته کوو،نودظالمانو اوبدکارانو مرسته په دې معناده چې موږ د دوی ملګري اوهمکاران یوو.د دوی سره که مرسته کوو:موږ به هم ددوی سره په ګناه کې ګډ اوشریکان یووالله جل جلاله موږ دنیکۍ په کارونوکې دټولوسره په مرسته کولواود ګناه اوتیري په کارنوکې په نه مرسته کولو امرکړي! یوپه دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2نمبرایات ولولی.
جنګ ځپلې سیمې تل شاته پاته او اوسیدونکي یې نورو ټولنو ته محتاجه اولاس غځوونکي وي.
هغه مسلمانان چې ځپلې سیمې په ځپله ورانه وي، نوانشاءالله دوی به په دې دونیا او اخرت کې نا کامه وي او که چیرې بیا هم دوی دیو محدود وخت لپاره په خوشحالۍ کې ژوند وکړي،خو دوی به هتمن دخپلو نارواو اوناسمو کارونو سزا ویني، که چیرې موږ داغواړو چې په دونیا او اخرت کې دې کامیابه اوسو نو باید هیڅ یوه مسلمان ته زیان ونه رسو، دخلکو سره په نیکو کارونو کې مرسته وکړو،خپل ټاټوبی وران نه کړو، که غوړو چې موږ دې خوشحاله او ارمه ژوند ولرو: باید یوبل ته لاسونه سره ورکړو،یوالي ته ژمن اوسو اوپرې نږدو چې زموږټاټوبی دې شرخوښوونکي انسانان راته وران کړي، موږباید دومره ونه غولیږو، یاپه بله معنادومره مو ونه غولوي چې خپل ټاټوبی خپله وران کړو،موږ باید تردې اندازې دنا پوهۍ په سمندرکې غوټه نه کړي یانه سو غوټه چې هتأ خپل وروڼه خپله ووژنو او خپلې ټولنې ته زیان ورسو،یادې هم زموږسیمه نیښ لرونکي لړمان دخپلوناروا موخولپاره زموږپه شتون کې وکاروي اوزموږدسیمو څخه دې راته سورسکور جوړکړي.
راسئ چې نور خپل هیواد دجنګ او جګړو مرکز ونه ګرځو. خپل هیواد او خلګو ته خدمت وکړو .لکه څنګه چې په نورو هیوادو نوکي پرمختګ سوی دی داسې باید موږ او تاسو هم پرمختګ وکړو.
خپلو ماشومانو ته تعلیم اوتربیه ورکړو. ځوانان مو باید هریو هیواد پاله اوسي اودخپل هیواد دابادۍ او سوکالۍ لپاره نه ستړي کیدونکي هلې ځلې وکړې او پرې نږدې چې هیواد مودجنګ په سرو لمبو کې وسوځل سي.
موږ باید هیڅکله په جنګ باندې خو شحاله نه سو، ځکه تل دمسلمانانوترمنځ جنګ دبربادۍ او ورنۍ سبب سوی وو،دی او وې به.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله

الله جل جلاله موږمسلمانان،مؤمنان يودبل ورڼه بللي يو اوحکم يې راته کړدی چې دخپلو ورڼويه منځ کې مناسبات سم کړئ (سوله وکړئ) په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات :9اود سُوْرَةُ الحُجرَات : 10نمبراياتونه ولولی.
سوله هغه نعمت دی چې موږ ته دارامی او خوښی ژوند راکوي،موږ کولی سو چې په سوله کې دالله(ج)ټول احکام پرځای کړو،دناروا اوبدو كارونو مخنيوی وکړو،دنورو انسانانو سره مرسته وکړو، حق وحقدارته ورسو ،اتفاق سره ولرو، او کولی سو دې ته ورته نور ډېرډنيکی اوخير کارونه دسولې په فضاکي په عادلانه ډول ترسره کړو.
سوله او آزادي ديوه انسان دووي اړينې هيلې، غوښتنې دې. هرانسان حق لري چې په سوله کي ژوند وکړي او آزاد اوسي.
موږمسلمانان بايد خپل په منځونو کي کينه (رخه) او بغض دمنځه يوو سو، خپل په منځ کي مينه او دوستي سره ولرو.
علم اوپوهه لاسته راوړو، خپل دټولنې هره يوه کمي پوره کړو، په مشروع ډول پرمختګ وکړو او ټول دريوه چترلاندي په سوله او وروروليی کي ژوند وکړو.
موږ اوتاسو دسولې او سوكالې حق لرو.
موږ او تاسو جنګ غوښتوونکي نه يوو.اسلام دوروليی، يوالي، او اتحاد دين دی، موږ او تاسو بايد نور ديوبل سره پخلاشو،خپل منځي ستونزو ته دحل لارې ومومو اونړی ته دا وښيوچي موږ: يوالی خوښوو اوخوښوونکي به يې يوو، موږ سوله خوښوو،موږ نورجنګ نه غواړو سوله موانتخاب وه اوانتخاب مو کړه.نوردجابر،ظالم، حق پلورونکي، حق خوړونکي، نادان اوجاهل، مختنه دتوري، تيغ، اوټوپک سره نه ور وزو،بلکي قلم په لاس دهغوی مخه نيسو اونه پريږدوچي زموږ پرحقوقو،مادي اومعنوي شتمنيو،اوملی ارزښتونو تيری وکړي.
دقلم څوکه دتورې دڅوکي څخه څوچنده تيره ده، ځکه موږقلم انتخاب کړ اوتوره موپه خپل پوښ کي کيښودل.
موږسوله غوښتوونکي،سوله خوښوونکي اوسوله پالوونکي وګړي يوو،زموږشعار يوالی، پوهه (علم)اوسوله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتي اوشخصي دندې

رسوالله (ص) فرمايي: دخپل لاس ترخورک هيڅ چاښه خورک نـه دی کړی اودالله (ج) نبي داؤدعليه السلام له خپل لاس څخه خورک کاوه.①

هرڅوک په خپل ژوند کي وظيفې(دندې) لري او دهغو دندو په ترسرکولو سره دوی خپـل ژونـد پـر مـخ بيـايي الله (ج) دوی تـه د دوی ددنـدو پـه سـبب روزي ورکوي اود دوی دکارلـه کبلـه ديوې ټولنې وګړي يو دبل سره دخپلودندو دلاري مرسته کوي،دهمدغو کارګرو دکارپايله وي چي يوه سيمه اباده اوسمسوره وي. دکوموټولنووګړي چي کارنـه کوی بيکـاره وي، ياکارتـه زړه نـه ښـه کـوي، هغـه ټولنې زياتره ورسته پاتې ټولنې وي يا سي.

لومړی دولتي دندې:

په دولت کي ځيني داسي کسان سته، چي خپله دنده په سمه توګه پرمخ نـه بيايې، اودخپلې دنـدې څخـه ناسمه استفاده کـوي، پـه خپلـه دنـده کـي نـاغيري ،سوسـتې اولټي کوي، د اډول کړنې دوخت په تېريدو سره ديوې سيمي او هتأ ديوه هيواد، يا هيوادونو دورستي پاتي کيدو او ورانيدوسبب کيږي.

هرهغه څوک چي دولتي دنده لري، هغه ځکه ددې دندې لپاره ټاکل سوی،ګومارل سـوی دی:چـي دخپـل هيـواد او خپلـې ټـولني لپـاره خـدمت وکړي،پـه رشـتينولۍ ايمانداری او پوره اخلاص سره خپله دنده سرته ورسوي، هيڅ وخت په خپله دنده کي نا غيري او سوستي ونه کړي.

هر دولتـي کـار کوونکی تـه دهغـه دکـار پـه بـدل کـي ددولـت دخزانـې څخـه معاش (تنخوا) ورکول کيږي او پـه خپـل وخـت ورتـه اجرا کيږي، دولتـي کارمنـدان اړنـه دي يا نـه ورتـه ښايي چي دخپلې وظيفې څخه په ګټې اخيستلو دهغو کسـانو څخـه چي دولتي مـامورينو تـه مراجعه کوي او خپل هغه کارونـه چي دولتـي کارمنـدانو پوري اړه ونـد کارونـه يې وي او دهغوکـارونو داجرا کولـو غوښـتنه تـري کـوي دکـار داجراکولـو پـه صـورت کـې ديـادو کسـانو څخـه پيسـي او يـا کـوم بـل مـادي يامعنوي جنس يالمتياز وغواړي او دابهانه وکړي چي دا پيسي، جنس يـا امتيـاز زه دشيرنۍ،توحفي،اومزدوری په ډول در څخه اخلم ياغواړم،په دې خاطر چي زه ستا کار درتـه اجراکوم او زه ددې حق لرم چي ماتـه، تـه ستا ددې کارداجرا پـه بدل کي مزدوري، شيرني،اوياهم ډالۍ راکړې.

په هيڅ صورت کي دولتي کارمندان حق نه لري چي دهغو کسـانو څخـه چي دوی ته مراجعه کوي دهغو دکارونو دخلاصون اواجرا لپاره پيسي او يا کوم بل امتياز واخلي يايې غوښتنه تري وکړي،ځکه چي دولتي کارمندان دولت دهمدغو مرجعه کوونکو عوامو دکارونو داجرا لپاره په دنده ګمارلي دي.

دا چـي يـو څـوک پـه دې ډول او دي تـه ورتـه ډولونوبانـدي پيسـي او يـا کـوم بـل مادي،معنوي جنس يا امتياز دشيرنۍ ډالۍ يـا پـه بـل کـوم نـامـه اخلـي، دې جنس يـا امتياز تـه هيڅ وخت شيرني او ډالۍ نـه سو ويلی،

۱- صحيح بخاری حديث ګڼه 2072

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې دې کارته رشوت او دخپلې دولتي وظيفې څخه نا روا ګټه اخيستنه وائي.رسوالله صلی الله عليه وسلم دولتی ماموردتحفی دقبلولوڅخه منعه کړی دی اويوه قناعت بخښوونکي ننګونه يي دتحفي دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده،رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:

دخپل پلار ياموريه کورکي ولي نه کښيني؟ بيابه يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

داسلام مبارک دين رشوت اخيستل اورشوت ورکول دمسلمانانولپاره نه دي رواکړي.هيڅکله بايد يو دولتي کارمند دمرجعه کوونکو څخه په يو او بل نامه رشوت وا نه خلي او دهغوکسانو څخه يې هم قبول نه کړي،کوم چي دوی ته ددا سي کار دکولو په بدل کي رشوت ورکوي،چي هغه کارناسم اوديوې سيمې، شخص ،هيواد،ياټولنې په زيان وي او ياهم که په لنډ ډول وويل سي چي دهغه هيواد دقوانينو خلاف کار وي.

دولتي کارمند بايد په هيڅ صورت کي غيرقانوني اوددولت داصولوخلاف کار دهيڅ کوم امتيازپه بدل کي اجرانه کړي، ځکه دغيرې قانوني کړنوکول اودغيرې قانوني کارونو دکوونکو سره مرسته، ديوه هيواد دحکومت ملاورماتوی اوهغه حکومت ټوټه ټوټه کوي.

هم دا ډول هيڅ يو دولتي کارکوونکی حق نه لری چي بيله کومې سختي اړتيا څخه خپلې دندې ته ناوخته يا بي وخته حاضر (سوب)سي ياهم بيله کومې سختې اړتياغيري حاضري (ناسوبتيا) وکړي اوياهم هغه مسؤ ليتونه چي ده ته ورسپارل سوي وي په ځنډ سره يې اجرا کړي،البته ديادوني وړيې بولم چي هرکارګر داړتيا،ناروغۍ اوتفريح لپاره ځانګړې رخصتی لري اوداړوند اداري دخوا ورته مشخصيږي،دولتي کارکوونکي بايد په خپلو دندو کي هيڅ وخت ناغيري ونه کړي او په رښتينولي(صداقت) او پوره اخلاص سره خپلې دندې اجرا کړي،ځکه که يودولتي کارمند په خپلې دندې کي بي غوري او سوستي وکړې: ديو شخص سره نه ،بلکې دخپل ټول ولس اوهيواد سره به يې چم او فريب کړي وی او خدای(ج) به ورڅخه دمحشر په ورځ ددې کړنې جواب هتمن و غواړي!

دولتي کار کوونکي بايد دخپل وظيفې څخه په ګټه اخيستلو سره پرعوامو ظلم ونه کړې، ټل دخپلې ټولنې اوهيواد لپاره په رښتني ډول کار وکړي، خپله دنده په پوره ايمانداری پر مخ بوزي او هيوادوال دې ته اړنه کړي چي دخپل دولت څخه ناراضه سي، پر خپل دولت کړی باور(اعتماد) دلاسه ورکړي او دخپل دولت په ضدلستونې راونغاړي،مخالفت يې وکړي.

۱- صحيح مسلم کتاب المارت حديث کڼه 4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم:شخصي اویاهم غیري دولتي دندې شخصي دندي عبارت دي له دهقانۍ، دوکانداری)هټیوالی(،تجارت، مالداری او نورو ډیرو زیات شمېر کسبونه اودندوڅخه.

ډیرشمېرډندې اوکارونه سته چي هغه کارونه انسانان په ورځني ژوند کي پرمخ وړي او دهغو په کولو سره دالله (ج) په مرسته خپله روزي او نفکه لاسته راوړي.لومړی دهقان:

رسوالله (ص) فرمایي:ژباړه .کله چي مسلمان درخته کښیږدي یاکرهڼه وکړي بیادهغه څخه انسان یاحیوان یابل څوک خورک وکړي نوهغه ته دصدقي ثواب ورکول کیږي.①

دهقاني یوداسي کسب دی چي دهقانان په مځکه کي دکار دکولو دلاس دتڼاکو اودبدن دخولو تویولو په واسطه دهغه مځکي څخه ډول ډول میوې، غلې او دانې لاسته را وړي او په ورځني ژوند کي دهغو څخه ګټه اخلي. زموږ دهقانان وروڼه دخپلو لاسونو په تڼا کو موږته ډول ډول سابه، غلې او میوې تیاره وي، چي په ځینو سیمو کي دخلکو ټول اقتصاد هم پردهقا نی ولاړ وي او په هغو سیمو کي خلګ ډول ډول حصلات دخپلو مځکو څخه ټو لوي، چي په دي حصلاتو کي په یوشمېر سیمو کي ځیني دهقانان په خپلو مځکوباندي نشیي توکي هم کري،دا کار دهغه سیمي خلکوته دزیان رسیدو لامل کیږي او په هغو سیمو کي چي نشیي توکي کرل کیږي، ډیر خلګ په نشیي موادو رو ږدي کیږي، دا روږدي کسان دټولني داوږو بارکیږي، هغه ټولني ته ستو نزي راولاړوي او هغه ټولنه په یوه ورسته پاته ټولنه بدلوي.هیڅ وخت موږ باید په خپلو ځمکو کي نشیي تو کي ونه کرو: حلال او روا کښتونه وکرو تر څو یوخومو خپلواولادونو اوکورنیوته حلاله روزي تیاره کړي وي اوبل مو الله(ج)هم دځانه څخه راضی کړی وی.*هغه او به چي مو ږاو تاسو خپلې ځمکې او باغونه په خړو بوو، کومې اوبه چي دویالو،ولو چنیو او کاریزو نو څخه په لاس راځي دا ډول او به په زیاتو سیمو کي عامي یادټولوځمکوالو،بڼوالو لوحق وي: باید دا اوبه دهقانان په خپلو منځو نوکي په مساوي ډول وه ویشي دمځکي دکمیت سرسمی هر دهقان ته خپله اندازه اوبه ورسیږي.دا د اوبوداتقسیم(ویش) باید د دحقانونوترمنځ عادلانه وي، ترڅوهرېڼ اوځمکي ته اوبه په برابرډول ورسیږي اوشاړي ځمکي پاتي نه سي.هیڅ یودحقان باید دبل دحقان اوبه بیله دي چي دهغه څخه اجازه وانه خلي، ونه لګوئ یاپه بله معناخپله ځمکه په خړوبه نه کړې. ډیر وختونه د دهقانانو ترمنځ داوبو دلګولو په سر سره شخړې او جنګونه وي: ددې لپاره چي ددې شخړومخه ونیسو او ټولو ځمکو ته اوبه په مساوي توګه ورسیږي باید داو بو لګولوپاره یو سم ویش سوي وي او یو دبل حق نه وي خوړل سوی.*دمځکو ویشونه باید ځمکه لرونکي په ډیرو او نورو نه خرا بیدونکو توکو سره په نښه کړې،

۱- صحیح مسلم حدیث ګڼه 3969

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو پـه را تلـوونكى وخـت كـي دمځكودپولو،دويشـونو پـه سر سـره اختلا ف رامنځته نه سي او دهريوه ځمكه درلودونكي دمځكي اندازه معلومه وي.

دويم تجارت:

په تجارت كي رانيول او خرڅول دواړه كيږي تجاران بايد داجناسو(توكو) په خرڅ اورانيولـو كـي دانصـاف څخـه زياتـه ګټـه ونـه كړي.پـه پلـور اوپيـر خرڅولـو او رانيولـوكي فريـب اوچـم ونــه كــړې او يــوه مناســبه او وړګټــه بايــد لاســته راوړي،رسـوالله (ص) فرمـايې فريـب(چم) پـه دوزخ كـي دي څـوك چـي داسـي كاروكړي چي موږنه وي كړي هغه مردود دي.①

تجاران بايد خپل مالونه دزيات وخت لپاره زيرمـه نـه كړي،احتكارونـه كړې ځكـه دمالونو،توكو په زيرمه كولو سره بڼايي دهغه توكي قيمت كښته (كوز) لاړسي او ياهم خراب سي او تجار ته تاوان ورسيږي اويا هم كيداى سي چي پـه هغـه سيمه كـي داجناسـو كمـى محسـوس سـي او عـاموخلكو تـه زيـان ورسـيږي.تجاران بايـد توكي ددې لپاره زيرمه نه كړي چي دوى دهغه پـه زيرمـه كولـو سره دهغـه جنس (توكي) قيمت پورته كړي،دا كاراحتكار داسلام دنظر هم نارواګڼل سوى دى*

تجاران بايد هم صادرات او هم بايد واردات ولري،كه په ساده ډول سره وويل سي كه تاسو ديوې سيمې او سيدونكي ياست :تاسو خپل دسيمې پيداوار نـورو سيمو ته وليږدې وي او دهغو سيمو پيدا وارخپلو سيمو ته را انتقال كړئ په دې كـاركولو سربه ستاسو دسيمو پيداوار پـه فروش ورسيږي او هغه تـوكي چي ستاسو پـه سيمه كي په اسانۍ سره نه پيدا كيږي ،داستونزه به هم دمنځه ولاړه سي او خلګ به په اسانۍ سره هغه جنس (توكى) په خپله سيمه كي وموندي.

راسئ چي خپل ټول كارونـه او كسبونـه يوا زي ددې لپاره نـه چي موږ خپل ځان ته ګټه او فا يده په ورسوو ونـه كړو، بلكي خپلې ټولې ټولنې تـه دخدمت وړ او ګټه رسوونـكي وګرځي و اوسو او خپل ټول كارونـه اوكسبونـه پـه ډيرشـوق اوعلاقـه سره ترسره كړو،هيڅ وخت په كښتې سوستي ونه كړو، دخپل هيواد او خلكو سره دخپلو دندو اوكسبو نوپه مرسته ،كومـك وكړو او خپل هيـواد او ټولنـه ډيرمختګ سمت ته ټيل وهو.داهم بايد دياده ونـه باسوچي الله (ج) زموږسره دنيكى اوبدۍ ديوې زرې حساب كوونكى دى. هله به مـودواړه جهانونـه روښـانه سـي چي خپل ځان اوكورنۍ ته دحلالوكسبونو او كارونو په مرسته حلاله روزي پيداكړو اوټولـو اسلامي احكاموته ژمن اوسو.هيڅ وخت بايد دخپل هيوادسره جفا او خيانـت ونـه كړواوټول هغه كسان چي بيكاره دي او كارنه لري بايد خپلو ځانوتـه كارپيدا كړي اود يادوكسانو سره بايد دهغوى ټولنه اودولت هم درخپلـه وسـه دكارپـه مونـدلوكې مرسته وكړې، ترڅو بيكاري نـور پـه ټولنـه كي پـاتي نـه سـي. انسـان پـه كـاركولو سره ښه ښكاري او هريو انسان بايد يو كسب،كار زده او وكړې، ترڅو خپل ژونـد په خو شحالۍ پرمخ بوزي اوخپل ځان اوخپلې ټولني ته ګټه ورسوي.

۱- صحيح بخارى كتاب البيوع60باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت بې ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت

خپل وخت باید په داسي کارونوکي تېرکړو، چي زموږ ټولني ته ګټه رسوونکي تمام سي. ګټه لاسته راوړل دې ته نه وائي چي موږ دحرامو او نارواکارونو په کولو مال، دولت او شتمنۍ لاسته راوړو، دخپل مسلمان ورور سره ظلم وکړو او یاهم خپل ځان او ټولني ته زیان ورسو. الله (ج) انسانان یوازي او یوازي دعبادت لپاره پیدا کړي دي!

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الذّارِيَات : 56ايات ولولی .موږته راکول سوی هغه وخت چي موږ په هغه وخت کي حلاله نفقه لاسته راوړو نیک کارونه په کښي کوو، دخپلومسلمانانو ورونو سره مرسته کوو هم لوی خدای (ج) زموږ څخه انشاءالله په عبادت کي شمېرې او موږته يي اجرونه راکوي.

خپل وخت با يد په داسي ډول سره تېر کړو چي لوی خدای(ج) راڅخه خوښ (راضي) او دهغه بندګان را څخه ازارنه سي.خپل نفس او بدن دواړه مو باید په پوره واک او اختیارکي وي.

پوهان وايي وخت سره زر دی دلاسه یې مه ورکوئ. وخت دروانو او بو په شان دی او دهیڅ چا انتظارنه کوي. ځيني انسانان خپل وخت په داسي ډول سره تیره وي: چي لومړی خو خپل ځان او ورسته نورو خلکوته زيان په کښي رسوي، چي داسي وخت ته موږ زموږ هغه وخت ویلي سو چي زموږ دبربادۍ اوزيان سبب سوی دی.

يادسوی وخت زموږهغه وخت دی چي زموږ په ژوند کي بې معنا او بې له کومي ګټې تېر سوی دی اوموږ په مثبت ډول خپل دهم هغه وخت څخه استفاده نه ده کړي.دیوه کاردکولو څخه مخکي موږ باید یو ځل هغه کار دخپل عقل، دماغ اوزړه په تله کي تول کړو او ورسته درپوره کتني اوغورهغه کارسرته ورسوو،دا باید وسنجو چي کوم کار یاکړنه چي زه يې کوم ښه کار دی که نه، ما زما ټولني اوهیواد لپاره مي په دې کړنه کي زیان نغښتی دی که نه،که مثبت اړخ درلودونکي دنیکۍ کړنه وه باید په پوره عظم اوکلک هوډسره يې سرته ورسو او که چيرې زموږپه کړنه کي بدۍ نښاکول دیادې کړني دکولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو.

دیوه بد او خراب کاردکولو ورسته پښیماني کول او فکرکو ل ګټه نه لري. دکار یاکړن دکولو څخه مخکي باید زړه، دماغ اوعقل په کارواچوو، تر څو خپل په کړيوو کارونو کي پاته رانه سو او ورسته راته زموږ کارونه موږته دزیان آله ونه ګرځي.

یوانسان باید خپل مرګ اوژوند یاپه بله معنا د دواړونړیووژوند په نظرکي ونيسي او ورسته دهغه څخه خپل کارونه پر مخ بوزي.موږ او تاسو ته دو خت قدر هغه وخت معلو میږي چي کله وخت زموږ څخه تېر سي اوموږ په تش میدان کي یوازي پریږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبایدپه هیڅ ډول خپل وخت په بې معنا او عبس کارونو کې تېرنکړو او تل خپل وخت په داسې ډول سره تېر کړو چې خپل ابدې نړۍ، هیواد ، ټولنې او خپل ځان ته ګټه ورسوو.

موږ او تاسو ته دانه ده معلومه چې موږ ته څوندې وخت دوخت دمالک الله (ج)دلورې انعام سوی دی. ښایې زموږ وخت همدغه اوس پای ته ورسیږي اودبدن پاچازړه مو نورخپل ځګیروي ودروي دتل لپاره دمه غوره کړي اوموږ دخدای(ج) حضورته ستانه سو.

هیڅ وخت باید داسې ګومان ونه کړو چې موږ به لاهمدلته یوو نه به ستنیږو موږ به یو اودا ددې نړۍ عیشونه اوچاري به وي! په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 185نمبرایات ولولی.موږ او تاسوبه داهم نه وایوو چې،دا وخت خولا زما لپاره وختې دی نارواکارو نه به کوم کله چې مې ځوانې پای ته ورسیدل توبه به وکاږم اونیکوکارونوته به بډې راونغاړم ،داتحلیل،دافکر او دا احساس یوازې اویوازې دابلیس دخواتیرایستنه (غولوونه) ده نورهیڅ هم نه.

موږ اوتاسوعجزه بندګان یوو، دخپل مرګ او ژوند څخه خبرنه یو،که ماشومان یوو که ځوانان یو اوکه ضعیفه او دډېرعمر خاوندان،ددې لپاره چې زموږ وخت معلوم نه دی، علم زموږ دوخت ددوام اوخلاصون زموږسره نه دی:باید خپل یوه ثانیه وخت هم په بې ځایه ناروا او عبس کارونوکښې تېرنه کړو او تل باید خپل وخت په نیکو او ښه کارونو کې ولګوو.

سیده (نیغه) لاره غوره او وې موندو تګ پرې وکړو، نورو خلکوته هم سیده لاره وښیوو اوپرهغې باندې په تګ کولوکې ورسره درخپله وسه مرسته وکړو.

وخت دهیڅ یوه ساکښ انتظارنه کوي. وخت پر هر چاتیریدونکی دی، که یې هغه چیرې په نیکۍ کې یې تېروي او که یې په بدۍ کې، الله (ج) انسانان دخپل اختیارکړي دی که ښه کوي او که بد. په حقیقت کې دا دونیا موږ ته یو مثال اوازموینه ده .

نوبیاولې موږخپل آبدې ژو ند ددې نړۍ په پناکیدونکو خوشحالیوو او هستیو برباد کړو،ځانونه داور لایقان وګرځوو او جنت هېر کړو. که څه هم موږ او تاسو ټول مسلمانان دالله(ج) څخه دجنت غو ښتوونکي یوو مګر الله(ج) جنت هغه چاته ورکوي چې په دې دونیا کې نیکۍ کوي او دبدۍ څخه ځان په امان کې ساتي، د الله(ج) اودهغه درسول حضرت محمد(ص) پر لاره تګ کوي او هغه شیان چې ناروا ګڼل سوي دي، دهغو څخه پرهیز کوي اونه یې کوي.

موږ او تاسو باید راکړل سوی وخت دالله(ج) یو نعمت او تحفه وګڼو، دوخت څخه پرځای پوره سمه ګټه واخلو، هیڅ یې بې ځایه مصرف نه کړو او دوخت قدر،احترام (درناوی) وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان

ځواني هغه وخت ته ويل کيږي، چې انسان نه بوډا اونه ماشوم وي،ددې دووحلتو تر منځ وي.

ځواني هغه وخت دی چې ځيني انسانان دمغروري او جزباتو څخه ډک وي، ددې لپاره چي خپله ځواني ښه وساتو نوبايد خپل نفس، بدن دواړه په خپل واک کې ولرو او پري نږدو چي دنفسي خوهيشاتو په دام کي راګير اوداسي کارو نه وکړو چي هغه داسلا مي شرعت او زموږ دکلتورپه خلاف اوضد وي .خپله ځواني بايد دنورو خلکو سره په مرسته کولو ،دخپل هيواد په ابادولو، دعلم په زده کولو اونورو ته دعلم په ښوولو، دنيکو او ښوکارونو په کولو تېره کړو،نه دا چي دخپل قوت(پياوړتيا)څخه په استفادي ناسم کارونه وکړو او زموږ داکارونه يوه کس او زموږ ټولني ته زيان ورسوي.

ځوانانو زموږ خلک زموږ ټولنه او زموږ هيواد موږ ته ډيره اړتيا لري، موږ او تاسوځونان ددې هيواد دملا تيريوو، راسئ چي خپل وخت مو په بې ځايه کارونو کي تېرنه کړو، خپل هيواد ته خدمت وکړو.

ځوانانو که موږ خپله انرژي په نيکو کارونو باندي مصرف کړو، نوبيله شکه موږ به په دونيا او اخرت کي کاميابه سو. راځئ نور ددې درانده خوبه راکښينو او سترګي وغړو چي زموږ هيواد زموږ څخه څه غوښتنه لري،ولې زموږ ولس دنورو خلګو کومک (مرستې) ته محتاجه دی ياوي،ولې اوس هم موږ يوه ورسته پاتي ټولنه يوو،ولې مووخت لاسونو ته ولچکي راچولي دي اوولې موږ پرخپلو پښونه سو دريدلی، علت يې څه شی دی، آيا موږ دنورو ټولنو دځوانانو څخه بې قوته يوو، آيا دماغونه مو دهغو په پرتله کوچني دي؟ که داسي نه وي نو بياولې موږ په دي حال کی يوو؟

هو ځوانانو موږ دهغو څخه کمزوري نه يوو، زموږ دماغونه دهغو څخه واړه نه دي، مګر ځوانانو موږ بې سيواده يوو، موږ اوس هم دعلم،پوهې دزده کولوڅخه بدوړو،دعلم،پوهې کولواوحصلولو څخه بې پروا يوو او صرفی نظر يې ګرځوو.

زموږ ترمنځ زموږ رقيبان زموږجلاوالي ته لمن وهي،موږ ډېرې وخت په يوه خوله نه يوو،يعنی ترمنځ مويوالي نه وي. راسئ دټولو څخه لومړی علم ،پوهه وکړو، تر څو موږ بيناسو او په ليدونکوسترګودانړی ووينو، بله داچي موږ او تاسو په خپلو منځونوکي اتفاق (يوالي) نه لرو او بې اتفاقه يوو پر يوه وړه خبره ديو بل سره شخړې کوو، اوآن دردې چي ديوبل په ټپي کولو او وژلو لاس پوري کوو،ديوبل احترام نه لرو،دمشرانو اوپوهو خلکو سره مشوره او مصلحت نه کوو، په دې تلاښ کي يوو چي څنګه ناروا اوناسمو کارونو ته لاس رسي پيدا کړو، دبې ځايه او بې ګټې کارونو په کو لو خپل وخت تېرووو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځئ دخپل ژوندځخه يوه ورځ وسنجوو چي ما په دې ورځ ځومره ښه او ځومره بد کارو نه وکړل؟
ځوندي ګټه مى خپل هيواد ته ورسول او ځوندي ګټه مي خپلو خلکو او ټولنې ته ورسول، ځوندي ګټه مى خپل ځان او کورنى ته ورسول او ځوندي ګټه مى داخرت لپاره پر يښودل؟
ددې ټولو دتحليل،ارزولو اوسنجولو ورسته موږ ته دا معلوميږي چي آيازه يو ښه کس يم او که بد.
راځئ هره ورځ د اسلام دمبارک دين خپل هيواد او خپلو خلکو لپاره يو ځه نه يو ځه وکړو، ترڅو خپله ديني او هيوادنى فريضه موپر ځاى کړي وي.
ځوانانو راځئ نور دبي ځايه ناستو او ولاړو ځخه ځان وساتو.
ځوانانو راځئ نورخلګ دناروا او نامشرع لارو ځخه راوګرځوو.
راسئ ځوانانو دخپل هيواد آبادى ته ليځي را ونغاړو او پري نږدو چي نور خلګ زموږ هيواد راخراب کړي او په دې هيواد کي شر پيښ کړي.
راځئ دهيواد په پرمختګ کي دځانه ميرانه وښيوو،دا هيواد دنړى دهيڅ يو هيواد ځخه پس پري نږدو.
ځوانانو هيڅ وخت دافکرمه کوئ چي موږ وړتيا نه لرو، هر انسان ځان ته ځانګړې وړتيا وي لري، چي لوى خداى (ج) په هغه شخص کي ايښې دي، خو موږ دا وړتياوي نه استعمالو ګټه نه تري اخلو ځکه ځان راته بي کاره او بي ګټي کس معلو ميږي، موږ دهرکاروړتيالرو خومخه مو زموږ ويرې ډب کړي ده.
يو کس په يوه کار کي ماهيره اوبرلاسى وي،بل کس بيا په بل کسب اوکار کي وړتيا لري، ټول انسانان په يوکار او کسب کي ما هيره او پوه نه دى.
هر انسان ځان ته ځانګړې وړتياوي لري، يو ځوک يو کار په ښه تو ګه سرت رسولى سي، بل ځوک بيابل کار په ښه توګه سرته رسولى سى.
راسئ ځوانانو نور دخپلو ځانونو ځخه وړتيا وي وښيوو او ټل ګټه رسوونکي انسانان واوسو. راسئ هيواد پاله او دخګو خدمت ګاران اوسو.
هيڅ وخت بايد زموږ دلاس اوژبې ځخه نورو انسانانوته زيان ونه رسيږي.
محمد(ص)فرمايې: (مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يې دژبي اولاس دزيانه خوندي وي)①
موږمسلمانان اوپه ځانګړي ډول بياځوانان بايدښه کارونه وکړو، ترڅو لوى خداى (ج) راځخه راضي(خوښ)وي او په ټولنه کى ديوښه شخص په توګه وپيژندل سو.

۱- بخارى کتاب الايمان حديث ګڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق او ښه سلوک

موږ ځینې وخت دځینو ستونزو سره مخ کیږو او بیا زموږ دماغ دهغه ستونزو له عمله دې حال ته رسیږي:چي موږ ته غوسه راځي او دغوسې له عمله موږښایي د نورو انسانانو توهین(سپکاوی) وکړو، په دې کارکولو سره موږ ددوستانو او نورو خلکو زړونه ازاره وو، په دې ډول بي ځایه او هر وخت غوسه کیدلو سره نه یوازې داچي موږ خپله ستونزه نه سو حلولی، بلکي موږ خپل شخصیت ته هم کلک زیان رسوو. کله چي موږ نوروکسانو ته سپکاوی کوو او هغوی دځان څخه کم یاکښته بولو او یایې هم استعمالوو په دې کارکولو سره موږ خپل ځان ته سپکاوی کوو

نه هغه کس ته چي موږ هغه ته سپکاوی کوو،کله چي موږ دیوې ستونزې سره مخ کیږو او دهغه ستونزې له عمله موږ ته غوسه راځي، په داسي وخت کي موږ باید خپل ځان په بشپړډول په واک کي ولرو،هسې نه چي خدای (ج) مکړه زموږ څخه دا سي خطا ونه سي چي بیا هغه خطا نه سو جبرانولی، او یا هم داسي یو خبره وکړو چي په هغه خبرې سره زموږ دوست او یا هم بل مسلمان ورور را څخه ازارسي محمد(ص)فرمایي:(مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي)① هیڅ وخت پر خپل دماغ دومره زور اوفشار مه راولئ چي ستاسوفکر دناسم کار کولو په لور وخوځوي، هتمن داسي ډیر کارونه،کړنې سته چي موږ ته دي غوسه راولي ،پریشانه دې مو کړي او موږ دې په تکلیف کړي،مګر ددې هرڅه سربیره موږ او تاسو باید حوصله (زغم) ولرو او صبر وکړو.

دیو چا دغلطي او خرابي خبرې جواب ژرمه ورکوئ، فکروکړئ او ورسته دهغه خبرې جواب په پوره هوښ سره ورکړئ.

که چیرې تاسوژر او بیله ځنډه هغه کس چي ناسمه وینا یا خبره يې کړي ده، جواب ورکړیاو تاسو هم هغه ته ناسمه خبره وکړئ، ستاسو او دهغه کس تر منځ تو پیر ونه سو او هغه کس چي ناسمه وینا یاخبره يې کړي ده هم دپښیمانۍ احساس په هغه صورت کي نه کوي کوم وخت چي تاسو دهغه خبره ورغبرګه کړئ. که چیرې تاسو دیو چا دبدې خبرې جواب په سمه خبره سره ورکړئ: هغه کس خپله خپل په خبره پښیمانه کیږي،ستاسو دښو اخلاقو تاثیرفوراً پرهغه غورځیږي او بیاپه راتلوونکي وخت کي دا ډول خبره اووینا نه تکراره وي.

دبدۍ جواب په نیکۍ ورکوئ او هڅه مه کوئ چي دبدۍ جواب په بدۍ کولو سره ور کړئ.

په خپلو خبرو او کړو وړو کي دشدت (سختۍ) او غوسې څخه کارمه اخلئ،تل هڅه کوي چي په خبرو او نورو کړو وړو کي صبر او حوصله ولرئ، ترڅو په ټولنه کي خلګ در څخه دخوښۍ احساس ولري. که مو ږچیرې غلط (ناسم) کار او یا هم یو چا ته غلطه خبره وکړو،نوبیا دهغه څخه ورسته په خپل

۱- صحیح بخاری کتاب الایمان حدیث ګڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي عمل پښيماني ځرګنده وو او ورسته په خپل کړي کارافسوس کوو، نو بايد مخکي له دې چي موږ غلطي وکړو لومړۍ بايد ژورفکراوښه غور وکړو، ځکه دغلطۍ کولو ورسته پښيماني هيڅ کومه ګټه نه لري. که غواړو چي په ټولنه کي دعزت وړ وګرځو او نور خلګ را څخه راضي اوسي : بايد دغلطو اوناروا کارونو،دبي ځايه، بي معنا، اوبيګټې خبرو، غوسې او نورو،ورته ناوړه کړنو دکولو څخه ځا نونه په کلکه وساتو، تر څو لوی خدای(ج) را څخه را ضي، خوښ اوسي.

په هيڅ ډول هيڅ وخت اوهيڅاته زيان مه رسوئ او هيڅوک دځان څخه مه خفه کوئ، دهغو کسانوپر واړاندې دنرمۍ او ښه چار چلند څخه کارو اخلئ کوم کسان چي بد اخلاقه، فاسقان، بداو ناروا کارونه کوونکي خلګ وي، تر څو هغوی ستاسو دښه چار چلند څخه زده کړه وکړي خپل ځان په بدو اونارواکړنوکولو سره بد او ګرم وبولي او بيا خپل مخکنې نارواکړنې تکرار نه کړي.

لوی خدای(ج) عزت او شرافت په مغروري کي نه دی ايښی،عزت يي په تواضع او عاجزي کی ايښي دی، مګر ځينې انسانان عزت په بد اخلاقيو،بدو خبرو کولو او مغروري کولو کي بولي اولټوي يې،دوی دا فکر کوي که زه دا ډول کارو نه وکړم نو خلګ به ماته دعزت اودرناوي په نظر وګوري، مګر هيڅ وخت هغه کسان چي مغروري کوي، بد اخلا قه وي او نورو انسانانو ته زيان رسوونکي وي دعزت او قدر وړنه سي کيدای،بلکي هغه کسان عزت منده او دقدروړدي چي عاجزه وي، اخلاق ولري،بدې اوناروا خبرې او بدکارونه کوونکي نه وي،دنورو خلګو سره مرسته کوونکي وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ لقمَان۱۸ :نمبرايات ولولی.الله جل جلا له دخپلو بندګانو عاجزي خوښوی! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الفُرقان :63 نمبرايات ولولی.که چيرې موږ او تاسو په ژوند کي ښه کارونه نه کوو بد اخلاقه انسانان يوو او دافکر کوو چي موږ په خپله ټولنه کي دعزت خاوندان يوو، نو بايد دا فکر دخپلو مغزو څخه دتل لپاره وباسو، ځکه هر انسان ددې غوښتوونکی دی چي نوروګړي ورسره ښه او نيک سلوک وکړي.دنورو خلکو زړونه موږ په ښه چار چلند او ښو اخلاقو خپلولی سو نه په بد اخلاقۍ او بده رويه کولو سره. متل دی چي وايي ښه خوئ دزړونوښکارکوي.

زموږ او ستاسو ژوند دومره نه دی اوږد، چي ديو بل سريې په کرکې او کينه کولو کي تېر کړو. راسئ چي نور په خپلو منځو نوکي کينه، بغض،نفرت،کرکه اوتبعيض دمنځه يو سو يو دبل سر دا لنډ او دستو نزو څخه ډک ژوند په مينه اتفاق (يوالي) او ورور ولۍ کي تېر کړو او دځان څخه خير رسوونکي اخلاق لرونکي او حوصله لرونکي انسانان جوړ کړو. راسئ نور دخپلې ټولنې داو سيدونکو زړونه، ورازار نه کړو او د دوی زړو نوته خوشحالۍ وروبخښو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه او غوره خلګ هغه دي چې په خپلو ټولو چارو اوکارونو کې دنيکو،ښو اخلاقو درلو دونکي اوسي، نيکي کوونکي اسلامي احکام منوونکي مؤمنان وي. موږاوتاسوبايدتل ديوبل سره ژوند په ښه چار چلند کولو کې تېرکړو،ديوبل په مرسته دازمينه برابره کړو چې زموږ او ستاسو ټولنه دکينې، بغض او دژوند دټولو مشکلاتو څخه ليرې پاته سي، اود ټولنې ټول اوسېدونکي مو په مينه،ورورۍ او دوستۍ سره ژوند پر مخ بوزي .

مرسته کول

مرسته کول دانسانانو ترمنځ مينه او محبت پيدا کوي، دوستۍ ته لاره هواره وي، کينه دمنځ وړي او دولسونو ترمنځ يوالي ته لاره پرنيزي.
سلامي، انساني او ټولنيز ژوند دا موږ ته را ښيې چې بايد ديوبل سره مرسته وکړو، يو پربل مهربانه واوسو، انسان هيڅکله په ځان بسيأ کيدای نه سي، په ژوند کي خاماخا محتاج او اړ مند کيږي، يوازي لوی خدای (ج) دځانه پوره او بل چاته محتاجه نه دی. انسانان بايد دخپل انساني کرامت پر بنسټ ديوبل سره مرسته او همکاري وکړي. داسلام مبين دين موږ په مرسته کولو امر کړي يوو او دايې راته ښوولي چې څنګه ديو بل سره مرسته وکړو! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2ايات ولولئ.په مرسته کولو سره دانسان روح ته ارامي ور بخښل کيږي، انسان دخوشحالئ احساس کوي او هغه کس چې موږ ورسره مرسته کوو هم راڅخه بي اندازې خو شحاله کيږي.
مرسته کول انسان ته عزت ور بخښي او هغه څوک چې موږ ورسره مرسته کوو دستونزې څخه خلاصيږي.
که چيرې موږټو ل ديوبل سره مرسته وکړو نوټولې ستونزې به مو په خپل وخت حل کړي وي هيڅوک به داسی يو مشکل سره مخ نه وي چې دی دې خپل ځان په ستونزه کي وا چوي او دده داياده کړنه دي ددې لامل سي چې زموږ ټولنې ته زيان واړه وي.هو موږ کولی سو چې ديوبل په مرسته پر مخټګ وکړو اويوه دا سي فولادي کړۍ جوړه کړو چې دماتولو وس يې بيابل هيڅوک نه لري، ځکه دا کړۍ به په هغه هوډ او باور سره ولاړه وي، چې موږ وايو موږ يو بل ته ګټه رسوونکي يوو نه زيان رسوونکي.
موږ په خپله ټولنه کي ډېر رواجو نه او دودونه لرو، راسئ چي ددې ورسته مرست کول او کومک کول هم خپل يو دود وپيژنو چې په دې کار کولو سره به مو په منځونو کي يوالی او ورور ولي نور هم پياوړي سي اوپه دې به هم وتونيږوچي خپله ټولنه دکړاونوڅخه ليري اوخوندي وساتو. که څه هم موږ افغانان دتاريخ په اوږدو کي يوه داسي ټولنه پاته سوې يوو چې ميرني،

صحيح بخاری حديث ګڼه 6026

(c) ketabton.com: The Digital Library

غښتلي په خپلو خبرو ولاړ ،میلمه پاله ټولنه و او تل مو دیوبل په غم او ښادۍ کې ځان شریک ګڼلی دی، راسئ چې اوس هم په ډېره میړانه او پوره اخلاص دیوبل سره کومک او مرسته وکړو.
راسئ چې نورو ټولونو ته دا وښیوو چې موږ اوس هم یودبل په غم او خوشحالۍ کی شریک یوو موږ نه پریږدو چې زموږ یو ورور دې په ستو نزه کې وي او موږ دې یې ننداره کوو، بلکې اوس هم موږ دیوبل سره درخپل وس او توانه پوري مرسته کوو دانه غواړو چې مو ږ دې دنورو خلکو لاسونو ته محتاجه یوویا واوسو، بلکې موږ خپله دا توانائي لرو چې خپله پرمختګ وکړو او پرخپلو پښو ودریږو. راسئ چې په هر حال کې دیوبل سره مرسته وکړو.
راسئ چې خپله ټولنه او هیواد نور ددې کړاونو څخه خلاص کړو او مرسته کول خپله فریضه وګڼو. راسئ چې خپله ټولنه ددې په مفهوم وپوهوو چې موږولې مرسته کوو؟ که نن ورځ دیو چا سره دهغه داړتیا په وخت کې مرسته وکړو،نوسبا ورځ هم هغه کس دبل کس سره مرسته کوي، په یاد کارکولو سره به موږ ټولو دیو بل سره مرسته کړي وي.
راسئ چې خپلوځانونو ته په ټولنه کې داسې یو ځای ومونړدو چې کله سبا ورځ موږ نه یوو نوخلګ موکمي احساس کړي او ووایي چې خدای (ج) دې پر هغه چا ورحمیږي چې زما سره یې داړتیا په وخت کې مرسته وکړل اوخپل ځان یې را څخه ونه سپماوي.
راسئ چې خپل دځان سر دا وسنجو، هغه وخت چې موږ روا اوپرځای مرسته دخلکوسره دهغوی داړتیاپه وخت کې کړي وي،آیا موږ به ګټه کړي وي اوکه به مو زیان ځان ته رسولی وی؟
موږ په مرسته او کومک کولو سره ځانته زیان (تاوان) نه رسو، بلکې موږ دهغه شخص په پرتله څو چنده ګټه لاسته راوړو چې موږ دخدای(ج) درضا لپار اړ شخص سره مرسته کوو، په نیکوکارونوکې په مرسته کولو سره زموږ څخه انشاءالله خدای (ج) راضې کیږي اودرحمت په نظرراته ګوري.
موږ او تاسو باید په نیکو کارو نو کې دخپلو وروڼو سره تل مرسته وکړو او هیڅ وخت په بدو او ناروا کا رونو کې ورسره مرسته ونه کړو، ځکه که موږ خدای(ج) مکره دیوه کس سره دهغه په ناروا کار کې مرسته وکړو : موږ به هم په هغه ګوناه کې ورسرشریک سو کومه چې ده کړې ده .پوهان وایي نیکي وکړئ او اوبو ته یې وغورځوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستي او ملګرتيا

موږاو تاسو انسانان دخوشحاله ژوند تيرولو اونورو زياتو چارو دښه سمون لپاره يوه دوست او ملګري ته اړتيا لرو او همدا رنګه په ځينو کارونو او کسبونو کي يو کاري شريک ته ځني وخت اړتيا لرو، چي ديوه کار په ښه سرته رسولو کي راسره مرسته او همکاري وکړي.

راسئ چي لومړی ښه او غوره ملګری وپيژنو:يودوست هغه چاته ويل کيږي، چي موږ ته ګران وي اوموږ ورسره مينه ولر،موږ هغه ته اوهغه موږ ته دقدر وړوي. داړتياپه وخت کي ديوبل سره مرسته وکړو په اصطلاح په غم اوخوښی کي سره ګډيوو او يوبل ته درناوی لرو.

دوستان کولی سي يو بل ته په ډېره آسانۍ سره دخپل زړه رازونه او خبرې وويلي سي بيله کومې ناباورۍ او ويرې څخه.

کله چي يو کس دکومې ستونزې سره مخ وي ياسي، نو سم دلاسه يې يو دوست راځي او هغه دهغه ستونزې څخه خلاصوي يايې هم دهغه کړاو څخه دخلاصون لپاره هڅه کوي، نه پريږدي چي دوست يې نورمشکلات وګالي، او دنورو ستونزو سره مخ سي.

حقيقي او ريښتني دوستان هروخت ديو بل په غم او خوشحالۍ کي ځان شريک (ګډ) ګڼي اوهيڅکله ځان ديوبل څخه نه سپموي.

موږ به کيدای سي په خپل ژوند کي دداسي اشخاصو سره هم مخ سو، چي هغه په ښکاره ځانونه زموږ ريښتني دوستان اوملګري ګڼي، مګر په حقيقت کي به هغوی موږ ته زيان رسوونکي انسانان وي، موږ ته به په بده لاره تلل رازده کوي، دروواغ به راته وايي، ريښتني به نه وي، چم به راسره کوي، موږ به دې ته نه پريږدي چي پرسېږده(نيغه) لاره تګ وکړو، تل به موږ ته په مکرخراب کارونه په ښو کارونو راپيژني، موږ به په غلتيو کولوسره لاډېر تشويقوي، دنيکواوغوره کارونو دکولو څخه به مورا ګرځوي، نه به مو پريږدي چي موږ ښه کارونه وکړو اوپرنيغه لاره خپل قدمونه خوځنده وساتو.

داسي اودې ته ورته خويوونه درلودونکي يو کس ته موږ ريښتني دوست نه سو ويلی. کله چي موږديوه کس سره دو ستي او ملګرتيا کو: نو هيڅکله او په هيڅ وخت کی بايد دخپل ملګری سره فريب (چم) ونه کړو، خپل دوست ته دروواغ ونه وايوو، خيانت ورسره ونه کړو،په هغو خبرو سره چي زموږ دوست زموږڅخه په خفه کيږي يادونه يې ونه کړو.

هغه رازونه چي زموږ سره يې زموږ دوست شريکوي بل چاته ونه وايوو، بدوکارونو ته يې ونه هڅو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ورته دهغه غلطي په داسي ډول ګوته کړو چي هغه داسي فکرونه کړي چي دازما شخصيت ته سپکاوی (توهين) کوي، بلکي هغه په داسی ډول سره وپوهوو چي په راتلونکي وخت کي هغه خپله دا غلطي تکرارنه کړي.

متل دی چي وائي دتورې پرهر رغيږي مګردژبې پرهرنه رغيږي.دملګرو په ټاکولو کي بايد دپوره غورڅخه کار واخلو او دخپل ځان لپاره بايد غوره، نيکوکاره او ښه اخلاق لرونکي، ملګري وټاکوو.

دملګرو په ټاکلو کی دقت،غورکول موږ په راتلوو نکي وخت کي دستونزو څخه ليري ساتي، دهغو کسانوسره چي په ناروا او بدو کارونو کي اخته وي موږبايد دوستي ونه کړو، که څه هم هغوی زموږ څخه په وار وار ددوستۍ غوښتنه وکړي. هغه کسان چي په نشيي موادو روږدي وي بايد هيڅکله هغه کسان چي ددوی سره ناسته ولاړه کوي دې ته ونه هڅوي چي نشيي توکي استعمال کړئ. په نشيي توکو روږدي کسان په دې خبره درهرچا ښه پوهيږي چي په نشيي موادو روږدي کيدل څومره زيانونه لري،

موږ تل که ښه کار يا بدکارکوو هرومرو د ملګري او يا نژدي دوست سره مشوره کوو، که چيرې زموږ دوست په رښتيا هم دانه غوړي چي موږ بدکاروکړو نو موږ دهغه بدکار څخه را ګر ځوي اونه پريږدي چي موږ هغه بد کاروکړو، دښه کار کولو ته مو تشويقوي،راته ډاډ ګيرنه راکوي، که چيرې يې په توان پوره وه نوهتمن مرسته هم راسره کوي.

زموږښه دوست هغه دی چي موږ په ښو کارونو کولوسره تشويق کړي، دبدوکارونودکولو څخه مو راوګرځوي،يامودرګرځولوهڅه وکړي او پري مونږدي چي بد کارونه وکړو.

دبدو کارونو کوونکووګړو سره ناسته ولاړه اومرسته کول په دې معنا ده چي موږ په هغه کارکي ونډه لرو اوخپله هغه کارونه کوو، که چيرې يو کس تاسو ته دغلط (ناسم) کاردکولو توصيه کوي: هيڅ وخت دهغه کس سره ناسته ولاړه مه کوئ او ژر ترژره دهغه کس سره ملګرتيا پای ته ورسوئ.

راسئ چي دملګرو او دوستانو په ټاکلوکي دپوره غور او دقت څخه کار واخلو او دځان لپاره وړاو ښه دوستان پيداکړو ،ځکه يو کس دهغه دملګرولمخي پيژندل کيږي يايې پيژندلي سو.

ښه ملګري انسان عزت مند کوي. ملګري دې چي يوکس ته ښه لارښوولي اوپرنيغي لارې دتللو توصيه ورته کولي سي.

بد دوستان انسان ته ذلت اوبدمرغي ورکوي، انسان په بدو کارونو کي اخته کوي اوانسان دې ته نه پريږدي چي غوره او ښه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراکت، ګډکار

شراکت یا دیوبل په مرسته یو کارپه ګډه پر مخ بیول: دشراکت په نامه یادیږي.
موږ او تاسو ځیني کارونه په یوا زې ځان پر مخ نه سو بیولی اړیوو چې یوکاري همکار ولرو چې دا همکاري زموږ سره مرسته کوي چې په کارونو کې پرمختګ وکړو او دیوبل په مرسته لوی او واړه کارونه پرمخ بوزو.
موږ باید دخپلو شریکانو،همکارانو سره ریښتني آمانت ساتوونکي او وفاداره و اوسو او پرې نږدو چې زموږ په بې غوري دې زموږ کارې شریک ته زیان واوړي.
کله چې موږ یوه پریکړه کوو یاکوم کار پیلوو او یاهم یوکار کولو ته امادګي(تیاری) نیسو: لومړی باید دخپل کاري ملګري سره مشوره وکړو او بیا دیوبل دنظر په اوریدلو سره یوه پریکړه وکړو،په دې کارکولو سره به موږ دخپل شراکت دواړه خواوې دستونزو څخه لیري پاتې سو او په کارونو کې به مو کومه ستونزه اوخنډ منځ ته نه راځي.
کله چې دوه یا هم څوتنه سره شریکان وي او دوی خپل په منځ کې هم غږي و نه لري او بیله خپل منځي مشوري کارونه پر مخ بیایې، نوهرمرو ددوی په کارونو کې خنډون رامنځ ته کیږي او ددوی ترمنځ ګډکار ته په کښې زیان رسیږي.
لکه څنګه چې زموږ کاري همکاران زموږسره په تاوان کې شراکت،ګډون لري او په کار کې مو هر ډول تاوان راسره وړي نو همداسې دوی زموږ سره په ګټه کې هم شریکان دي اوموږ حق نه لرو چې ددوی څخه په پټه یوه کوچنۍ پریکړه لا هم وکړو.
کله چې دوه کاري همکاران پر یوه او بل باندې بې باوره وي او پر یو بل اعتماد نه لري نو ژر ترژره دې خپل شراکت ته دپای ټکی کیږدي او نور دې په ګډه سره کارونه پرمخ نه وړي، ځکه په هغه کار کې خیر او برکت نه وي په کوم کار کې چې همغږي ،اعتماد او مشوره نه وي.
که غواړو چې په ګډه کار وکړو نو باید دخپل ځان څخه ریښتنیي، آمانت،ساتوونکي ،وفاداره، دصبر درلودونکي، اودرواغ نه ویونکي انسانان جوړکړو.
موږ او تاسو کولی سو دیوبل په مرسته هغه کارونه وکړو چې کولو ته یې په یوازې ځان سره نه سو وردانګلی او پرموږ بیله کوم چا دمرستې څخه درانده وي.
راسئ چې خپلې وړتیاوې دیو بل سره شریکي کړو او په ګډه دیو بل په مرسته ناشونې کړنې شونې کړو.
ګډه پریکړه،یوغږ او مشوره غرونه نړه وي.
په ګډ کارکولو سره موږ هوسائي احساسه وو اوهمدرنګه دژوند په ټولو چارو کې به بریالي یوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګدايي يا فقر کول

انسانان دژوند داړتياوو دپوره کولو لپار وځينو توکو او سامانونو ته اړتيا لري ،چې ځيني انسانان دژوند داړتيا وړتوکي لري او خپل ژوند په هوسا اوارام ډول پرمخ بيايي، خوځيني نور انسانان بيا دژوند داړتياؤ په پوره کولو کې دستونزو سره مخ وي، او نه سي کولی چې دژوند دا اړتياوي په آسانۍ سره پوره کړي.

هرانسان اړ دی چې کار وکړئ او خپل ځان او کورنۍ ته حلاله روزي پيدا کړي لوی خدای(ج) دخپلو ټولو مخلوقاتو سره وعده کړي ده چې ټولو ته به رزق ورسوم او هغوی به وږي نه پريږدم! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ هُود : 6نمبرايات ولولی.مګر دا په دې معنانه ده چې موږ انسانان دې دژوند داړتيا وو دپوره کولو لپاره هڅه او کوښښ ونه کړو او ټول ژوند دې بيله دې چې کار وکړو تېرکړو.هر انسان بايد خپل او دنورو دښه ژند دتيرولو لپاردخپل وس اوتوان مطابق کاروکړئ،حلاله روزي پيداکړی او ځان بيکاره پري نږدي.

موږ او تاسو بايد دخپل ځان لپاره داسي کارونه خوښ(انتخاب) کړو چې هغه کارچې موږ يې کوو داسلام دمبارک دين داحکامو سره په ټکرکي نه وي،يوحلال اورواکسب اوکار وي، دنارواکارونو کول اوخپلې اړتياوې په پوره کول هم کومه ګټه نه لري، بلکي د سترزيان څخه پريمانه دي. هرانسان بايد دناروا او نامشروع کسبونو او کا رونو دکولو څخه ځان وژغوري.هيڅ وخت بايد يوانسان دنورانسانانو لاسونو ته تمعه ونه کړئ او په هيڅ صورت بايد يو روغ انسان فقر ونه کړئ.فقر کول داسلام دمبارک دين دنظر ښه کارنه دی: داسلام مبارک دين ګدايي کول نه خوښوي داسلام دمبارک دين پيغمبر حضرت محمد (ص) به خلګ دفقرکولو څخه راګر ځول او کارکولو ته به يې تشويق کول،ترڅوحلال رزق لاس ته روا ړي.له حضرت عبدالله (ض)څخه روايت دی چې رسوالله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:په تاسو کي خلګ فقرکوي تردې چې له الله (ج)سره يوځای کيږي اودهغه پرمخ به يوه ټوټه دغوښوهم نه وي (يعني په حشرکي) (١)

داسي اشخاص چې کولی سی کار وکړي او روغ او جوړ وجود ولري بايد په هيڅ ډول ګدايي کولوته زړه ښه نه کړي، ځکه دوی هم کولی سي دنورو انسانانو په څير کاروکړي، زحمت وکاږي او حلاله روزي لاسته راوړي.

موږ او تاسو بايد هغه اشخاصو سره چې روغ وي اوفقر کوي دکار په پيدا کولو کي همکاري وکړو هغوی ته کار پيدا کړو يا هم ورته يوکسب ورزده کړو،

(١)صحيح بخاری حديث ګڼه ١۴٧۴) صحيح مسلم حديث ګڼه(٢٣٩۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دې ته يي تشويق کړو چي فقرکول او دنورو لاس ته تمعه کول ياهم بيکاره ګرځيدل ښه کارنه دی. يوه انسان ته چي لوی خدای (ج) روغ وجود ورکړی وي داورسره نه ښايي چي ګدايي وکړي او يا بيکاره وګرځي.

ځيني انسانان داسي هم سته چي ګدايي کول دهغوی عدت ګرځيدلي وي،هغوی دګدايي کولو موتادان سوي وي، سره ددې چي هغوی کولی سي کاروکړي اوددې زمينه هم ورته برابره وي چي کار وکړي، هتآ ځيني خولاشتمن هم وي مګر ددې سربيره هم دوی فقر کوي او ځانته يې دا د نورو انسانانو دمحنت خواړه اواجناس ښه ګرځولي وي، ددې څخه خوند اخلي چي ټول عمر دنورلاسونو ته محتاجه وي.ديادو اشخاصو داناوړه کړنه ځيني وخت زموږ او ستاسو په ټولنه کي ستونزې پيښوي: هغه انسانان چي زموږ او ستاسو ټولنه دهغوی کارکولو ته سخته آړتيالري په ګدايي کولو بوخت وي او ټولني ته ددې پر ځاي چي ګټه ورسوي ورته زيان رسوي، دټولنې داوړو بار ګرځي.فقر(ګدايي) کوونکي اشخاص ديوې ټولني درنګ بدی سبب ګرځي،يوه ټولنه دبلي ټولني په نسبت کمه راولي او نورې ټولنې داسي فکر کوي چي د يادې ټولنې اوسيدونکي اشخاص بيکاره او داسي انسانان دي چي تل به دنور انسانانو لاس ته محتاجه وي.

ټولـه ټولنــه آړه ده چــي دفقــر کولــو ضــرورت (اړتيــا)او يــاهم دا کــوچنی فرهنګ دمنځه يوسي او خپله ټولنه دفقر کولو څخه خلاصه کړي.

هغه کسان چي کار نه سي کولی دهغوی سره مرستې وکړئ او داسي کوچنۍ ټولنې په وجود راولی چي وخت په وخت دټولنې څخه خيريه مرستې راټولي او پرهغو اشخاصو يې وويشې چي نه سي کولی کار وکړي،په ياد کارکولوسره به ځيني په رښتيا اړ اشخاص دې ته اړنه سي چي هغوی ګدايي وکړي.

هغه اشخاص چي روغ رمټ دي او کارنه کوي دسوستۍ او لټۍ له کبله اوګدايي کولو ته زړه ښه کوي ، هغوی دې هغواشخاصو ته متوجي سي چي سره ددې چي کارکول ورته ستونزمن وي خوبياهم په ډېرزحمت کارکوي، ورسته دې قضاوت وکړي چي موږ خو په بدن روغ يوو،هغه اشخاص چي معلوله اويا هم ضعيفه دي هغوی ددې سره سره چي کارکول ورته زموږ په نسبت ډېر ستونزمن دي، خوبيا هم دوی خپل همت دلاسه نه دی ورکړی خپل ځان او خپلې کورنۍ ته حلاله روزي پيداکوي او هيڅکله يې دنورانسانانو لاس ته ځان نه دی محتاجه کړي.

کارکول انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان ته ارمي،هوساينه بخښي ،دانسان بدن پياوړی کوی،انسان دناروا او غلطو کارونو دکولو څخه را ګرځوی.موږ او تاسو بايد په ګډه او يوازي ډول سره کاروکړو. خپل ځان، کورنۍ او خپل هيواد دکارکولوپه مرسته دستونزو او کړونو څخه ليري وساتو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار (ویره) یوازې دالله (ج) څخه په کارده

انسان لوی خدای(ج) داسې پیدا کړی دی چې هغه کولی سي چې ځینې احساسات ولري او ځینو حلتونوسره مخ سي. انسان کولی سي چې مینه وکړي،خپل دزړه په بڼ کې دمینې،محبت بوټې وټومبې اوپالنه یې وکړي. انسان کولی سي چې نفرت وکړي او داورونوسمندرخپل په زړه اوبدن کې په څپو راولي،دوستې وکړي اودیو چا سره کینه ولري، ددې او نورو ورته احساساتو او حلتونو سره سره انسان وهم او وېره هم لري.

انسان دلوی خدای (ج) دمخلوقاتو څخه یو مخلوق دی.دخدای(ج) درضا او اردې څخه پرته هیڅ داسې یوکار نسته چې یو انسان یې سرته ورسوي او یاهم ور سره مخ سي موږ ټوله مسلمانان په یاده سوې خبره ایمان لرو،رسوالله (ص)فرمایلي دي: (...اي الله ! (ج)ستادورکړې منعه کوونکی نه سته اوڅه چې ته منعه کړي ورکوونکی نه سته...)① یوانسان باید یوازې او یو ازې دالله(ج) څخه وه وېرېږي.

او همدغه یوه وېره،ډار په خپل زړه کې درلودل یو انسان دټولو وهمونو(ډارونو)څخه ګوښه ساتي، دهغه وهمونو (ډارنو) څخه چې یوانسان یې په خپل ژوند کې دمختلفو مخلوقاتو او حلتونو څخه لري.

یو انسان یوازې باید دخپلو هغه عملونو څخه ډاروکړي چې ناروا وي، او الله (ج) نه وی ورته حلال ګرځولي، دا فکردې وکړي که زه په خپل ژوند کې نیک اوښه عمل (کار) وکړم نو الله(ج) به راته اجر،ثوب راکړي، او که چیرې بداو ناوړه کارونه په خپل ژوند کې وکړم نو خدای(ج) به یې راته سزا را کړي، نور ډول ډول وهمونه (وېرې) انسان باید ونه کړې، ځکه که دالله(ج) خوښه وه نو یو انسان ته ژوند ورکوي او که یې چیرې خوښه وه نو ورته مرګ ورکوي!په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره دسُوْرَةُ الأنعَام : 2نمبرایات ولولئ.هیڅ یو شی نسته چې یوانسان ته دې بیله دې چې دالله(ج) خوښه نه وي زیان ورسوي او یا دې هم ورته ګټه ورسوي، که یو انسان ته خیر پیښیږي اوکه شر پیښیږي نودالله(ج) دطرفه ورته پیښیږي.

موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته ځینې ویرونکي کیسې، نکلونه ،یاحکایتونه کوو چې داکړنه په را تلوونکی وخت کې ددې سبب کیږي چې هغه ویره(ډار) چې په یادو نثرونوکي شتون لري دماشومانو په دماغونوکي خوندي اوپه زړونوکي یې وېره ننوزي اوبیا کله چې هغه ماشومان لوی سي: هم ویریږي چې دا وېریدل ددې سبب کیږي چې دوی په خپل ژوندکي دزیاتو ستونزو سره مخ وي یاسي ،اوډېروخت نه سي کولی چې په ژوند کې پرمختګ وکړي،تل دا ډول ځوانان دکمزورۍ،ډار،اوبې جوړتې احساس کوي.

دیو انسان په ژوندکي ترټولو غټه ناروغې دیوانسان بې ځایه وهم او وېره ده،

١- صحیح بخاری: حدیث ګڼه 6615

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو ته ځيني وخت دداسي کارونو څخه وهم پيداکيږي چي هغه غوره کارونه وي او په کولو سره يې موږ ته ګټه رسيږي،زموږ څخه ځيني،ځني وخت داسي فکر کوي که چيري زه زده کړه کوم او علم لاسته را وړم نو زماپوهه نه زده کيږي،حال دا چي هرانسان داتوان لري چي علم،پوهه زده کړي،مګرداچي موږ په ځان زحمت نه راولو دا بهانه کوو يا ياده وېره راسره وي.

که څه هم موږ بايد هغه کارونه چي کوو يې لومړی ښه وسنجو مګر په هرکار او پريکړه کي موبايد وهم او وېره نه وي، ځکه بې ځايه ډار زموږ څخه دژوند کولو خوند اخلي موږ نه پريږدي چي دځان او ټولنې لپاره خدمت وکړو او تل به زموږ زړه زموږ سره ملګرتيا نه کوي خپل جؤرات به مو دلاسه ورکړي وي.

موږ بايد پرالله(ج)کلک توکل ولرو،زموږ دا کړن زموږ دايمانښه ده ،موږهغه جل جلاله ويني او يوازي او يوازي بايد دالله(ج) وېره (ډار) په خپل زړه کي ولرو او نورټول ډارونه دخپل زړه څخه وباسو،

دخدای(ج)يادونه وکړو او په دې خبره مو بايد پوره يقين او باور وي چي خير او شر دالله (ج) دطرفه څخه دي، بل هيڅوک داتوان،وس نه لري چي بغير دالله(ج) دخوښې څخه ماته خير او يا هم شر ورسوي.موږ او تاسو بايد داسي هم ونه اوسو چي پرخپل ځان ظلم وکړو او خپل ځان په خطر کي وا چوو، دځان ساتنه هم هتمي ده، مګر په ژوند کي دهرڅه څخه وهم او وېره هم ددې سبب کيږي چي موږ دستو نزو او کړاونو سره مخ سو.

موږ او تاسو مسلمانان بايد په دې خاطر دالله(ج)دمخلوقاتوڅخه پرحق ډار ونه کړو ځکه چي: بيله دې چي دخدای(ج) خوښه نه وي نو هيڅ کارنه کيږي او نه کومه پيښه منځ ته راځي.موږتل بايد ډاډمن اوسو او په دې بايد پوره باور ولرو چي زموږ ساتنه لوی خدای(ج) کوي او زموږ سره انشاءالله،خدای(ج)په هرکار کي مرسته کوونکی دی.موږ او تاسو ته دا نه ښايي چي په خپله داسي يو حرکت (خوځښت) وکړو چي هغه زموږ دبربادۍ سبب وګرځي او موږ ته زيان ورسوي.

موږ بايد په ښو او روا کارونو کي ډار دهيڅ يوه مخلوق څخه ونه لرو، په دې خاطرکه چيرې موږ ته په يوه نيک کار کي زيان ورسيږي نو موږ ته دهغه کار اجر انشاءالله را کول کيږي. په ناروا کارونو کي نه ويريدل دامعنا لري چي موږ خپله خپل ځان اورته غورځوو، شجاعت او زړور تو ب په نيکو او ښه کارونو کي استعمالول غوره دي، نه په خرابو او ناروا کارونو کي. موږ بايد خپل ځانونه تل دهغو کارونو څخه وساتو چي په هغه سره زموږ راتلونکي ته تاوان رسيږي.

کيدای سي موږ دخپلې ټولني خراب خلګ په ناروا کارونو کولو سره تشويق کړي او راته ووايې چي ته نه بيريدونکی يی او دا ډول کاربل کس نه سي کولی کوم چي تاوکی، ته يی رښتنی قهرمان، حال دا چي هغه کارونه چي ناروا وي او موږ يې سرته رسوو په هغه سر موږ او نو روخلکوته زيان رسيږي،په حقيقت کي موږ دناروا کړنو په کولوسره ويره ځانته اخلو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخرت دعذابونو ویره دتیارو او اورنوویره ځان ته په خپله خوښه اخلو،موږ باید دبدو کړنو دکولو په وخت کې ودارسو.موږ په هغه کړنوکې باید دوېرې احساس ونه کړو کوم چې هغه کړنې په رښتیا هم غوره، ښه،اودنیکۍ وي، او موږ او نورواشخاصوته په کښې ګټه رسېږي.
موږ باید داخبره تل په یاد ولرو چې الله (ج)موږ وینې او هغه زموږ مالک او واقداره دی، هغه دمحشرپه ورځ حساب کوونکی دی دنیکیوو اودبدیوو. موږ او تاسو باید دالله(ج) او دهغه درسول حضرت محمد(ص)ټول حکمونه پرځای کړو، او یوازې اویوازې دالله(ج) څخه ډار په خپل زړه کې ولرو، او پرې نږدو چې نورې ویرې مو په زړه کې پاتې سي.موږ باید هیڅ وخت داسې انسان ونه اوسو چې په هر نیک کار کې یوه ویره را سره وي،هر هغه څه ته چې کوو یې ورخطا یوو.موږ باید ډاډمن او زړور اوسو او هیڅ وخت خپل زړه ورتوب په غلطو کارونو کې ونه ښیو.
داسې انسانان هم سته چې خپل زړورتوب په داسې کارونو کې ښې چې هغه داسلام دنظره ناروا ګڼل سوي دي.
پرنورانسانانو باندې ظلم کوي، دنورخلګو حق خوري، غلاکوي، قتلونه کوي، چې داډول کسان هیڅ وخت زړور نه سي کېدای، بغیر ددې څخه چې داډول کسان یوازې خپل ځان ته زیان رسوي،که څه هم دوی پرنورو خلګو ظلم کوي مګر په حقیقت کې دوی پرخپل ځان ظلم کوي.
دغلطو اوناروا کارونو کوونکي خلګ په دې سرتشویقول چې ګواکې دوی زړور او شجاع دي دهغو کسانو سره ددوی په کارونو کې دشراکت معنا لري. موږ او تاسو باید هغه کسان چې ناسم اوناروا کارونه کوي تشویق نه کړو، کوښښ وکړو چې دوی ددې کارونو دکولو څخه راوګرځو، هغه کسان په دې وپوهوو چې کوم کارونه چې دوی یې کوي سم نه دي، او ددې ډول کارونو په ګټه کې لا هم زیان نغښتی دی.
راسئ چې په خپل ژوند کې نور بې همته اوبې زړه ونه اوسو،په پوره هوډپرمخ لاړشو ویره دزړه څخه وباسو اویوازې او یوازې دخپلو بدو عملونو څخه وویریږو ، دالله (ج)څخه دخپلو بدو عملونو بخښنه وغواړو او دنیکو عملونو (کارونو) دزیادښت غوښتنه تری وکړو،دحق پلوي وکړو،اودمظلوماوبې چارو خلکولاسنیوي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځان څخه ښه شخص جوړول

موږ او تاسو ټول انسانان په ځان کې بدۍ او ښیګڼې لرو، دا ښیګڼې او بدۍ او کوم کارونه چې موږ او تاسو یې کوو ددې ښکارندویه دي چې موږ دښه او یا هم دبد شخصیت درلودونکي وګڼل شو :اونور خلک زموږ په اړه په دې خبره پو هیږي چې دا کس ښه انسان دی یا بد.

پوهان وائي چې ستاسو ریښتنی دوست هغه څوک دی چې ستاسو غلطۍ درپه ګوته کړي درته ووایې چې دغه کار چې ته یې کوې ناسم کار د او دهغه کار څخه دراګرځولو کوښښ مو وکړي،که څه هم کیدای سي دا خبره پر موږ او تاسو بده اغیزه وکړي خو په حقیقت کې دا خبره زموږاوستاسو په ګټه تماميږي، موږ او تاسو دبدۍ څخه را ګرځوي.

ناسم،خراب ملګری هغه څوک دی چې موږ غلطو (ناسمو)کارونو ته وهڅوي او ناروا کارونو ته مو تشویق کړي،ددا سي خلکو سره دوستي کول ښه او غوره کار نه دی. دځان لپاره باید یو ښه ملګری، یاملګري انتخاب کړو تر څو موږ ورسره دزړه خواله شریک کړاي سو، په دې کړن(کار)کولو سره موږ ته سقون، آرام راپه برخه کیږي.*

راځئ څو هغه کړنې، وپیژنو چې دهغوپه کولو خلک موږ ته داحمق او بې عقل ګومان کولی سي او ورته دا فکر پیدا کیږي چې داکس یوښه شخص نه دی لومړی: دا چې یو څوک خبرې کوي نو باید دهغوی دخبرو په منځ کې ورونه لویږو او په وار اوکراره سره خبرې وکړو. دوهم: په هغو خبرو چې نه پوهیږوباید پر هغو خبرو بحث،مباحثه ونه کړو.

دریم: دااندازې څخه زیاتې او بې ځایه خبرې بایدونه کړو.څلورم: ډیربې ګټې تکیه کلامونه باید په خپلو خبرو کې استعمال نه کړو. پنځم: داسې ویوکي (کلمې) باید په خپلو خبرو کې ونه کاروچې نورو خلکو ته په کښې سپکاوی (توهین) سوی وی. شپږم: نورو خلګوته دخبرو کو لونوبت ورکړو.

اووم: خبرې موباید داندازې څخه زیاتې لوړې نه وي، دخبرې کوونکي کس پو ښتونو ته باید پرخپل وخت جواب ورکړو او دخبرې کوونکي شخص خبرې باید سرفي نظر ونه ګرځو،یعني خبرې کوونکي ته باید متوجي واوسو.نهم: خندا راوستوونکي خبرې، یعنې غیرې مناسیبي ټوکي موباید په لږه اندازه سره وي.لسم: داسې بدني حرکتونه باید ونه کړو چې په هغه حرکت سره مو نورو خلکو ته سپکاوی کړی وی.

یوولسم: دمغروري کولو څخه باید ځان وساتو په عامه اصطلاح بې ځایه بد معاشي ونه کړو.دوولسم: دموراوپلارخپل خپلوانو بې احترامي ونه کړو.دیرلسم: نشیي باید توکي ونه کارو.څورلسم درواغ، غلا ،زنا،لواطات، قتل، جنګ جګړې، سپکې سپورې،چغلګري، په امانت کې خیانت، چم اوفریب اونوردې کړنوته ورته نارواکارونه باید ونه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپلو خبرو عادتونو اونورو کړنو،کارونوکې ځان داصلاح خواته بوزو. راسئ چې خپل ځانونه داسې جوړ کړو چې خلګ زموږ دنیکو اخلاقو، نیکوکارونو او غوره چار چلند دراغیزې لاندې راسي ،داسې چې زموږپه لیدلو، زموږ په درک کولو او تحلیلولو ناپوه او جاهل وګړي هم خپل ځانونه اصلاح کړي،نیک او صالح انسانان دځان څخه جوړ کړي او نور هیڅکله بد او ناوړ کارونه ونه کړئ.

راسئ چې خپل ځانونه دا سې جوړ کړو چې نورانسانان دا فکر(آند) ونه کړئ چې موږ دوی ته زیان رسوونکي وګړي یوو او دوی زموږ څخه لیرې والی اختیار کړي، موږ ددې وړ ونه بولي چې زموږ سره خبرې او دوستي وکړي. یوه بله خبره دلته باید زیاته کړم چې هیڅ وخت یو انسان دده دنیستی، غریبی، بیوسی،کمزوری،کم قووتی،کمواکی، له عمله مه رټئ، سپکاوی ورته مه کوئ، ښه والی او غوره والی دیو انسان په مال،دولت، ښایست، او نسب پورې اړه نه لري، بلکی ښه او غوره انسان هغه دی چی دنیکو او غوره اخلاقو درلو دونکی وی،نورو انسانانو ته زیان رسوونکي نه وي او تل ښه اونیک کارونه کوي.که یو څوک عالم وی او ده دا کړن لاره غوره کړي وي چې دبې علمو او ناپوهو خلکو سره دی نا سته ولاړه نه کوی په دې دلیل چې دا دله خلګ بې علمه ناپوه دي، زماپه آند داکړنه ښه او قناعت بخښونکي کړنه نه ده، عالمان او پوهان خلګ په دې خاطراودلیل باید دبې علمو او جاهلو خلکو سره ناسته ولاړه ولري چې هغوی دې ته تشویق کړي چې علم وکړي او ورته سمه اونیغه لاره په ګوته کړي. موږ او تاسو باید دټولو مسلمانانو ورو ڼوسره دنیکو اخلاقو او ښه چار چلند څخه کار واخلو او پرې نږدو چې زموږ څخه دې زموږ یو ورور ازار سي.

زموږ او ستاسو په ټولنه کې ډېر انسانان په بدو، خرابو کارونو او عدتو نوکي بند پاتې دي او دوی دهمدې کبله ښه ژوند نه لري،دپوهانو او نیکي کوونکو یوه دنده داهم ده چې لار ورکي پرنځیږغو لارو برابر کړي اوپه تاریکیوو کې ورکو ته ډیوې په لاسونوکي ورکړي. موږ هغه وخت کولی سو یو ښه کس دځان څخه جوړکړو چې موږ دخپلې ټولنې ټولنې داو سیدونکو سره مرسته وکړو،هغوی ته زیان ونه رسوو، دمشرانو قدر،احترام (درناوی) ولرو او پرماشومانو او بې وزلو انسانانو مهربانه واوسو. نورو ته عزت ورکول دا معنالري لکه موږ چې خپل ځان ته عزت ور کوو. موږ به هغه وخت یو ښه کس دځانه جوړکړی وی کوم وخت چې موږخپلو ټولو کارونو ته دکولو څخه مخکې ښه فکر کوو، دخپل کوونکي کاربښې اوبدې پایلې په هراړخیز ډول څیړو اوداسنجو چې آیا کوم کار چې زه یې کوم ښه دی زما او زما دټولنې لپاره او که خراب اوزیان رسوونکی کار دی؟ که موږ چیرې مهربانه، مرسته کوونکي، ښه اخلاق درلو دونکي او دناروا کارونو څخه پرهیز کوونکي اشخاص واوسو نو موږ به دالله (ج) او دهغه دمخلوقاتو دنظره ښه اشخاص وګڼل سو انشاءالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطالعه،کتاب لوستنه

مطالعه،کتاب لوستل دانسان ژوند ته روښنايي راوړي اويوه انسان ته دابښي چي څنګه پر سيده ،نيغو اوسمو لارو تګ وکړي. هغه عالمان چي مطالعه نه کوي او خپل علم نور ته نه ښي داسي مثال لري لکه لمر چي ترنځي (کسوف) نيولی وی او رڼا نه سي خورولی.

موږاو تاسو بايد هر وخت مطالعه وکړو ځکه په کتاب لوستلو او مطالعي کولو سره دانسان ذهن روښانه کيږي او نوي معلومات لاسته را وړي. په مطالعه کولو سره زموږ تفکور نور هم پراخيږي او نوې مفکورې مو دماغ ته داخليږي.

هرانسان ته الله (ج) داسي يو ماده په وجود(بدن)کي ايښي ده،چي انسان دهغې مادې په واسطه کولی سي چي معلومات خوندي کړي او دوخت په تيريدو دهغو معلوماتو څخه ګټه واخلي دا ډول معلوما ت دهرانسان سره سته، اندازه يې ډېره زياته وي او ګټه ترينه اخلي. که چيرې موږ او تاسو خپل حافظي ته نوې معلومات ورزيات نه کړو، دو خت په تيريدو مو ذهن او حافظه دواړه کمزوري کيږي. موږاو تاسو بايد په هره برخه کي معلومات ولرو او هر هغه کتاب او ليکنه مطالعه کړو، چي موږ او تاسو ته دژوند په چارو کي ګټوره تمام سي ياتماميږي.

درټولو غوره مطالعه د قرآن کريم مطالعه ده، دهغه څخه ورسته دحضرت محمد (ص) داحاديثومطالعه ده.

هغه لوستنې،مطالعي غوره او بهتره دي چي زموږ دژوند لارې راته روښانه، ځلانده کړي اودغلطی کولو ته مو پري نږدي. موږبايد دخپل مسلک سره سره په هره برخه کي څه ناڅه پوهه ولرو او کله چي ضرورت يې راته پيښ سو نو دهغه مطالعې څخه چي موږ مخکي علم،خبر حاصل کړی و دهغه علم ،خبر څخه دخپل دځان او خپلوورڼو لپاره ګټه واخلو او لاربښوونکي واوسو. دهرښه او غوره کار په باره کي بايد معلومات لاسته راوړو.

موږ او تاسو بايد يومعلوم وخت په يوه ورځ کي يوڅه وخت ددې لپاره وټا کو چي په هغه وخت کي مطالعه،کتاب لوستنه وکړو.يو کس چي کله پوهه حاصله کړې او علم لاسته راوړي، نو بايد هتمي يې در نورو اشخاصو پوري ورسوي او نور خلګ هم دځان سره دعلم څخه بر خمن کړئ، په دې کار(کړن) کو لوسره يو انسان ته دوه ډوله ګټه رسيږي، لومړی دا چي دی به نور هم په خپل زده کړې علم او پوهي کي ماهيره، زيرک سي، بل به يې دهغه کس ياکسانو سره مرسته کړي وي چي هغه پوهه نه لري اود ياد کس په واسطه هغه علم حاصل کړي.

مطالعه هغه ډالی ده چي موږ ته خوشحالی راوړي او زموږ دماغ ځواک من کوي.

علم او پوهه په مطالعه کولو سر زياتيږي او کله چي موږ مطالعه نه کوو ورو ورو زموږ دحافظي څخه ياد کړی، حفظ کړی علم پوهه ليري ځي او موږ دستو نزو سره مخ کيږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو باید ټل دکتابونو او لیکونو لوستنه وکړو تر څو په هغه څه وپو هیږو چې مخکې نه په پو هیدو. په مطالعې کولو سره انسان دستو نزو او کړاونو دحلیدو اودهغوی څخه دجدایي لاره پیدا کوي.

که چیرې موږ او تا سو لیکل او لوستل کولی سو:نوباید لږترلږه خو په هغه وخت کې مطالعه وکړو چې بیکاره یوو او خپل وخت په ناسمو اوبې ګټې کارونو کې تېرنه کړو.په خپله ټولنه کې باید دخپل وس سره سم دمطالعې کولو زمینه برابره کړو اوخلکوته دمطالعې ګټې بیان اوهغوی کتاب لوستنې ته تشویق کړو ترڅوکتاب لوستنه زموږ په ټولنه کې یوفرهنګ سي. په مطالعه کولو او یالیکنه کولو سره یو انسان نورهم دبر یا (کامیابۍ)خواته ځي.

موږ باید هڅه وکړو چې داسې لیکنې مطالعه کړو چې دهغه لیکونو څخه موږ ته ګټه ورسیږي او دنیکی کولو لارښوونه راته وکړي. کله چې موږ یو کتاب یایوه لیکنه مطالعه کوو نو باید هرې کلمې (ویی) ته یې په غور سره فکر وکړو اودا هڅه وکړو چې په صحې او سم ډول ځان په وپوهوو.مطالعه باید یوازې ددې لپاره هم ونه سي چې وخت پرې تېر سي، بلکې موږ باید دمطالعې کو لو څخه سالیمه، پرځای اوپوره استفاده وکړو او ګټه ترینه واخلو. یوکس باید هیڅ وخت خپل ځان بې مطالعې او لیکنې پرې نږدي.

په مطا لعې کولو سره کولی سوخپل ژوند ته نیغ لوري ته بدلون ورکړو او په خپل ژوند کې مثبت نوښتو نه منځته راوړو. دمطالعې کول زموږ ژوند ته ارامي، هوساینه رابخښي، دغمونو او کړاونو څخه مولیري بیایي، هیڅ یو دا سې غم او کړاو نسته چې موږ دې یې په مطا لعه کولو سره لیرنه کړو اودحل لاره یې ورته ونه مندو،هرومرو مطالعه زموږ سره دا مرسته کو ي چې صبر او زغم راته توصیه او موږ دهغه غم او کړاو په مقابل کې کلک ودروي او پرې نږدي چې موږ خپل همت دلا سه ورکړو په مطالعه کولو سره انسان دیوازي والي څخه خلاصیږي کتابلوستنه (مطالعه) انسان ته دا وارنه ورکوي چې هغه دیوازي والي احساس وکړي.

ټل موږ او تاسو باید مطالعه وکړو او دمطالعې کولو څخه مثبتې ګټې لاسته راوړو. موږ او تاسو باید هیڅکله داسې یوه لیکنه مطالعه نه کړو چې په مطالعه کولو سره یې زموږ او ستاسو دونیا او اخرت ته تاوان رسیږي،کیدای سي داسې ډېرې لیکنې به وي چې یو انسان دناسمې ،کږې لارې اوغلطی خواته بوزي،بدو او ناوړه کارو نوته یې وهڅوي،ناسمې لیکنې مطالعه کول ددې پر ځای چې موږ دهغې لیکنې دمطالعې څخه ګټه واخلو برعکس موږته تاوان،پیښنوي،

د دا ډول لیکنو دلوستلو اومطالعه کولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو او که چیرې موږ او تاسو داسې یوه لیکنه ولوستل نوباید په هغه لیکنې باندی عمل ونه کړو او د ژوند په چاروکې ترینه ګټه وانخلو. علم،پوهه په لوستلو او مطالعه کولو سره لاسته را ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چي تل خپل علم درنورو کسانو پوري ورسوو او دنور کسانو دعلم څخه استفاده وکړو. زموږ دعلم او پوهي څخه بايد موږ او نورو کسانو ته ګټه ورسيږی او هغه زحمتو نه او تکليفو نـه مو بي ځايه لاړنـه سي چي موږ دعلم پوهي دلاسته راوړلو په لاره کي ګاللي دي.راسئ چي دمطالعي کولو سره ځان عدت کړو مطالعه وکړو خوندتري واخلو اوګټي ورڅخه لاسته راوړو، دخپل کور دتياره ګوټو لپاره په مطالعه کولوسره هغوتيارولپاره دډيوو رڼا وموندو.

خپل لوڼي او خويندې په لوږ ولوږ ورکول

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځيني خلک غواړي چي پيسې اونورماديات په داسي لارو پيدا کړي چي هغو لارو څخه پيسې اونورماديات لاسته روړل ناروا کړنه وي،ياداشخاص دې ته پاملرنه نه کوي چي کومې پيسې او اجناس چي دوی ته دکومي لارې څخه په لاس ورځي حلالي دې او که حرامي،دهمدې په حرامه لاره دپيسو دلاسته راوړولو دجملي څخه يو هم خپلي لوڼي او خويندې په لوږ ولوږ ورکول دي.ياد کار داسلام دمبارک دين داحکامو خلاف او ناروا عمل دی داکارپه اصل کي ديوه حور(آزاد) انسان خرڅول دي، داسلام دين هيڅ وخت يادکار ته اجازه نه ده ور کړي.

اسلام ښځي ته مهرتاکلي دی اودا مهر يوازي دهغي ښځي حق دی چي دنرڅخه يي دهغه سره دشرعي نکاح کولوپه بدل کي غواړي،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره [سُوْرَةُ الأحزَاب : 50]ولولئ.يوښځه بايد دخپل ځان دنکاح مهرلوږ ونه ټاکئ. لوږ مهر ټاکنه ډيرې ستونزي منځته راوړي او دا کړنه بدې پايلې درلودلی سي.موږ بايد ښځې ونه پلورو.

ښځه بايد خپل مهرخپله وټاکي.دلور خور..پلورل يوازي دا نه چي يو ناروا کار دی بلکي ديوې کورنۍ او هتا ديوې ټولنې دبربادۍ سبب ګرځي او دا کار ډيرې لويي ستو نزي را ولاړه وي.

کومي کورنۍ چي خپله لور يا خور وه يو کس ته په کم ولوږ اويا هم شرعي مهر ورکړي نه وي: نو دا کورنۍ دخپلي لور او خور څخه په حقيقت کي دهغي خو شحالي اخلي او نه پريږدي چي لور يا خور دي يې ارمه اوخوشحاله ژوند ولري، نه يوازي دا چي خپل دلور او خور ژوند خرابوي، بلکي دهغه کورنۍ او آن دخپلي ټولني خوشحالي اخلي او دډيرو انسانانو ژوند دستونزو سره مخ کوي، کوم کس ته چي کومې کورنۍ لور او يا هم خور په لوږولوږ ورکړي وي، هغه کس هڅه کوي چي ديادې کورنۍ دخوا ورته ټاکل سوی ولوږ ژر پوره کړي، ددې کار لپاره معلومه خبره ده چي هغه زياتو پيسو ته اړتيا لري،ياد کس هڅه کوي چي دروا او نارو لارو څخه ياد ولوږ پوره کړي.

ځيني ځوانان خپل ژوند په خطر کي اچوي او خارجي هيوادونو ته په قاچاکي لارو په پټ ډول صفر کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يادکار ددې لامل کيږي چي يادسوی کس خپل ژوند دلاسه ورکړی، زنداني سي او يا په هم هغه هيواد کی په نشيې توکو او نور بدو کارونو اخته سي چي بيانه سي کولی په آساني سره خپل عادي ژوند ته راوګر ځي.ځيني ځوانان په خپل هيواد کي دې ته مجبوره (اړ) کيږي چي غلا او وژنې وکړي ځکه داولؤرونه په دومره اندازه سره لوړ وي چي زموږ او ستاسو دميانه روه اقتصاد درلودونکو په توان کي نه وي او نه سي کولی چي دولؤر دازياتي پيسې ورته پوره کړي، چي په پايله کي يې يادکسان دې ته مجبور سي چي دناروا اونامشروع لارو څخه دولؤر پيسې په لاس راوړي.

ځيني ځوانان ددې جملې څخه دنشيې توکو کرکيله پيل کړي،ځيني يې غلاکول او رشوت اخيستل پيل کړي اوځيني يې دقاچاک کوونکو او وژونکو سره يوځای کيږي او هڅه کوي چي دا لوړ ولؤر پوره کړي.يادې ټولې کړنې ددې سبب ګرځي او ياهم ګرځيدلي دي چي زموږ دټولنې ځيني ځوانان په غلطو،ناروا اوکږو لاروبوزي اوپه هيواد کي موستونزي راولاړي کړي. په دي کار کي هغه کس چي دا غلط کارونه کوي او هغه کس چي دی يې دې کارونو ته اړيستلي دی دواړه شريک دي اودوړه به ګونهګاره وي انشاءالله.

هغه کس چي يوې کورنۍ خپله لور يا خور ورته په لوړولؤر (مهر) ورکړي ده، يايوې ښځي دخپل ځان مهر(ولؤر)لوړ ټاکلی وي کله چي ټاکل سوی ولؤر دډېرو زحمتو دګالولو څخه ورسته پوره کوي معلوخبره ده چي په دې موده کي به يادکس دډيرستونزوسره مخ سوی وی، پايله يې دا چي دلوړ ولؤر درلودونکو ځينو ښځو ته دهغوی دخاوند (ميړه) په کورکي ځيني ستونزې دخاوند اودهغه دکورنۍ دنورو غړو دخوا پيښيږي.

دبيلګي په ډول يادې ميرمنې ته دهغې خوسر ګنۍ پيغور ورکوي، ورته وائي چي ستامور،پلا ر،ورور،اوياتا زموږ څخه ډېر ولؤراخيستی دی او موږ دا انتقام ستا څخه بيرته اخلو، ګرمه ته يې: په دي بهانې سره پر هغې معصومې ميرمنې ظلم کوي او نه يې پريږدي چي په آرمی ژوند وکړي، بل اړخ ته هغه کورنۍ چي يوه ښځه يې په لوړ ولؤر(مهر) سره خپل زوی يا هم ورور ته په نکاح کړې وي،د اقتصادي ستونزو سره دياد ولؤر دورکړي څخه ورسته مخ سي، دا ستونزې يوازې دهغې کورنۍ نه دي، بلکي په دې ستونزو کي دلوړ ولؤر درلودونکي ميرمنه هم دخپلې کورنۍ داقتصادي ستونزو څخه رنځ وړي او نه سي کولی خپل ژوند په ښه ډول پر مخ بوزي!هيڅ يوه کورنۍ نه غواړی چي خور يا لور دې يې دستونزو سره مخ سي. که چيري يوه کورنۍ دا نه غواړي چي لور ياخور دې يې ددا ډول ستو نزو سره مخ سي:بايد خپلې لوڼې او خويندې په لوړ ولؤر ورنه کړې. هيڅ يو پلار او ورور ته دلور ياخور مهر،ولورخوړل حلال نه دي، مهرالمثل بايد اوسنيو شرايطو اودهغه شخص چي ورته ښځه په نکاح کيږي داقتصادي حلت سره سم وټاکل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته غواړم بيا يادونه وكړم، مهر دهغې ښځې حق دی كوم چې نكاح كوي بياهغه اختيارمنه ده،بل هيڅوک په دې اجناسو اوپيسو كې حق نه لري. ځيني خلګ دا بها نه كوي چې په اوس وخت كې لګښتونه زيات دي او موږ نه سو كولی دا لګښتونه په لړه اندازه پيسو پوره كړو چې دا دول خبرناسمه ده او دا يوازي يوه بهانه ده.

موږ هيڅ اړتيا نه لورو چې زيات لګښت په وادونو اوخور لورته په ډېرو توكو كولو سره وكړو او خپل نوم په زيات لګښت كولو سره لوړ كړو، دا د اندازې څخه زيات لګښتونه يوازې اصراف دی. موږ بايد په لږ مصرف (لګښت) كولو سره ونه شرميږو او هيڅ وخت دافكر ونه كړو چې په لږلګښت كولو سره به زه بې احترامه سم او زما عزت به ختم سي،ديو انسان عزت دهغه په درلودونكو مادياتو كې نه دی، بلكې عزت دالله (ج)دطرفه څخه يو نعمت دی او هيڅ يوكس نه سي كولی په لګښتونو سره عزت پيدا كړي، هوسخا او داړمنو سره مرسته كول غوره كاردی.

كله چې ځيني كسان خپلې لوڼې او خويندې په نكاح وركوي نو هغوی دا فكر كوي، كه چيرې زه خپله لور او يا هم خور په لږ ولوړ سره وركړم يالورخورمې خپل مهرمثل كم وتاكي نو خلګ به ماته سپكاوی وكړی، داكار به زما دلور اويا خور دخراب ژوند لامل سي او خلګ به هغې ته داپيغور وركوي چې ته يې په لږ ولوړ سره غوښتې يې ياتا خپل مهركم ټاكلی دی چې دا ډول فكر كول بيلكول غلط(ناسم) فكر دی، تاسو په لږ مهر يا ولوړ اخيستلو سره دخپل لور يا خور ژوند نه خرابوئ، بلكې په زيات ولوړ اخيستلو سره خپل دخور يا لور ژوند خرابوئ.

راسئ چې نور په خپله ټولنه كې دبدو رواجونو مخه ونيسو او نور پرينږدو چې زموږ ټولنه دخرابو رواجونو ښكار سي.

كه چيرې په موږ خپل لوڼې او خويندې ګرانې دي نو بايد دهغوی لپاره ستونزې جوړې نه كړو،هغوی ته خوشحالی وركړو او خپل ټولنه نور دلوړ ولوړ څخه خلاصه كړو، زموږ دټولنې ډيرې ستونزې به په دې كار كولو سره حل سي او نور به موځوانان دلوړ ولوړدپوره كولو لپاره ناروا كارونو ته لاس نه اچوي.

موږ او تاسو هريو تن په دې مكلف يو چې لومړی ښه كار دخپل ځان څخه پيل كړو په دې كارسره به موږ يوه لويه نيكي كړي وي او خپل مينه به مو دالله (ج) دسپيڅلي دين اسلام سره ښودلې وي.

خويندو خپل مهرالمثل مناسيب وټاكئ اوخپل په مهركې خپله تصروف وكړئ.

ورنو دخپلو لوڼو، خويندو اوخپل خپلوانو ښځو څخه توكې مه جوړوئ اوپير،پلور يې ودروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره او پټه پاکي

موږ مسلمانان داسلام مبارک دين په دې سره مکلف کړي يوو چي ظاهر (ښکاره) معنوي او پټې يعني دزړه،نفس اودماغ پاکوالی ولرو. داسلام مبارک دين موږ دجنابت او چټلی په وخت کي په اودس اوغسل کولو يعني ځان پريولو په پاکو او بوسره امرکړي يوو. موږ مسلمانان دجنابت بې اودسۍ او دبدن دنا پاکۍ په حال کي وخت نه تېر وو او تل خپل ښکاره او پټي ناپاکۍ دمنځه وړو. لکه څنګه چي معلومه خبره ده چی په غسل کولو او اودس کولو سره په ښکاره ډول نجاست او ناپاکي دمنځه ځي،همداسی موږ دمعنوي اوپټو ناپاکيو څخه هم وه اسلامي احکاموته په غاړي ايښودلو،دګناهونو څخه په ليري پاتيدکيدلو،داخرت په عذابونو يادولو،دالله (ج)په ډېرعبادت اوذکر کولو،دنبوي سنتونو په عملي کولو،دځان سره دنيکی اوبدۍ په حساب کولو،دنورمسلمانو سره په مينه کولو اوترټولو اړينه داچي دلوی الله (ج)څخه په وېرې (ډار)کولوسره ځان دزړه ،نفس،اودماغ دناپاکيوو څخه پاکولی سو.موږ او تاسو بايد تل خپل بدن خوړه، جامي، کور او خپل ټول چاپيريال دناپا کيوو يا ناپاکه کيدو(چټل يدو)څخه څخه وساتو او پري نږدو چي موږ ته دې دناپاکۍ له عمل زيان ورسيږي.

نظافت پاکي دايمان يو جز(برخه) ده.رسوالله (ص)فرمايي:ژباړه.پاکي دنيم ايمان سره برابره ده.①

نظافت (پاکي) هغه کړنه ده چي موږيې په کولو سره دخلکو د نظره ښه معلوميږو اوخلګ زموږ څخه ليروالی نه اختياره وي.

که چيرې موږ او تاسو خپل نظافت (پاکي) مراعت نه کړو نو يو خوابه موږ ناروغيوته لاره هواره کړي وي، بل به خلګ زموږ سره زموږ دنجاست او ناپاکۍ په خاطر سم چلند نه کوي او ليروالی به را څخه اختيارکړي.

موږ او تاسو بايد پري نږدو چي زموږ او ستاسو کورونه،ډېرې (حجرې) او سيمي دې ناپاکي وي. په يوه ټولنه کي که هر وګړی دناپاکۍ مخنيوي وکړئ او پري نږدي چي سيمه دې يې ناپاکه او ککړه وي ،نو هغه ټولنه به يو پاک اوسوتره چاپيريال ولري، هيڅ وخت به نارو غيو ته لاره خلاصه نه سي اودهغه ټولني خلګ به صحت درلودونکي وګړي وي. موږ او تاسو ټول بايد په ګډه او ديوبل په مرسته خپل سيمه پاکه وساتو.

يومسلمان بايد ددې سر بيره چي خپل بدن او خپله سيمه پاک ساتي همدا ډول بايد خپل زړه او نفس هم دټو لوبدو، خرابو مفکورو،خيالونو ،وسوسو او انديښنو څخه ليري وساتي، هيڅکله بايد ناوړه او ناسم کړنه تر سره نه کړئ او دخپل زړه دداسي ساتلو هڅه ونه کړئ چي دنفرت،کينې او دنورو مسلمانانو دکرکي څخه ډک وي. ديوه مسلمان زړه بايد تل دبغض څخه خالي وي او نفرت او کينې ته بايد يومسلمان په خپل زړه کي ځای ورنه کړې.

۱- صحيح مسلم کتاب الطهارت 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ باید هیڅ وخت دیوبل څخه نفرت ونـه کړو، تل دیوبل سره پـه وروروليـ او مینه چار چلند وکړو او پر یوبل مهربانـه و اوسو. زموږ او ستاسو زړونـه باید دفریب، چم ،خیانت او دوکې کولو څخه پاک وي. موږ باید ريښتیني ،امانت، داره، مهربانه اوښه مسلمانان واوسو. کله چي موږ په ښکاره خپل ځان پاک کړی وی، نو باید دا فکر هم وکړو چي آیا په رښتیا هم زه دناپاکی څخه پاک سوی یم او که یا؟

هغه ناپا کي چي په ښکاره زمو ږ پربدن معلو میږي، دهغه نا پاکۍ څخه ډېره بې توانه او کمزورې ده چي زموږ په زړو نو کي ځای لری.لومړی باید موږ هغه ناپاکي دمنځه یو سو اوپا که یې کړو چي زموږ په زړه ننوتلې ده اودزړه بڼ یې راخزان کړی دی،ځکه دا ناپاکي دهغه ناپاکۍ څخه خطر ناکه او زیان رسوونکي ده چي پرموږ په ښکاره معلومیږي.

کله چي موږ په یو ځای کي دناپاکۍ او نجاست سره مخ کیږو: دهغه څخه خپل ځان لیري ساتو او نژدي نـه ورځو، مګر زموږ یو شي په دې وخت کي دیاده وتلی وی:چي دا نجاست زموږ د زړه دنجاست څخه خطر ناک او زیان رسوونکی نه دی. راسئ چي موږ خپل ښکاره او پټې ناپاکۍ دمنځه یوسو، پري نږدو چي ددې ناپاکیو څخه موږ تـه زیان ورسیږي او یـا هم نـورو کسانو تـه زموږ پټه ،باطني ناپاکي زیان ورسوي.

لکه څنګه چي پـه ښکاره نجاست زموږ بدن تـه تاوان رسوي او موږ پـه نـا روغیواو افتنو اخته کوي همداسي زموږ دزړه؛ نفس اودماغ ناپاکي زموږ بدن او روح ته زیان رسوي او موږ په بیلا بیلو بدو کارونو کي بوخت کوي.زموږ دزړه اودماغ ناپاکي موږ دخپل خدای (ج) څخه لیري کوي،زموږ څخه شفقت او مهرباني اخلي او موږ ته کینه او مکر راکوي.راسئ چي خپل ځانونـه دښکاره او پټو ناپاکیو څخه پاک کړو،ترڅو دانسانانو او الله (ج) په نزد ښـه انسانان و اوسو او دپټو او ښکاره نارو غیو څخه خوندي پاتې سو.

دانسان په ژوند کي دورزش (تکړښت) ارزښت

لوی خدای (ج) دانسان بدن داسي جوړکړی دی، چي کله انسان پـه یو کار بوخت وی نو دانسان بدن نور هم ډېر کارکولو وړتیا پیدا کوی، ورو ورو دهم هغه کار سره بلدیږي او بدن یې نورهم دهغه کار پـه کولـو سره پیا وړی کیږی. البتـه زه دفزیکي یاهغه کارونو څخه یادونـه کوم چي هغه پـه نیغ ډول یوانسان پـه داسي ډول سره سرته ورسوي چـي هغه کارونـه ورزش تـه ورتـه کارونـه وي، لکـه دحقانې، معمارۍ، پښې اوداسي نور ډېر کارونـه.کارکوونکي انسانان نسبت هغو انسانانو ته چي ورزش او ورزش ته ورته کارونه نه کوی پیاوړی، سالیم او دښـه صحت خاوندان وي.دهرانسان بدن دې ته اړتیا لري چي ورزش وکړي!هغه کسان چي ورزش کوي دنشيې موادو داستعمال،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې ځايه ناستي،ولاړې او بدوکارونوڅخه تر ډېرې اندازې ليري پاتي کيږي. په ورزش کولو سره دانسان بدن دډول ډول نارو غيو پر وړاندې پياوړی کيږی. ورزش دانسان بدن ته وده ورکوي اوهيڅکله يې نه پريږدي چې کمزوری سي. ورزش ددې تر څنګ چې دانسان بدن په فزيکی ډول پياوړی کوی، په معنوي ډول هم دانسان بدن ته ګټه رسوي، دانسان دماغ پياوړی کوی،انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان خفګان ته نه پريږدي او تل ديوه غوره ملګری په څير هغه ته خوشحالی ورکوي. ځيني کسان په دې بهانه چې موږ ورزشي ميدا نونه، نه لرو: ورزش نه کوي او دايې يوه بهانه نيولې وي. ددوی دا وينا چې دورزش لپار ميدان نه لرو ناسمه ده.

ورزش کول يوازې په ورزشي ميدانونو کي نه کيږي، بلکي موږ کولی سو چې په هغه ځای کي چې موږ دنده لرو ورزش (تکړښت) وکړو. ځيني داسي حرکتونه سته چې موږ کولی سو په هر ځای کي دا ډول حرکتونه وکړو اودې ته به اړتيا نه وي چې د ورزش لپاره دي ځانګړی ميدان ولرو. ورزش دانسان وجود دسوستئ او لټئ څخه ليري ساتي.

او نه يې پريږدي چې په نارو غيو اخته او يا هم خپله روغتيا دلاسه ورکړي. موږ بايد دهغه حرکتونو څخه ډډه وکړو چې هغه حرکتونه زيان رسوونکي وي او دانسان بدن دستونزو سره مخ کوي. نامناسيب حرکتونه په وړد محاله او لنډ محاله توګه انسان دجسمي ستونزو سره مخ کوي، هتا په ځينو حالاتوکي يې فلج کوي، د هډوکو دما تيدو سبب يې ګرځي چې بيا ورسته خپل ژوند په سمه توګه پرمخ نسي بيولی او په خپل ژوند کي دستو نزو سره مخ وي. ورزش بايد په ساليم ،مسلکي او ارام ډول سره وسي. په ورزش کي بايد دبې غوری او بې پروای څخه کاروا نه خيستل سي .ورزش بايد داسي نه وی چې ددې پرځای چې بدن ته مو ګټه ورسوی تاوان راته پيښ کړي.

هرانسان ځانته ځانګړې خوښه لري، چې داخوښه په ورزش کي هم سته. يو انسان بايد خپل دخوښي وړ ورزش وپيژني او ورسته دې هغه ورزش ته دوام ورکړي. کيدای سي ځيني ورزشونه مو خوښ نه سي، خوکيدای سي داسي ورزش به هم وی چې موږ دي دهغه ورزش سره مينه ولرو، زموږ دخوښې وړدې وګرځي او موږ دې دوخت په تېريدوسره په هغه ورزش کي ما هيره سو. دا اړينه نه ده چې هتمن دې موږ په ورزش کي لوړو پوړيو ته ورسيږو، بلکي دا اړينه ده چې موږ ورزش وکړو او خپل بدن دنارو غيو څخه ليري اوپياوړی وساتو .موږبايد خپل ځان په ورزش کولو سره خوښ وساتو کيدای سي په راتلونکي وخت کی موږ زموږ دخوښې وړ ورزش کي ډېر ماهيره سو اوموږ دي لوړ مقام ته دخپل خوښي وړ ورزش کي ورسيږو. موږ بايد هغه اشخاص چې دورزش سره مينه نه لري دې ته تشويق کړوچي ورزش وکړئ او هغه وخت چې بې کاره تيروي په ورزش کولو سره يې تېر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورزش موږ تـه جسمي او روحـي پيا وړتيا را کـوي اومـوږ تـل فعال اوپيـاوړي ساتي. راسئ چي موږ ورزش کولو ته وخت ورکړو ترڅو دهر پلوه پياوړي اوسو اود ورزش کولو حق چي موږ مسلمانانو ته اسلام هم راکړی دی ګټه تـري واخلـو اوپرينږدو چي جسم مو ناتوانه پاته سي.

دماشينونو سمه کارونـه

ننی نړۍ پر مختګ کړی دی او ډول ډول وسايل دانسانانو پـه اختيـارکي دي. ډول ډول ماشينونه جوړشوي دي، چي پـه هره برخـه کي يې دانسـان کـار هوسـا کـړی دی او دچاروپـه ښـه سرته رسولو کـي ورسرمرسته کـوي. موږ او تـا سو دلـوی خدای(ج) په خوښه دهغه وسيلو څخه ګټه اخلو. په دې وسيلو او ماشينونو کي يو هم دتلوراتلـو وسيلې ،وسـايط دي، چـي داوسيلې عبـارت دي لـه موټرونـو، مـوټر ســايکلونو، ترکټورونـــو، باســيکلونو، کښــتيوو ،ريــل، الوتکـــو او داســـي نوروڅخه،داتولې وسيلې،وسايط موږ او تاسو ديو ځای څخه بل ځـای تـه پـه ډېره هوسايي او بيله کومه تکليفه رسوي،په شرط ددې کـه مـوږ ددې وسيلو،وسـايطو څخـه پـر ځـای او خونـدي اسـتفاده وکـړو.يـادې وسيلې،وسـايط ځينـي وختونـه دخطرونو څخه ډکې وي، چـي دټکراوښتلو(چپه کيدلو)او اور اخيستلو، سـره مخ کيږي اودانسانانو ژوندترينه اخلي، چي ډېر انسانان ددې وسيلو ديادو سوو پيښنو لـه عملـه پـه ننـي عصر(وخت)کي زخمـي او يـا وژل کيږي.ديـادو پيښـو درمنځتـه کيـدلو ځينـي لاملونـه پـه دې ډول سـره دي. ماشـومانو تـه ددې وسـايطو دچلولـو اجازه، بي پروايي، ځان ښودنه، دسړکونو خراب والی، دنشې په حالت کي چلونه، تيز رفتار، په موبايل کي خبرې کول، خوب، دسړکونو خرابوالی اونورډېر لاملونـه لري. موږ او تاسو بايد خپلو ماشومانو ته موټر، موټر سايکل او نوروسـايل دګنـې ګونې په ځايونو کي په لاس ورنـه کړو او کـه چيرې غواړو چي خپلو ماشـومانو تـه دا وسيلې،وسـايط پـه لاس ورکـړو نـو بايـد درخپـل نظـر لانـدي پـه خـالي او داسـي ځـايونو کـي چـي هلتـه عامـه شتمنۍ، شخصـي شتمنۍ او انسـانان کـم وي پـه لاس ورکړو. پرلويو لارو اوسړکونو باندي ماشومانو ته داوسيلې پـه لاس ورکـول ياپـه بل عبارت دچلونې اجازه يې ورکول،په لوی لاس خپل ماشوم او نورو انسـانانو تـه زيان رسول دي. په ځينو حالاتو کي ځينـي خلـک غـواړي چـي پـه خپـل موټر،موټر سايکل او نورو وسايلو سره ځـان نـو رو خلکـو تـه لوړ،جورتمند،پياوړی معرفـي کړی،دبيلګې په ډول دخلکو په ګڼه ګونـه کـي دمو ټر اوموټر سايکل ډېر تيز رفتار، په داسي لارو چلونه چي هغه لار ددې وسيلو دتګ او راتګ لپاره مناسيبه نـه وي. دخلکو ومخته دخپلې چلونې دزده کړي ښودنه،ياد کارونـه ددې لامل ګرځـي چي موټر يا موټر سايکل دلارې څخه واوړي او چپه سي، يا دکوم سي سره ټکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او یا هم کوم انسان په ژوبل یا ووژل سي،داناسمه اودنه منلو وړکړنه ده چې موږ او تاسو دخپل غرور او کبرښکار سو، خپل ځان او نورو انسانانو ته زیان ورسوو،په هروخت کې چې موږ هرڅومره هم دښه ژوند درلودونکي یو نو باید عاجزه اوسو او کبر ونه کړو.دسړکونو او لارو خرابوالی هم ددې وسایلو دټکر او اوښتلو یو لوی لامل دی.

هغه سړکونه چې زموږ او ستاسو دکورونو او ځمکو څخه تیریږي: دازموږ او ستاسو خپل مسؤلیت دی چې داسړکونه خپله سم اودریوې اندازې پوري یې ورغوو،ځکه که موږ هر یو دخپل کور او کلي لارې ورغوو، نو هیڅ یو خرابه لاره او سړک به خراب پاته نه سي. هغه سړکونه او لارې چې دعامه ځایونو څخه تیریږي نو دهم هغه سیمې او سیدونکي باید په ګډه دحاشر دلارې هغه سړکونه ورغوي.ځیني انسانان هغه وخت دیوې وسیلې چلونه کوي چې دنشې اویا غوسې په حالت کې وي، دا دوړه حلتونه ددې لامل کیږي چې موټر،موټرسایکل او یاکومه بله وسیله دچلوونکي دواکه ووزي او واوړي، ټکر اویاهم کومه بله ترافیکي پیښنه وکړي.

په موبایل کي باید دچلولو په وخت کي خبرې ونه کړو، ځکه دیوې وسیلې چلونه یوازي په لاسونو او پښوسره نه کیږي، بلکي دانسان ټول وجود باید کار وکړي دهغه څخه ورسته یو کس ښه او مناسیبه چلونه دیویې وسیلې کولی سې. هغه وخت چې یوانسان ته خوب ورځي په هغه وخت کي دیوې وسیلې چلونه ددې لامل کیږي چې یوه بده پیښنه منځ ته راسي، هروخت چې کوم چلوونکی په ځان وپوهیدی چې اوس نوزه خوب ته اړتیا لرم نو باید هغه وخت دچلونې څخه لاس واخلې او سم دستي استراحت وکړي، ځکه هغه وخت چې یوکس دکومې وسیلې دچلونې په حلت کي وي که چیرې هغه وخت چلوونکي ته خوب ورسې نو هتمن داخطر سته چې چلوونکی ویده سي اوهغه وسیله چې دی یې په خپل واک کي لري دواکه یې ووزي او کومه بده پیښ منځ ته راسي.هر هغه څوک چې ماشین چلوونکی وي نوباید دچلولو په وخت کي دپوره دقت ،غوږ اوفکر څخه کارواخلي، احتیاط وکړي ترڅو دترفیکي پیښنو مخنیوی وسي. دیوې وسیلې چلوونکی یوازي دخپل ځان دساتلو مسؤلیت پرغاړه نه لري، بلکي دهغو انسانانو دژوند مسؤلیت هم دده پر غاړه دی چې دده سره په دې وسیله کي شتون لري.

هغه وخت چې موږ چلوونکي یوو او دومره یولوی مسؤلیت مو د غاړې وي، نو څنګه بې پروایي کولی شو؟

دیوې وسیلې چلوونکی هیڅ وخت باید وراخطانه سي اوبې پهمي ونه کړي، که څه هم چې موږ او تاسو مسلمانان په دې ایمان لرو چې خیر او شر دلوی خدای (ج) دطرفه څخه دي، مګر موږ باید بې پروا ونه اوسو او دپوره احتیاط څخه کارواخلو، ځکه انسان مکلف دی چې دخپل ځان اونورو ساتنه وکړئ، خپل ځان او نور انسانان په خطر کي وانه چوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهر ماشين ځخه بايد په خپل ځای اوپر وخت استفاده وکړو . هيڅ ماشين بايد بې ځايه ونه کارو او ناسمه او ناروا استفاده ترينه ونه کړو .ځينې انسانان داسې فکر کوي چې ماشين به تل زما په اختيار کې وي،ياد وګړي په داسې ډول ماشين کاروي چې په ماشين باندې ډير باور وينې او تل يې په اجزاوو اطمنان(باور) کوي، مګر ماشين داعتبار وړنه دی، په ماشين باندی بايد پوره باور ونه سی، کيدای سي چې په نامعلومه وخت دکاره وغورځيږي کار ونه کړي او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.ماشين داسې يوشی دی چې دبيلا بيلو پرزو،ټوټو ځخه جوړسوی دی او ددې ټوټوځخه که چيرې يوه هم پروخت کارونه کړي نو ماشين دکارغورځي او هتمن خطر پيښوي.

کله چې انسانانو ماشينونه دخپل هوساينې لپاره جوړکړی دی نوبايد دهغو ځخه مثبته او ښه استفاده وکړئ او هيڅ وخت يې داسې استعمال نه کړئ چې خپل ځان او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.

هرماشين چلوونکی بايد دپوره غور،دقت اوفکر دکولو ځخه ورسته د هغو وسايلوو ځخه کارواخلې،چې انسان ته خطر پيښوی، ځکه په ځينو حلاتو کې همدغه انسان دالله(ج) په مرسته جوړکړی ماشين خپله انسان ته زيان رسوي.موږ چې کله يو ماشين کارو نو بايد په پوره ډول پر هغه واک دارې ولرو او کله چې يو ماشين کارو لومړی بايد هغه په سمه توګه زده کړو او ورسته ورځخه استفا ده وکړواو دخطرناکوپيښو ځخه دخپل وس اوتوان مطابق مخنيوی وکړو.

دچا پيريال پاک ساتنه او سمسورتيا

يو انسان په ژوند کې داسې مادو ته اړتيا لري، چې بې له هغه مادو ځخه ژوند نه سي کولی. اوبه،خواړه، هوا اودا سې نورې مادې چې بې له دې مادو ځخه دانسان ژوند ناشونی دی. که چيرې پاملرنه وکړو نوبادې مادې خپل په منځ کی يوډول اړيکې سره لري،دبيلګې په ډول که چيرې په يوه سيمه کې اوبه شتون ولري نو په هغه سيمه کی نباتات وده کوي، دنباتاتو ځخه خواړه لاسته راځي او په همدغه سيمو کې دهغو سيمو په پرتله هوا پاکه وي چې هلته نباتات نه وي. پاکه او مناسبه اوبه هوا (چاپيريال) انسان دنارو غيو ځخه ليرې ساتي او نه پريږدي چې انسانان او نور ژوي په نارو غيو اخته شي.

موږ او تاسو بايد په خپلو سيمو کې نباتات کښيږدو ،چې ددې کار په کولو سره موږ ته ډيرې ګټې رسيږي، يوخو به مو دکور او سيمې چاپير يال پاک ساتلی وی، اوبل به موږ دنباتاتو دحصلا تو ځخه ګټه پورته کړي وي. موږاو تاسو انسانان الله (ج) ددې ځخه نه يو منعه کړي چې دخپل ځانونو ساتنه وکړو موږ او تاسو بايد لومړی خپل ځان پاک وساتو او وروسته خپل چاپيريال پاک وساتو.رسوالله (ص)فرمايي:ژباړه.پاکي دنيم ايمان سره برابره ده.①

۱- صحيح مسلم کتاب الطهارت حديث ګڼه 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې موږ هریو که هغه ځای چي موږ په هغه ځای کې استوګنه کوو اوهغه ځای چې هلته کارکو پاک وساتو نو ټوله نړۍ به مودناپاکۍ اوچټلۍ څخه ساتلي وي.
داچي اوس زموږ چاپیریال ککړاو نا پاکه دی داموږ او تاسو ناپاکه کړی دی او په ډول ډول نارو غیو دهمدغه ککړتیا له وجې مبتلا یو. ناپاکه چاپیریال موږ ته ډیرې ستونزې راټوکولي دي. که چیرې موږ او تاسو هر ډول موادو څخه په ځای استفاده وکړو او اصراف په کښې ونه کړو نو په دې کارکولوسره به مو درډیرې اندزې خپل چاپیریال پاک ساتلی وي.

دچا پیریال په پاک ساتولو کي نباتات لویه ونډه لري.

موږ او تاسو هریو باید لږترلږه یوه ونه او نبا تات کښینوو او پالنه یې هم وکړو .ونې دسیلابو نو دزیات بحیر څخه مخنیوي کوي، دسیلابونو مخه نیسي. ونې او نباتات چاپیریال پاک ساتي اوموږاوتاسو دهغه څخه خوراکي مواد لاسته را وړو. نباتات دیوانسان روح تازه کوي او تل یې په لیدلودخوښی احساس کوي. نباتات دیوه انسان په ژوند کي دحدنه زیاتي ګټې لري. نباتات دلوی خدای(ج) یو لوی نعمت دی او موږ او تاسو یې باید په ساتولو کي دتوان سره سم کوښښ وکړو. خپله سیمه باید دنباتاتو په کښت او کرولو سره ښکلي کړو.کله چې موږ او تاسو دخورکي او یا هم غیري خورکي موادو څخه استفاده کوو،
هغه اضافي،بالابود مواد چي ددغه موادو څخه پاتیږي باید په هر ځای کې یې ونه غورځوو او دا اضافي مواد په هغه ځایونو کې وا چوو چې ددې اضافي موادو لپاره ځانګړي سوي وي، او یایې هم په یو مناسیب ځای کي درخاورو لاندي کړو، ترڅو په راتلو نکي وخت کي دامواد زموږ چا پیریال اوهوا راته ککړه نه کړئ.
موږ باید خپل راتلوونکي نسل ته درشا ناپاکه چاپیریال پرینږدو.
دهغه اجناسو او وسایلو څخه په نامناسیب ډول باید استفاده ونه کړو چی هغه وسیلې زیات لوګي تولیدوي.
لوګي او ځیني نورکیمیاوي توکي دچاپیریال په ککړتیا کي لویه ونډه لري، نو باید درخپل وسه پوري دهغو ماشینونو او کیمیاوي توکو څخه چي هغه دچاپیریال لپاره مضر،خطرناکه او وژونکي مواد تولیدوي استفاده ونه کړو .
موږبایدداسي لارې چارې پیدا کړو چي هغه ددې ډول اجناسو او موادو یوغوره اوښه بدیل وګرځي او نورموچاپیریال راته خراب ککړ نه کړي.
دچا پیریال پاک ساتل زموږ اوستاسو ټولو دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديني عالمان

زموږ اوستاسو په ټولنه کي ديني علماؤته زموږ ټول مسلمانان ورونه احترام (درناوی) لري او ټولو ويناوو اواصلاحي لاربښوونوته يې په پوره غوږسره غوږ نيسي، مګرددې غوره مقام او د ديني علماؤد پاک نامه څخه ځيني بد اوجاهله کسان ناسمه اوناروا استفاده کوي او ځيني داسيويناوي وګړوته اوروي چي هغهويناوي داسلام دمبارک دين سره په ټکرکي وي: زموږ مسلمانان ورونه دنارواوناسموکارونو وه کولو ته هڅوي، ياده کړنه يو زيان رسوونکي اونارواکړنه ده.

زموږ ديني عالمان په دې مکلف دي چي د دا ډول کسانو پرخلاف خپل ږغ پورته کړئ،چوف پاتي نه سي او پري نږدي چي داکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه ناروا اوناسمه ګټه پورته کړي:دمسلمانانو ذهنيتونه ورته خراب کړي. ددې کاردمخنيوي لپارعلمأ بايد په ډليزه توګه سرکښيني او دهغو مسئلوپه هکله سره خبرې وکړي چي دمسلمانانو په منځ کي خپرې سوي دي، مګر يادې مسئلې داسلامي کړونو اوشريعت سره په ټکرکې وي، ديادومسئلوپه هکله دې يوه داسي پريکړه وکړي چي نورداکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه نارواوناسمه استفاده ونه کړي اود مسلمانان ذهنيتونه ورت خراب اومغشوش نه کړي.

دهغو کتابونو او ليکونو په اړه دې مسلمانان خبرکړي او ورته دي يې په ډاګه اوبربنډئ کړي چي داسلامي مسائيلو،احکامو په نامه جوړسوي وي مګر غلطي (ناسمي) مفکوري مسلمانانو ته ورکوي اوپه حقيقت کي داسلام دمبارک دين سره هيڅ اړيکه نه لري، ديادو کتابونو،ليکونو،اشخاصواوکړيو مخه دي ونيسي. ديني عالمان بايد په خپل منځ کي ټولې اختلافي اړيني مسئلې سره حل کړي، په يوږږغ دي يوکار ته هو يانه ووايي اوعام مسلمانان بايد ددوخبرو په منځ کي پري نږدي.

ټولې هغه لويي خبرې اومسائيل چي دوی په هغه کښي په يوه خوله نه وي اوسره په کښي اختلاف لري په ګوته اويوه فتوادي پري وکړي، ځکه که چيرې يوديني عالم يوډول وينا کوي او بل ديني عالم بل ډول وينا کوي نو مسلمانان په خپل منځ کي سره اختلاف پيدا کوي او لويي لويي نا خوالي منځ ته راوړي،دعوامو،هغوکسانوچي ديني علم نه لري ذهنيتونه مغشوش،په شک اوتردود کي مبتلاکيږي نيغه لاره تري ورکيږي.ددې بدپايلو درلودونکوکړنو دنه پيښيدلو اومخنيوي لپاره بايد ديني عالمان په خپل منځ کي يوه داسي وينا هم پري نږدي چي په هغه وينا کي دوی سره مخالفه وي،ديني عالمان دي دنوروعامو وګړو په مرسته دهغو کسانو پرضد اواز پورته کړئ چي هغه کسان دخپلو ګټولپاره داسلام دنامه څخه غلطه(ناسمه)،ناروا استفاده کوي دمسلمانانو په منځ کي خنډونه ،ستونزې اونفاق پيښوي او مسلمانان پرغلطواو کږو وږولارو بيايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يودينې عالم بايد داسې يوه وينامسلمانانو ته وانوروې چې په هغه موضوع کې پوره معلومات نه لرې او دهره اړخه په خبر نه وي، ځکه که چيرې يوعالم يوه ديني وينا په ناخبرئ کې مسلمانانو ته واوروله، نو ددينې علم نه درلودونکي مسلمانان په هغه وينا باندې دعمل جامې اغوندي هغه وينا يو بل ته رسوي اوهغه کار بيا بيا تکراره وي، چې داډول عمل يونارواعمل دی او عالمان بايد هيڅکله داسې وينا ونه کړئ چې په هغه وينا،خبره،فتوا،ياموضوع (سکالو) کې پوره معلومات ونه لرې.

يوعالم چې کله يوډلې ته نصيحت(واعظ)کوي، نو بايد دی په هره هغه ديني موضوع کې چې دی يې مسلمانانو ته په اړه معلومات ورکوي پوره علم درلودنکی وی او نورډيروالی او کمښت په کښې رانه ولې البته په اصل کې يې دموضوع. ديو عالم مسؤليت دادی چې يوه ټولنه اصلاح کړي او هغه ټولنه دناروا اوناسمو کارونو څخه ووېروي اودبداعمالوڅخه دوتلولارې چارې ورته په ګوته کړي.

عالم ټولنه دبدوڅخه منعه اونيکوکارونوته يې تشويق کوي.يوعالم داوبو په شان دی چې ناپاکی دمنځه وړي او پاکي منځ ته راوړي.ديني عالمان بايد يوه ټولنه اصلاح کړئ او ټول هغه کارونه چې داسلام دنظره ناروادي مسلمانانو ته په ګوته او وښيې اونورکسان پرې نږدې چې داسلام دنوم څخه په استفادې ناروکارونه وکړي،ياټولنه ورته تشويق کړي اومسلمانان پرکړه لاره روان کړي.

هرمسلمان په دې مکلف دی چې داسلام دمبارک دين په ټولو احکامو ځان خبر کړي او هيڅ داسې يو کارونه کړئ چې داسلام مبارک دين هغه کارته اجازه نه وي ورکړي.

بايد ټول مسلمانان دهغه کسانو مخنيوی وکړي چې داسلام دمبارک دين څخه په ګټه اخيستنې نارواکارونه کوي او مسلمانانوته زيان رسوي.

موږ اوتاسو ټول مکلف يو چې د ديني عالمانووينااو اواصلاحي لارښوونو ته غوږ ونيسواو هيڅ وخت ديني عالمانو ته سپکاوی ونه کړواو تل دقدر،درناوي او عزت په نظرورته وګورو.

موږمسلمانان مکلف يووچې دهرعالم احترم(درناوی)ولرواوپرې نږدوچې کوم څوک علماؤته توهين وکړي.

راسئ ټولنه دعلماؤپه مشوره دپرمختګ سمت ته تيل وهواودهغوی دتجربيواوعلم درڼايۍڅخه په ګټه اخيستلوخپل دژوندتياره ګوټونه په ښه ډول روښانه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته يې غاړه آيښودنه

لوی خدای(ج) انسانان دعبادت لپاره پيداکړي دي!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الذّارِيَات : 56نمبرايات ولولی.انسانان په دې مکلف او ګمارل سوي دي چي دخپل خالق (ج) عبادات او ستاينه وکړي، هيڅ وخت دالله(ج) داحکامو څخه سر غړونه ونه کړي اوهغه احکام چي لوی خدای(ج) دخپل رسول حضرت محمد(ص) په واسطه موږانسانانو ته راستولي دي په رښتني ډول پري عمل وکړو.

دهغه کارونو دکولو څخه ډډه وکړو چي موږ انسانان دهغه کارونو دکولو څخه منعه سوي يو او هغه کارونه وکړو چي موږ په هغه کارونو باندي ګمارل سوي يو.

دنيکو کارونو په کولو سره موږ خپل رب العزت ته نژدي کيږو او دبدو کارونو په کولو ورڅخه ليري کيږو.

موږ او تاسو بايد دالله(ج) درضا (خوشی)لپاره پرهيز ګاره او بدي نه کوونکو خلګو سره دوستي وکړو اود هغو انسانانوڅخه چي دلوی خدای (ج) داحکامو څخه سر غړونه کوي نفرت وکړو، دادوستي او کينه مو بايد يوازي اويوازي دلوی خدای(ج) درضا لپاره وي.انسان بايد تل عاجزه وي، کبر کوونکی او غرور کوونکی نه وي. انسان بايدخير رسوونکی واوسی په خپل وخت اوبيله دي چي کوم ځنډپه کښي وکړي دخپل خالق (ج) عبادت وکړي.

عبادت مو بايد داسي نه وی لکه دکوم کار چي عدت کوو، بلکي عبادت موبايد دزړه داخلاصه او په داسي ډول سره وي چي وجود(بدن) اوروح دواړه مو دلوی خدای(ج) په ياد کي بوخت وي اونورې ټولي دونياوي ګټې ،کارونه او خبرې مو درشاکړي وي اويوازي اويوازي موټوله پاملرنه،دلوی خداي (ج) په يادولو، اودهغه (ج) په قدرتونو کي په آند (فکر)کولو کي وي .

که چيرې موږ اوتاسو لوی خدای (ج) نه وينو هغه(ج) خومووينی،نوهغه وخت چي موږ الله(ج) وينی موږ هم بايد داسي فکر وکړولکه موږ چي دالله(ج) په حضور کي ولاړيوو، عبادت اويادونه يې کوو، ثنا،ستاينه او صفات يې وايوو دهغه څخه غوښتنه کوو.دالله(ج)دعبادت په وخت کي موبايد په ښکاره او پټه دواړو کي لوی خدای(ج) ته رجوع کړي وي.

هيڅکله موعبادت بايد په داسي شان سره نه وي چي په ښکاره خو دالله(ج) په عبادت بوخت يو ، مګر په دماغ او زړه کي مودخدای (ج) ياد نه وی، ددونياچارې موپه زړه او دماغ کي ځي راځي او دهغوی په هکله فکر کوو.دعبادت په وخت کي دانسان لوی دښمن ابليس ،شيطان انسان ته وسوسې وراچوي او دې ته يې نه پريږدي چي دخپل خالق (ج)عبادت په سمه توګه سره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمان،مؤمن باید دشیطان او خپل نفس سره په کلکه مباریزه وکړي او پړي نړدي چي دنفس ناروا غوښتنې پر یو مؤمن،مسلمان برلاسي سي. بې ځایه اوبې ګټې انساني غوښتنې انسان دخپل پیداکوونکی څخه لیري کوي.

عبادت که چیرې یو انسان په سمه طریقه سره وکړي، نو انسان دګناهونو څخه لیري کوي.

عبادت کول موباید په داسي ډول سره وي چي موږ کله د یووخت لمونځ ادا کړو دربل وخت درلمانځه پوري مودګناه څخه وساتي. یوه روژه مو باید دربلې روژې پوري دګناه څخه لیري وساتي... دا هر څه هغه وخت کیدای سي چي موږ خپل ځان الله(ج) ته په رښتني ډول تسلیم کړو، دټولو فرایضواوسنتونو پابنده واوسو او هیڅ وخت داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه ونه کړو.

دانسانانو لپاره دادونیا یوازي اویوازي یوه ازموینه ده او دادونیا ته انسانان دآمتحان لپاره رالیږل شوي دي.په دې دونیا کي نیکي کول او دګنا هونو څخه ډډه کول انسان ته ابدي خوشحالۍ او جنت په نصیب کوي.

بدي او دالله(ج)او دهغه درسول حضرت محمد (ص) داحکامو څخه سرغړونه او نه عملي کول انسان ته دوږخ ورکوی، که چیري دخدای(ج) خوښه وه نوګنهګاره انسان ته به دوږخ ورپه برخه کړي او که یې خوښه وه نووبه یې بخښي. دادونیا ددې لپاره لاکمه ده چي موږ نیکۍ په کښي وکړو، نوڅنګه به په دې کمه موده کي چي موږ او تاسو په دې دونیا کي میشت یو بدي وکړو. دیؤ پوه انسان لپارداکوم وخت چي په دې دونیاکي تیره وي کم معلو میږي، هروخت هڅه کوي چي خپل وخت دالله(ج)درضاینې لپاره تېرکړي، ددې دونیا خوښۍ ورته خوب معلومیږي، هیڅ وخت یې په دې پاني کیدونکي دونیا زړه نه وي تړلی،خپل ټول،یا ډېر وخت په دې کي تیروي چي څنګه کولی شم مسلمانانو ته خیر ورسوم او نیکي وکړم.

مرګ دسترګو درباڼو لاندي دی.هیڅ یو انسان داضمانت،ډاډکوم چاته نه سي ورکولی چي ته به یوه شېبه لاهم نور ژوندی پاته سي ،نوبیا ولې یوانسان خپل وخت په عبس او نارواکارونو باندي تېره وي؟

ژوند دباد په شان روان دی او هیڅ وخت دچا انتظارنه کوي، چاته دا واري ،موقه نه ورکوي چي تېروخت بیرته راوګرځوي، نویو انسان که دځان خیر غواړي باید بي فکره او بي تد بیره کار ونه کړي، تل دیوه کاردکولو مخکي فکر ووهې او دپوهانو انسانانو سره مشوره وکړئ.

وخت راګرځیدونکی نه دی. هغه وخت زموږ لپاره دخیر څخه ډک دی چي دخپل ابدي ژوند لپاره موڅه په کي لاس ته راوړل.نه ختمیدونکې خوښۍ په جنت کي دې او نه ختمیدونکې عذابونه په دوږخ کي دي.

الله(ج) انسان خپلې خوښي ته پریښی دی مختارکړی یی دی که هغه بدي کوي اوکه نیکي کوي، الله(ج)پر ټولو انسانانو رحمن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله(ج) زموږ او ستاسو عبادت ته اړتيا نه لري! بلکي زموږ اوستاسو څخه آزموينه اخلي،زموږ لپاره دا ازموينه هوسا هم ده او سخته هم، يوازي اويوازي زموږ کارونو ته کتل کيږي. الله(ج) پر متقيانو(پرهيز) کونکو او قناعت کونکو انسانانو رحيم دی. ناهيلي دالله(ج) دستر درباره څخه نه ده په کار، موږ بايد اُميد کوونکي واوسو اوتل دالله(ج) پرنعمتونو شکراداکړو اوپه هغه څه باندي راضي (خوښ) واوسو چي موږ ته دالله (ج)دخوا څخه راکول سوي وي.

په دې دونيا کي بايد دومره نيکی وکړو چي زموږ دنيکی له کبله نور مسلمانانو ته لاهم ګټه ورسيږي.کله چي يو مسلمان په ستونزه کي وي دهغه سره مرسته وکړو. يومسلمان ورور موبايد دلاس او ژبې دضرر څخه خوندي وي، يعني داچي نور مسلمانان زموږ او ستاسو دلاس او ژبې دضرر څخه ځانونه په امن کي احساس کړي.

که چيرې خدای(ج) مه کړه موږ په قصداً او ياخطاسره کومه وړه اولويه ګناه کړي وي، دلوی خدای(ج) څخه دهغې ګناه بخښنه وغواړو او په راتلوونکي وخت کي هغه ګناه تکرار نه کړو.

که دالله (ج) خوښه وه نو وبه مو بخښي او که يې خوښه وه نودکړي ګناه سزابه راته راکړي، په ريښتيا هم الله(ج)بخښوونکی ذات دی.يومؤمن بايد تل خپل نفس په خپل واک کي ولري.

بد نفس زموږ څخه هغه څه غوړي چي زموږ دبر بادۍ سبب ګرځي. موږ بايد دګناه څخه لير پاته سو، ددې دونيا دعيش او خوشحالی لپاره داخرت خوښی او ښادۍ دمنځ يونه سو.

ددې دونيا په زحمتو نو بايد داخرت خوشحالی لاسته روړو، دژوندانه دضرورتونو دپوره کولو لپاره بايد حلال او رواکارونه او کسبونه وکړو.خپل ځان اولاد اودوستان دحرامو کارونو اوکسبونو څخه خپل دروسه پوري ليري وساتو او پری نږدو چي هغوی په حرامو خوړوسرتغذيه او په جاموسره يي پټ سي.يو مسلمان بايد مشفيق او مهربانه وي.

مسلمان بايد ظالم و نه اوسي دبل مسلمان ورور حق په هيڅ ډول هيڅ وخت ونه خوري اودر پښويې لاندي نه کړي ځکه الله (ج) خپل درحق وه يوه بنده ته ورتيريدای سي مګر دنور مخلوقاتو درحق درهغه وخته نه سي ورتيريدای ترڅوهغه مخلوق نه وي ورتيرسوی انشاءالله.

موږ چي ځانونه مسلمانان بولو نوبايد داسلام دمبارک دين پر لارښونو عمل وکړو ،دځان څخه کامل مؤمنان جوړکړواوپه دې باندي شکراداکړو چي مسلمانان يو،موږمسلمانان بايد قرآن کريم اوحديث شريفونه مطالعه کړو اوعمل به پري وکړ،که چيرې داکړنه وکړونو هله به انشاءالله موږبرياليتوب ته ځان رسولی وی.

ددې دونيا په خوښيوو به ځان نه تير باسو، اوځانونه به په مکمل (پوره) ډول دخدای(ج) او دهغه درسول(ص)پرلاره برابرکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرماشومانو باندې د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانو د خوا ځخه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول ډیرې میندې او پلرونه پر خپل اولادونو باندې ناسم نومونه ږدي او یایې هم په داسې نومونو سره یادوي چې هغه نومونه دماشوم پر روحیه بده اغیزه کوي.
دانومونه ډیر وخت دګرانښت،مینې له وجې ځخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې زیاتره وخت دانو مونه دوالدینو، نیکونو، اناګانو، کاکا ګانو او نورو دکورنۍ دغړو اویا نژدې دوستانو دخواځخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چې دانومونه په راتلوونکې وخت کې کله چې ماشوم ځوانیږي دهغه دسپکاوي سبب ګرځي، ځینې وخت دهمدغه نوم له کبله هغه په ټولنه کې توهینږي او هغه ته ټولنه هر وخت دخپل نوم له کبله ازار رسوي.
دلته په لنډ ډول دځو داسې نومونو یادونه کوم ،لکه: سور،پیت پزی،لنډی، توری،چوری، منډی،کارګه،شینکی،ختې،دا ډول نومونه دښځینو لپاره هم موجود دي او یوازې پرنارینو ماشومانو نه ایښودل کیږي،بلکې پر ښځینو ماشومانو هم ایښودل کیږي. ځینې ماشومان چې کوم معلولیت ولري هغوی ته ددوی دمعلولیت دډول په نامه ویل کیږي، معلول ماشومان د معلولیت نه درلودونکو ماشومانو په پرتله ددې نومونو ځخه زیات اغیزمن کیږي، په هغوی باندې منفي تاثیرات غورځوي او دخپل ژوند ځخه دناهیلې کیدو احساس ورته پیدا کیږي.
ناسم نوم ایښودنه دیو ماشوم فکرته بدلون ورکوي او تل ورسره یواندېښنه وي چې ځنګه کولی سم دانوم دځان ځخه لیرې کړم،ماشوم خپل هوډ او همت دلاسه ورکوي، ناتوانه کیږي، په راتلوونکې وخت کې دی یوې هیلې یا مقصد ته درسیدلو ځخه لاس اخلي، ځکه دی دناهیلۍ په جال کې لا دوخته راګیرسوی وی او مباریزه دستونزو په وړاندې نه سې کولی.ماشومان دهغو کسانو سره هیڅ وخت مینه نه لري او کینه ورسره کوي کوم کسان چې دوی ته په ناسم نوم باندې غږ کوي، که ځه هم په ژبه سره ځه نه سې ویلی مګر دهغوی کینه او رخه دیادو وګړوپروړاندې ډېره زیاته وي، تل دیادوکسانو ځخه ځخه یو ډول کرکه کوي،چې داکرکه ورو ورو ډېریږي،په را تلونکې وخت کې یو توپان ترینه جوړیږي او ټوله ټولنه ورته یوه بده او ناسمه ټولنه معلو میږي، خپل ځان او ټولنې ته ستونزې را ولاړوي او هیڅ وخت دا سې ناسم نوم درلودونکې کسان په خپل نوم سره نه خوشحالیږي بلکې هغوی ته خفګان اوتکلیف ورکوي.
هرمور او پلار او هغه کسان چې دوی ته دماشوم دنوم ایښودلو زیمواري ور په غاړه شې دوی باید یو ښه او غوره نوم داسلام دمبارک دین په رڼا کې دخپل دود او کلتور سره برابر پیدا او پر ماشوم یې کیږدي، داسې یو نوم چې ماشوم په راتلونکې وخت کې دخپل نوم ځخه خوښ او راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسلام مبارک دین پر ماشوم باندي ښه او غوره نوم ایښودنه دماشوم حق بللی دی. ماشوم ددې حق لري چي پر هغه اسلامي ښکلی او دمعنا څخه ډک نوم کیښودل سي، ځکه که دالله(ج) خوښه وي نو دنوم دمعناسره سم ځانګړتیاوي او چلندونه به په هغه ماشوم کي پیداسي اودی به تل دخپل نوم په اوریدلو سره دهغه چاڅخه خوښیږي چي پرده باندي یې دا غوره نوم ایښي دی.که موږ دخپلو ماشومانو سره مینه کوو، راته ګران وي، نو ددې پر ځای چي هغه ته په یوه نا سم نوم سره ور غږ کړو او نوي نوم ورته کیږدو باید په خپل اصلي او هغه نوم چي پردي ماشوم ایښودل سوی دی وربړغ کړو. هغه نوم چي موږ داسلام او زموږ دکلتور سره برابر ورته انتخاب کړی دی. هیڅ وخت باید یو کس ته دهغه دنوم څخه پرته په بل نوم ور بړغ ،غږ نه کړو او تل یو بل ته په خپلو نومونو سره ووایو.که چیرې یو شخص زموږ او ستاسو څخه په داسي نوم سره نومول کیږي چي هغه نوم دده اصلي نوم نه وي او یا هم دکورنۍ، یا دوستانو دخوا څخه ورباندي ناسم نوم ایښودل سوی وی، په داسي حال کی هغه کولی سي چي ځان ته بل نوم خوښ او پر ځان یې کیږدي. لومړی که موږ چیري خپله سم نوم لرواو موږ ته ټولنه په ناسم نوم سره وائي نو هر هغه کس چي موږ ته په ناسم نوم سره بړغ کوي هغه ته باید ووایو چي ورورجانه زه خپله ښایسته نوم لرم او ته بیا هم ماته په دې ناسم نوم سره غږ کوي، ته ماته په دې کارسره تاوان نه سي رسولی بلکي ځانته زیان رسوی، ته په دې کار کولو سره ځان ګنهګاره کوی، ځکه زما پر تا داحق دی چي ماته په خپل نوم سره بړغ وکړې، زه په دې ناسم نامه نه خوشحالیږم بلکي زه دخواشینۍ احساس کوم نو که ته چیرې مادوست بولي نو په دې نوم سره ماته غږ مه کوه،ځکه دازمانوم نه دی، ددې او ځینو نورو ویناو په اوریدلو سره به په راتلونکي وخت کی یادکس په خپل نوم سره یادیږي او ناسم نوم به یې رو رو دمنځه لاړسي او ټولنه به ده ته په خپل اصلی اوسم نوم سره غږ کوي.دوهم هغه وګړي چي پر هغوی باندی داسلام او خپل کلتور څخه خلاف نومونه ایښودل سوی وی: باید دخپلې کورنۍ او دوستانو په مرسته یو نوم خوښ او پرځان یې کیږدي،دا ناشونی کارنه دی چي یو شخص خپل نوم ته بدلون ورکړي. هوموږ او تاسو کولی سو خپل ناسم غیري اسلامي او زموږ دکلتور څخه مخالف نومونه بدل کړو. داسلام مبارک دین موږ مسلمانان یو مسلمان ته دلاس او ژبې دتکلیف رسولو څخه منعه کړي یوو. مسلمان په ناسم نوم سره یادول یو ډول ازار رسول دي .موږ او تاسو حق نه لرو چي نورو مسلمانانو ته په ناسم نوم سره ور غږ کړو. موږ او تاسو باید هڅه وکړو چي دځانونو څخه نیک اخلاق لرونکي او باادبه انسانان جوړکړو. داهم یو ډول اخلاق دې چي موږ خپلو دوستانو ته په سم نوم سره غږ وکړواو هغوی ته په سم نوم ویلو،غږکولو سره نور هم په خپلو منځونو کي مینه او ګرانښت منځ ته راولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبايدهيڅ وخت په بدو او ناسمو نومونو سره يوبل ته غږ ونه کړو،په دې کارکولوسره په خپلومنځونوکي بغض او کينه منځ ته رانه ولوو. که يوکس په ناسم نوم سره يادول دګرانښت ځخه وي او که دبغض، کينې ځخه په دواړو حلاتو کي يې ديو مسلمان لپاره ويل ناسم کاردی اوبايد ددې کړنې ځخه په کلکه ډډه وکړئ،ځکه داسلام مبارک دين اوزموږ ژبه زموږ مسلمانانو لپاره ښه او ښايسته نومونه لري اوموږ ته يې ښودنه سوې ده. موږ بايد په هيڅ وخت کي خپل مسلمان وروړپه غيري اسلامي، غيري اخلاقی اوزموږ دفرهنګ ځخه په خلاف نوم سره ونه بلو.والدين بايد پرخپلو اولادونو باندي زموږ دفرهنګ سره برابراو اسلامي نومونه کيږدي. راسئ چي دناسمونومونو داکوچنی فرهنګ دمنځه يوسو او خپل هغه نومونه چي دخولوځخه پريوتي دي، راژوندي کړو.موږبايد دنورو دفرهنګ ښکار ونه ګرځو، هيڅ وخت نه يوازې په نوم ايښودلو کي بلکي دژوند په ټولو چارو کي خپل فرهنګ هير نه کړو او دنورو دفرهنګ تکليد ونه کړوو .

په ښوونځيوو او مدرسوو کې کيفيت لرونکي او ښه زده کړه

ښوونځي، مدرسې او نور تعليمي ځايونه دعلم پوهې دلاسته راوړلو دروښنايي اودبرياليتوب ته درسيدلو ځايونه دي. په مدارسو اوښوونځيوو کي موږ او تاسوته داسلام دمبارک دين په اړه زده کړه راکول کيږي، موږ دالله(ج)دحکمونو او دهغه جل جلاله درسول (ص) دکړونو او ويناوو ځخه خبريږو اوراته نيغه،سيده لاره دښه ژوند او اخرت لپاره ښودل کيږي.په ښونځيوو اومدرسوو کې موږ اوتاسو په دي باندي پوهوي چي دونياته موږ دځه لپاره راغلي يو انسانان په خپل منځ کي يو پربل کوم حقوق لري، نوردالله (ج) مخلوقات پرانسانانو باندي کوم حقوق لري، لوی خدای(ج) انسانان دځه شي لپاره پيداکړی دی او دوی کوم مسؤليتونه لري.همداډول په ښونځيوو او مدرسوو کي موږاوتاسو ته عصري او فني علوم ښوول کيږي.زموږ او ستاسو ټولنه دې دواړو دپوهې او پرمختګ مرکزونو ته اړتيا لري.موږ او تاسوبايد په ديني او عصري پوهې سمبال و اوسو خپل هيواد او خپلې ټولنې ته دهمدې لارې خدمت وکړو، ترڅوموږ دپوهې په لاسته راوړلوسره يوپرمختللي ټولنه سو.عموماً موږ اوتاسو په ماشومتوب کي دپوهې په ګل بڼ سرورننباسو.موږډيروخت دپوهې ،علم لاسته راوړل دماشومتوب ځخه پيلوو، کله چي زموږ ځخه زموږ دماشوم توب طلائي وخت تېرسي نوځيني زموږځخه داسي فکرکوي، چي په لويوالي کي پوهه لاسته نه راوړل کيږی او خپل هيلي دلاسه ورکوي، چي ددوی داډول فکرناسم فکر دی، ځکه پوهه لاسته روړل معلوم وخت نه لري! هر څوک کولی سي چي هروخت پوهه لاسته روړي، خوبهتره داده چي موږ خپل ماشومان دماشومتوب ځخه دپوهې دلاسته روړلو لپاره وهڅواو په هغوی باندي علم، پوهه زده کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه زده کړه کول:

ښه زده کړه کول په یوم ارم دخوښۍ څخه ډک اویوداسي چاپیرل کي کیږي چي هلته دزده کوونکوسره دمهربانۍ اومینې څخه ډک چلند کیږي. ځینو تعلیمي مرکزونو کي دزده کوونکوسره دښوونکو او په تعلیمي مرکزکي دنورو کارکوونکو دخوا څخه ناسم چلند کیږي: دروحي او جسمي فشارلاندي راوستل کیږي، ددې پرځای چي دیوې مناسیبې لارې څخه کارواخلي او زده کوونکی په دې وپوهوي چي کوم کارچي تاوکی ناسم دی، په راتلونکي وخت کي داکارمه تکراره وه،برعکس دهغوی سره زور زیاتی کوي او هغوی تحدیدوي .دازور زیاتی او دزده کوونکو سره ناسم چلند ډیروخت دناوخت راتګ، غیري حاضري(ناسوبتیا) دزده کوونکو ترمنځ دشوخۍ کولو او ځینونورمسائیلو له کبله صورت نیسي، چي ددې نامناسیب تحدید اوزور زیاتي له عمله دزده کوونکي جؤرت کمیږي او دزده کړې څخه یې دتیښتي سبب هم کیدای سي.په یوه تعلیمي مرکزکي زده کوونکی دروحي اوجسمي فشارلاندي راوستل یوبد او دزده کړې لپاره نامناسیب چاپیریال بللی سو.چي زده کوونکی په یاد چاپیریال کي نه سی کولی په ښه ډول زده کړه وکړي.

په یوه داسی چاپیریال کي چي هلته وېره (ډار) شتون ولري، خفه کوونکی وی اویو زده کوونکی خپله غوښتنه،پوښتنه، هیله اونظر نه سي ویلی، زده کوونکی نه سي کولی چي هلته په ښه ډول زده کړه وکړي.

یوزده کوونکی دزده کړي لپاره یوارم، دخوښۍ او خوشحالۍ څخه ډک،خپل هیله ښکاره کوونکی، خپل غوښتنه ویوونکی اویوداسي چاپیریال غواړي چي هلته شفقت او مینه موجوده وي.ښوونکي باید پرخپلو زده کوونکو باندي مهربانه وي، هغوی ته دي داحق ورکړي چي خپل نظر څرګند کړي،په درس کی ونډه ولري... دزده کوونکي او ښوونکي ترمنځ باید داسي یوه ددوستۍ فضا وي، لکه څنګه چي دیو ملګري اوملګري ترمنځ وي.

ملګري په ډیره آسانۍ سره کولی سي یوبل ته خپله غوښتنه،پوښتنه،هیله ووایي،دې ته ورته یوه فضا باید دزده کوونکي اوښوونکي ترمنځ موجوده وي او داسي یوه ددوستۍ فضا ددوی ترمنځ باید شتون ولري لکه څنګه چي دوالداو اولاد ترمنځ وي..دشفقت اومهربانۍ فضا.

که چیرې یوزده کوونکی خپل درسونو ته پاملرنه نه کوي، شوخي کوي او دناسم چار چلند څخه دنور زده کونکو پروړاندې کاراخلي:داسي زده کوونکی دې ددې پر ځای چي ووهل سی، درروحي فشارلاندي را وستل سي اویا ورسر ناسم چلند وسی هغه ته دې دښوونکو او والدینو دخوا څخه په ډیره ارمه او دپوهې څخه په ډکه لحجه پوهوی ورکول سي:ښوونکي دې دخپلو ټولو مهرتونو په کارولو سره زده کوونکی په دې وپوهوي، چي کوم کارچي دی یې کوی ناسم او دزیان څخه ډک کار دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمثالو (بیلګو) په راوړلو او یاهم د کیسو اوحکایتونو په کولو سره هغه ته داقنعت ورکولی سی چې کومه کړنه چې دی یې کوي ناسمه اوښه کړنه نه ده.که چیرې یو ښوونکی اویا په یو تعلیمي مرکز کی بل کوم کارکوونکی دیوه زده کوونکی سره چی هغه ناسم چار، چلند او غلطي کوي،دهغه دچلند په مقابل کې په وار وار ناسم چلند کوي، نو زده کوونکی خپل دکړي کارڅخه لاس نه اخلي، په بیا بیا خپل کړي کړنه تکراره وي او هغه داسي احساس کوي چي زه دقدر،درناوي او عزت وړنه یم زه یولټ او داسي یو څوک یم چي هیڅکله نه اصلاح کیږم، دوی زما څخه هیڅ دښو کړنو کولو هیله نه لري، نو زه ولې ښه چار وکړم او په ښه ډول زده کړه وکړم؟

لنډه داچي هغه ورځ تربلې خپل په چلند کي منفي بدلون راولي، خپل پر ځان یې اعتماد دمنځه ځي، په راتلونکي وخت دټولنې داوړ بارګرځي،ټولنه به دده دشر څخه خوندي پاتي نه وي او ددې کس دبدوالي سبب به یوازي هغه کس وي چي ددې ماشوم یاتنکي ځوان فکر یې نورهم منفي سمته ټیل واهه .که چیري یوښوونکی اویا هم مور او پلارد یوه ماشوم دناسم کارد کولو په وخت کې، دهغه دنیکې پوهونې لپاره دمناسیبې لارې څخه کاروانخلي، او هغه ته دا احساس ورکړي چي کوم کارچی دی یې کوي ناسم او دزیان څخه ډک کار دی، نو هغه ماشوم او یاهم تنکي ځوان به په راتلونکي وخت کي خپل ناسم کارنه تکراره وي، په خپل کړي کاربه په وار وار پښیمانه کیږي او بیا به داهڅه نه کوي چي بیله فکره اویاهم منفي اړخ درلودونکي کړنه وکړي.

په تعلیمي مرکزونو کي دې د زده کوونکو ترمنځ سیالۍ په لاره واچول سي. داسایلۍ باید دپوره شفافیت،روڼوالي څخه برخمنې وي او هغه زده کوونکي دي ددې سیالیو په ترڅ کي په نښه سی چي رښتیا هم لیاقت درلودونکي زده کوونکي وي، او په خپلودرسونو او کړونو کې یې دنورزده کوونکوڅخه زښت زیار ایستلي وي. یادو زده کونکوته دې دهغوی دلاتشویق لپاره ډالۍ ورکول سئ، ترڅو په راتلوونکي وخت کی نورزده کوونکي هم وهڅیږي او په خپلو درسونواو چار چلند کي مثبت بدلون راولي.

وخت په وخت دزده کونکو ارزیابي کول، زده کوونکي ته دزده کړي دګټې په اړه په عملي ډول پوهوی ورکول، دعلمی تجریبو سرته رسول په ساده اوپیچلي ډول سره، په یو تعلیمي مرکز کي اړین دي. دهغو زده کوونکوسره چي په درسونو او یاهم دژوند په نورو چارو کي دستونزو سره مخ وي د نورو زده کوونکو په پرتله دي ډیره مرسته ورسره وسئ، اوورته دي مناسیبې، وړ لارښوونې وسئ:ترڅو هغوی دخپلو ستونزوسره مقابله وکړي، پرخپل ځان اعتماد پیداکړي، په راتلونکی وخت کي خپله دخپل ځان ستونزه حل یاورته دحل لاره وموندې او بیا دې ته اړه نه سي چي دستو نزې پر وړاندې خپل همت دلاسه ورکړي.
ښوونکي باید هیڅ وخت خپل زده کوونکي په نا سمو نومونو سره یا دنه کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني دا چي هغوی بايد خپل په نو مونو سره ياد کړي. ښوونکي بايد دزده کونکو ترمنځ داسي يوه فضا رامنځته کړي چي هغوی ديو بل سره په ډېره مينه، دوستۍ چار،چلند وکړي، ديو بل سره تل مرسته کوونکي او همکاري کوونکي واوسي، اوديو او بل نظريې په مينه او غور سره واو ري.

زده کونکي دي په دې وپوهوې چي ديو اوبل سره کينه ،رخه او بغض کول ناسم کاردی او تاسو بايد تل يودبل همکاره اوسي، پری نږدئ چي ستاسو په منځ خفګان منځ ته راسي.په تعليمي مرکزوکي دښوونکو نشتون، بي وخته راتګ،ناسوبتيا، او په ماهيرانه اومسلکي ډول درس نه ويل،نه ورکول اوياهم په درس باندي دزده کونکو نه پوهول پرزده کونکو منفي اغيزې لري.

دښوونې په يوه ښه مرکز کي بايد تحديد او وېره موجوده نه وي. هغه زده کوونکي چي پرنورو زده کونکو زورزياتی کوی بايد وپيژندل سي او په راتلونکي وخت کي زورزياتي ته پري نه ښودل سي. دهغه وسيلو مخه بايد ونيول سی چي هغه ژوبلوونکي او ياهم تحديده ونکي وسيلې وي.

هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونه وېروونکي نه وي بلکي برعکس دخوښۍ او امن څخه برخمن وي. وخت په وخت بايد ديوه تعلمي مرکز کار کوونکي دټولنې دمخورو او دزده کوونکو دوالدينو سره غونډې ونيسي،ترڅو پر هغو ستونزو باندي چي په مدرسوو، ښونځيوو اويا هم تعليمي مرکزو کي موجودې وي خبرې وسي اودحل لارې چارې ورته په ګوته سي.

د يوې ټولني ټول وګړي بايد په ګډه دعلم،پوهې دپرمختګ لپاره کاروکړي.په تعليمي مرکزونو کي بايد دقومی، ژبني اونژدي توپير څخه مخنيوی وسي او ټولو زده کوونکو ته په يوه نظر وکتل سي.

تعليمی مرکزونه بايد دسياسی کړونو لپاره ونه کارول سی او هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونو ته دسياسی ځايونو په نظر ونه کتل سي. موږ او تاسو بايد خپل تعليمي مرکزونه دهرې ناخوالې څخه ليري وساتو او هيڅ چاته بايد اجازه ورنه کړو چي زموږ دتعليمی مرکزونو څخه ناروا اوناسمه استفاده وکړي. موږبايد خپل ټولنه دعلم او پوهې په ګاڼه سمباله کړو، دنا پوهې تورې تيارې دمنځ يوسو.

او ځانونه په دې وپوهوو چي دپوهې نعمت دانسانانو لپاره څومره دارزښت وړدی. دتعليمي مرکزونو پر وړاندې هر راپورته کيدونکی او را پورته شوی خنډ اوستونزه بايد ژر تر ژره دمنځه يوسو او پري نږدوچي زموږ تعليمي مرکزونه دمنځه لاړسي.

دتعليمي مرکزدمنځه وړل ديوې ټولنې دمنځه وړلو معنالري. همدغه تعليمي مرکزونه دي چي زموږ راتلوونکي نسلونه راته روزي ، زموږ هيواد به دهمدې تعليمي مرکزونو دزده کوونکو له کبله دلوی خدای(ج) په مرسته پر مختګ کوي ،موږ ته به خو شحالی راکوي، دا کړاونو به راڅخه ليرکوي او يو سوکاله ژوند به را ته ډالۍ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميرمنې او خاوند(ميره) ترمنځ ښې اړيکې او يوبل ته درناوی

ميرمنه او خاوند موږ داسلام دنظره هغه چاته ويلی سو چي، دنر او ښځی ترمنځ نکاح وسي، يعنی نراو ښځه په دې سره راضي (خوښ) سي چي ددوی ترمنځ نکاح، دګډژوندتېرولو تړون سي،په اصتلاح وا ده سره وکړې. ميرمنه اوميره بايد يو دبل عزت او احترام(درناوی) ولري او پري نږدي چي ددوی ترمنځ خفګان منځ ته راسي.

ميرمنه او خاوند(ميره)بايد يو دبل په رازونو دامکان تر حده پوري خبر وي او پري نږدي چي ددوی ترمنځ ناوړه ،منفي شک او ګومان پيداسي. هيڅ وخت دي ميرمنه اوخاوند يوبل ته درواغ نه وايي او هڅه دي وکړې چي تل يوبل ته رښتيا ووايي. دهغو کارونو په اړه دې يو دبل سره صلاح او مشوره وکړې چې، دوی دواړه ورسره مخ کيږي.

هيڅ وخت بايددميرمنې او خاوند ترمنځ دبي باوری فضا حاکمه نه سي، ميرمنه او خا وند بايد په هغو کارونو او پريکړو کي سره موافيق سي چي دوی په هغه پريکړو او کارو نوکي هم نظره نه وي او هريو يې ځان ته يونظر لري، په داسي حال کي بايد داسي يوه دحل لاره پيدا کړي چي ددواړو دقبو ليت وړ وګرځي. که چيرې ديوې ميرمنې او خا وند په منځ کي داسي مسايل مختته راځي چي دوی ديوبل دنظر پر خلاف عمل کوي نو بايد ددا ډول کارو نو څخه دواړه طرفه په کلکه ډډه وکړي. کله چي خاوند او ميرمنه ديو بل پر ځای پر يکړو او مشورو ته غوږ نه نيسي،صرفي نظر يې ګرځوي، نو د دوی داکړنه د دوی دوړو ترمنځ دخفګان او پريشانی لامل کيږي، دوی نه سي کولی چي خپل ژوند ته په خوښۍ دوام ورکړي اوخوشحاله اوسي.

دميرمنې او خاوند ترمنځ مخالفتونه، بدبينې، لفظی شخړې او جنګ جګړې دهغوی دماشومانو په روحيه او ذهن بده اغيزه کوي، ماشوم دي ته نه پريږدي چي ساليمه او مناسيبه روزنه ترلاسه کړي، دماشومانو د دماغي ستونزو لامل کېږي،ماشومان په راتلوونکي وخت کي دي ته ليواله کيږي چي بدو اوخرابو عملو نوته لاس وا چوي، هغوی ددې پرځای چي ښه او نيک انسانان سي برعکس يې دخرابۍ خواته بيايي او هتا ځيني وختونه دميرمنې ،خاوند يادکورنۍ دنورو غړو ترمنځ خپل منځي شخړې او جنګونه ماشومان دي ته اړباسي چي ځان وژنه وکړي او ياهم دکوره څخه وتښتې. ډيرځ هغه ماشومان چي په کورونو کي يې شخړې کيږي په جسمي او عصبي ناروغيوو اخته وي او په سمه توګه جسمي اومعنوي وده او نمونه سي کولی ياد ماشومان ژر په داسي کړنو باندي اخته کيدای سي چي دکورنۍ او ټولنې داوړو بار وګرځي. دماشومانو په وړاندې بايد هيڅکله هم لفضي شخړې او جنګونه ونه سي.ميرمنه او خاوند بايد خپلې ټولې ستونزې ديو بل سره په خبرواترو حل کړي. يو ميرمنه بايد دخپل خاوند څخه نه پوره کيدونکي غوښتنې ونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرمنه باید دخپل خاوند اقتصادي ستو نزې په نظرکي ونیسي اودخاوند اقتصادي حالت ته په کتو خپلې غوښتنې وه خپل خاوند تـه وړانـدې کـړي. دیـوې میرمنـې او خاوند ترمنځ باید متقابل احترام،درناوی مو جود وي. دیوبل سپکاوی باید پـه هیڅ صورت سره ونه کړي. خاوند او میرمنه با ید دیوبل د دوستانو او اقربـاؤ عزت او درنـاوی ولري، هیڅکله باید دیوبل قریبانو ته بي احترامي ونـه کړي.

دیوبل ددوستانو احترام او درنـاوی ددې لامـل کیـږي چـي دوی خوشحالـه وسـاتي، که چیرې دیوې میرمنې او خاوند ترمنځ کومـه ستونزه پیدا کیـږي نـو لـومړی دي په خپله دا هڅه کوي چي راولاړې سویه ستونزې ته دحل لار پیدا کړي، که چیرې دوی په دې کارونـه تونیدل نـودخپلې کورنـۍ دمشرانو څخـه دي مرسـته وغـواړي اوراولاړې سـوي سـتو نـزې تـه دي دحـل لاره پیـدا کړي.هـره میرمنـه او خاونـد داغـواړي چي نیـک او ښـه اولادونـه دي ولـري، ددې لپـاره چي اولا دونـه یـې پـه سمه اونیغه لاره روان سي: باید لومړی خپلو او لادونو ته په خپل کورکي سـالیمه تربیه (روزنـه) ورکړي اوورسته دهغه څخـه خپـل اولادونـه دعلم اوپوهې پـه ګانـه سینګارکړي.والدین بایدپه هیڅ صورت سره پـري نـږدي چـي اولادونـه دي یـې بـې علمـه پاتــه ســي. میرمنــه اوخاونــد بایــدتل هڅــه وکــړي چــي ددوی تــرمنځ تــول راولاړسوي خندونه ،ستونزې اونوراړوندموضوعات دیوبل سره په مشوره کولـو حل کړي،پري نـږدی چي دوړو وړوستو نـزو څخـه لـویې ستونزې منځ تـه راسـي اوخـدای (ج)مـه کـړه دکـو رنـۍ څخـه یـې خوشحالۍ دځان سره یوسـي. ژونـد پـه خوشحالۍ او بغیر دنفرت څخه تېر کړي. کینه کوونـکي اوغرور کوونـکي انسانان هیڅکله پرنیغه لارنـه دي روان اوپرهغه لاره خپل سفرکوي چي دهغې لارې پـای دناکامۍ کندې ته رسیدلی وي.

مشوره کول

موږ او تاسو تل دافکر کوو چي کوم کارونـه او کړنـې چي مـوږ تـه ښـه معلـومیږي، هغه کړنې په ربښتیا هم ښـه او بهتره کړنـې دي او بیلـه دې چـي دنوروخلکـو سـره مشوره وکړوسرته یـې رسوو: مګرنـه هر زمـوږ خـوښ کـړی کـار(کړن)او زمـوږ کړې پریکړه پرځای او سمه نه وي.

هتمن زمـوږ ډیرو نیمګړتیاوو تـه پـام نـه وي، ځکـه کیدای سي زمـوږ تجربـې او دماغ دنور انسانانو په پرتله کمزوری وی،کیدای سي زمـوږ دنظره څخـه کـوم څـه پټ پاتې سوی وی او زموږ دي وه هغه تـه هیڅ پـام نـه وي او ښتی،که چیرې پـه ربښتیا هم مـوږ تجربـه لرونـکي او دخپـل کـوونکي کـار یـاپریکړې هـراړخ تـه تـو جوکوونـکي یو او هیڅ دې ته اړتیاونه لرو چي مـوږ دي یـو څـوک وپوښتو، مګـر بیا هم مشوره کول دکامیابه انسانانو هنردی او هیڅکله پوه اوکامیاب وګړي بیلـه صلاح مشورې خپلې کړنـې سرتـه نـه رسوي.مشوره کول نـه یوازې دا چـي مـوږ پـه هغه کارونو کي چي موږ یـې سرتـه رسوو او یاهغه پریکړې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ يې کوو په هغو کې موږ دکاميابۍ (برياليتوب) سره مخ کوي، بلکې موږ په مشور کولو سره دهغو انسانانو زړونه هم لاسته راوړو چې موږ دهغو سره مشوره کوو،دوستي مونوره هم ديوبل دزړوپه ځمکوکې جړړې (رېښې) ځغلوي او ترمنځ موبې اتفاقي دمنځه وړي. ځيني انسانان دخپل ژوندانه لويې لويې پريکړې په يوزې ځان سره کوي، دهيڅ يو چاسره مشوره نه کوي او ددوی په آندکوم کار چې دوی يې کوي هغه غوره او ښه دی: ددوی دامفکوره او کړنه په حقيقت کې ناسمه کړنه ده، ځکه انسان الله(ج) دځان څخه پوره نه دی پيدا کړی! انسان عاجزه او دخپل خالق(ج) او يودبل مرستې ته اړتيا لري.

هيڅ وخت ديوه انسان عقل، فکردومره نه دی پياوړی چې په هرې کړنې ،برخې اوډګر کې دې پوره پوهه ولري، اوکه يې ولري هم نوبشپړه به نه وي، کيدای سي يو څه ورڅخه هېرسوي وي ،ياپې هم پام نه وي ورته اوښتی اوياهم توجو نه ورته اوړي، نو ځکه مشورکول اړين دي.

مشوره کول کيدای سي يوه انسان ته کاميابۍ اوخوشحالۍ ور په برخه کړي، دانسان عقل او فکر ديوه کاروه ټولو اړخونوته واړه وي ياپې اړوي. موږ به يوکار يو ډول ارزولی ،سنجولی (ګڼلی) وی، مګر يوه کوچنۍ نيمګړتيا به وي هغه به زموږ دکار خنډ وګرځي، ستونزه به راته پيښه کړي کيدای سی تل به دهغې نيمګړتيا څخه رنځ وړو اوهغه نميګړتيا به نه سوجبرانولی،مګردا هرڅه به هغه وخت نه وي:کله چې موږ ديو بل سره مشوره وکړو، ديو بل دکړيو پريکړو څخه ځانونه خبرکړو، پرې نږدو چې ستونزې دي زموږ مخنيوی وکړي،کارونه دي مو په سم ډول سره سرته ونه رسيږي او يا دې په راتلونکي وخت کې دخپلې کړې پريکړې څخه ناراضه (ناخوښه)سو.اولادونه بايد دخپلو والدينو سره په هرکوونکي کارکي مشوره وکړې، هيڅ يوکاردي بيله دې چې خپل مور او پلار خبر کړي نه کوي، ځکه موراو پلار هغه وخت دخپل اولاد څخه ډير خفه او ناراضه کيږي، کله چې اولادونه يې کومه پر يکړه بيله دي چې خپل مور او پلارخبرکړي وکړې.په کوم کار کې چې دمور او پلارخوښه نه وي هغه کار به څنګه دخير څخه ډک وي؟

برکت،بريااوښوالی تل په هغوکارونو کې وي په کوموکارونو کې چې دوالدينومشوره اورضايت (خوښې) شتون ولري.ميندي او پلرونه هم بايد دخپلو اولادونو سره په هرې واړې او لويې پريکړې کې مشوره وکړې. هيڅ وخت دي دخپلو اولادونو په حق کې درهغه وختنه کومه پريکړه نه کوي، ترڅو چې يې هغوی خبرکړي نه وي او دهغوی سره يې مشوره کړي نه وي ياپې دهغوی خوښي اوناخوښي ځان ته نه وي معلوم کړي. دبيلګې په ډول داولاد دزده کړي څخه محرومه کول، هغوی ته کومه دنده پيداکول، او يايوبله لويه پريکړه چې په هغه کې دخپل اولادسره مشوره نه کول داسې مثال لري لکه چې يومور اوپلار دخپل اولاد ژوند په خپل لاس ورته خربوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلواولادو تـه دهغوی دمشورې اوخبراوي پرتـه كـوزده ،نكـاح،واده كـول. هیڅ مور او پلارته دانه ښايي چي بیله دي چي دخپل اولاد سره مشوره وكړي هغوی ته كوزده او يا هم واده وكړي. ښځه او نارينـه هغه وخت سره نكاح كـولی سي داسلام دنظره چي هغوی دواړه په نكـاح كولـو راضـي وي. كـه چیرې پـه دوی دواړوكـي يـو هـم دخپلـې نكـاح اوګډ ژونـد تېرولـو څخـه راضـي،خوښ نـه وي، نوددوی دواړوګډ ژوندبه د ډیروستونزو څخه پريمانه وي،داسلامي شرعت دنظره دنارينه اوښځي نكاح دايجاب اوقبول په نشتون كي صحت،رواوالی نه لري:اړينـه ده چي نراوښځه ايجاب اوقبول وكړي اودنكـاح اوګډژونـدتیرولولپاره يوبل خـوښ كړي.

مګر دا خوښـې پـه دې معنـا هـم نـه ده چـي داسـلام ددیـن داحكاموڅخـه پـه كـي سرغړونه وسي او په ټولنه كي بي حیايې ته لمن ووهل سي. پـه نكـاح كـي دولـي ياسرپرست خوښې هم اړينه ده خپل سري نكاح كول هم دفسادزيږولو لامل كیدای سي.كه چیرې يو موراو پلار غواړي چي د اولادونـو ژونـد دي يې پـه خوشـحالۍ كي تیرسي : بايد هغه وخت چي دهغوی نكـاح كـوي دهغـوی رضـا يـت (خوښـې) دځان سره ولري، بیله دي چي هغوی راضي نه كړي هغوی ته نكاح كول دهغوی ژوند خرابول دي اوياده نكـاح نكـاح نـه ده.همداسـي مـوږ او تاسـو ټولـه اړيـوچي ديوبل سره مشور وكړو:

ځكه داسلام په مبارک دين كي مشوره كول دمؤمن دصفاتو څخه يو صفت دی او دبشريت ستر لارښود حضرت محمد (ص) به تل دخپلو ملګرو او هغه خلګو سره چي ده مبارک به ورسره ناسته ولاړه كول مشوره بـه يې ورسره كول.پـه مشوره كولو سره ديو انسان عزت نه كمیږي، بلكي نـور هـم عزتمند كیږي. مشوره كـول موږ دستونزواو كړاونو څخه لیري ساتي.كله چي موږمشوره كوونكي واوسونو هیڅ وخت به موږ دخفګان،ماتې اوناكامۍ سره مخ نه سو!

دمشرانو(ډیرعمرلرونكو) درناوی كول

مشران هغه څوک دي چي زمـوږ څخـه مخكـي دې فـاني نړۍ تـه را غلـي وي، او زموږ څخه په عمركي مشران . يادكسان كه چیرې نارينـه وي هغوی تـه پـه عامـه اصـطلاح سـپین ږږي،بوډاګـان اوكـه چیـرې ښـځینه وي هغـوی تـه سـپین سري،بوډیانې ويل كیږي، ياد نومونـه پـه پښـتو ژبـه كـي دپښـتنو دلهجولـه اړخـه بدلون كوي، تو پیر په كښي راځي اوپښتانه ددې عمرلرونكو لپاره نورنومونه هم كاروي. ددې ضعیفو كسانو احترام او عزت كول پر موږ او تا سو ټولو مسلمانانو لازم د او موږ بايد ديادو كسانو سره نیک سلوک او ښـه چلند وكړو. هغوی تـه سپكاوی(توهین) ونـه كړو. يـاد كسـان چـي اوس پـر لاره سـم تـګ نـه سـي كـولی يوخـت زمـوږ او ستاسـو پـه خیـر ځوانـان وه او دوی هـم زمـوږ اوستاسـو پـه څیـر خپل دځوانۍ وخت چي دپیاوړتیاوخت دی په كاركولو او خلګو ته په خدمت كولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې تیرکړې دی. داضعیفه کسان اوس هم غواړي چې زموږ اوستاسو ځوانانو په شان ژوند وکړي، کاروکړي،هیواد او خلکوته خدمت وکړي، مګر افسوس چې دوی ضعیفه،بوډا سوی دي،نه سي کولی چې ټولنې ته کاراو خدمت وکړي او زموږ او ستاسوځوانانو په څیرالله (ج)عبا دت وکړي.

دیادوکسانو زړونه هغه وخت سخت دردکوي چې کله هغوی ته موږ خدای(ج) مکړه سپکاوی کوو او یاهم ورسره نیک سلوک نه کوو.داسلام مبارک دین ضعیفه او دډېر عمر لرونکو ته دعزت اواحترام درلودلو توصیه کړې ده ، دهغوی درناوی کول یې نیکي ګڼلې ده او دهغوی احترام کول ښیګڼه بولي.داسلام دمبین دین پیغمبر حضرت محمد(ص)او دهغه یارانو ټل دضیفو انسانانو احترام کړی دی،دښه خوي خاوند هغه څوک دی چې دمشرانو احترام ولري. کوم څوک چې دمشرانو احترام نه لري او پرکشرانو رحم نه لري هغه شخص په اصل کې دخپل ځان قدر نه کوي اوټولنه هغه کس ته په سپک نظر ګوري !

دډیرعمرخاوندان هغه څوک دي چې هغوی دخپل ژوند ښخه ډېرې تجربې لاسته راوړي دي او موږ او تاسو دهغوی سره په ناسته ولاړه دژوند ددې سترې اوګړندي سفر دبریالیتوب لارې چارې زده کوو،دژوند دلارو دګړنګونو په اړه معلومات لاسته راوړو.موږ اوتاسو باید دمشران دنصحتونواوتجربو څخه پوره ګټه واخلو او دمشرانو(بوډاګانو) سره باید ډېر وخت تېر کړو،هتمن مشران وه موږته دنیکۍ څخه ډکې او داسي ویناوي کوي چې زموږ دژوندانه تیاره ګوټونه روښانه کړي،موږ او تاسو ته نیغې او برابرې لارې په ګوته کوي او دې ته مونه پرېږدي چې پر ناسمه،غلطه لاره قدم کیږدو. راسئ چې دمشرانو،ضعیفو کسان سره مرسته وکړو، دهغوی احترام اوقدر وکړو،ترڅومو دژوند یوبل اړخ هم ښائیسته کړی وی اوداسي یو څوک واوسو چې اخلاق لرونکی اونیکي کوونکی وی.

پخلاینه

موږ اوتاسو مسلمانان ټوله سره وروڼه یوو. موږ اوتاسو ځیني وختونه دیوبل سره دنظراختلا ف پیداکوو، ددې اختلاف له عمله ځیني وخت دیوبل سره لفظي شخړې کوو او یاهم یوبل ته لاس سره اچوو، چې ددې عمله موږ بیاپه خپل منځ کې سره خفه کیږو وختونه وختونه په خفګان کې تیروو، وختونه تېرسي خوزموږ ترمنځ پخلاینه منځ ته نه راځي. داخفګان زموږ تر منځ کینه او بغض نور هم زیاتوي اونور هم دیوبل څخه زړه بدې کیږو،چې یادکار زموږ پرشخصیت او اخلاقو بده اغیزه کوي. زموږ څخه ټولنه لیر والی اختیاره وي. کینه بغض او خفګان پرموږ زموږ پرکورنۍ او هتازموږ پرټولنه بده اغیزه کوي او ورته ډول ډول ستونزې را ولاړه وي. دبشریت ستر لار ښود حضرت محمد(ص)فرمایي: هیڅ سړي ته نه ده رواچي تردرو ورځو پورته خپل مسلمان ورور پرېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کله سره مخ سي دادوري مخ واړوي اوهغه دوري .ددوی غوره هغه دی چې اول سلام ووايي.①

موږ ديو بل سره په بد چلند ديو بل سره په بغض کولو ګټه لاسته نه راوړو، دې ته به هيڅ اړتيا نه وي چې موږ دې په خپل منځ کې خفګان اختيارکړو،ځکه موږ مسلمانان ديو بل څخه هيڅ وخت ليري نه يوو، موږ بايد خپل په منځ کې تل يوالی او اتفاق ولرو،پرې نږدو چې دشراچوونکو په لمسون خپل ځانونه ديو بل څخه ليري کړو.موږ ورته يو ددې سربيره څنګه ديوبل سره کينه او بغض کولی سو، څنګه په يوبل پسې،بدووايو ،اوولې نورو خلګو ته ددې پر ځای چې ګټه ورسو زيان ورته ورسوو،

ولې نور هم وهڅوچې زموږ په شان دوی هم کينې او بغض ته په خپل زړه کې ځای ورکړي او خپل ځان په لمبوکي وسوځي؟ که چيرې خدای (ج) مکړه زموږ او ستاسو ترمنځ يوه ستونزه پيښيږي نو بايد دا ستونزدخپلو مشرانو اودوستانو په مرسته سره حل کړو او پرينږدو چې داستونزه دې دومره لويه سي چې زموږ تر منځ دې خفګان منځ ته راوړي، موږ دې ديوبل څخه ليري کړي. هيڅ وخت بايد موږ خفګان اختيارنه کړو او کوم څه چې اختيارؤ هغه بايد مينه او دوستي وي. خفګان ته بايد هيڅ وخت پنا يونه سو، بلکي موږ بايدتل ددوستی ملګري وه اوسو او تل په هر ډول حالاتو کې پخلاينه اختيار کړو.ديوبل څخه بدوړل او خفګان اختيارول زموږ څخه خوشحالی اخلي او موږ او تاسو يوبښه او دخوشحالئ څخه ډک ژوند ته نه پريږدي.پخلاينه هغه نعمت دی چې موږ کولی سو چې يو بل ته ګټه ورسوو، ديوبل خبرو ته غوږ کيږدو،ديوبل دستونزو څخه خبر سو،يوبل ته خپل غوښتنې ورسوو، ديوبل سره مرسته وکړو،اواتفاق منځ ته راولوو.کينه او خفګان موږ ديوبل څخه ليري کوي، ديوبل غوښتنې نه سو اوريدلی، نيکې مودمنځ وړي، موږ دکېنې اوخفګان په حلت کې داسې احساس کوولکه دټولې نړۍ غمونه چې زموږ پرسروي،په يادوحلتونوکي موږهيڅ وخت دخوشحالئ احساس نه کوو، تل دټولنې څخه ليروالی اختيارؤ.موږ او تاسو بايد کينه او خفګان چې زموږ دزړه مرض دی او زموږ پرو جود او روح (مغز) دواړوبده اغيزه کوي اختيار نه کړو.موږ او تاسو بايد په خوشحالی خپل ژوند پرمخ بوزو، نه ديوبل سره په خفګان کينه او بغض کولو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان ديوبل سره په مينه، ورورولی، ښه چلند،اواتفاق سره امرکړي يو او هيڅ وخت يې دې ته نه يو هڅولي چې يودبل سرکينه او بغض وکړو.

موږ مسلمانان بايد ديوبل په بديوو پسې ونه ګرځو. ددې پر ځای چې دنورو بدئ لټوو بايد خپلې بدی دمنځ يوسو، پريوبل بد ونه وايو او په يو بل پسې دځان څخه خبرې ونه تړو.خپلو ورونواو خويندوته بايد په ژبه اولاس سره زيان ونه رسوو. هيڅ وخت موږبايدټولنه ديوه بداو شررسوونکي انسان په توګه ونه پيژنی،ټولنه موږبايد د نيکې کوونکی او خيررسونکی انسان په توګه وپيژني.

١- صحيح بخاري کتاب الادب حديث کنه 6076

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ژوند باید دیو بل څخه په کرکې نفرت او خفګان کې تېر نه کړو.ددې پرځای چې دیوبل څخه نفرت کوو، باید دیو بل سره مینه وکړو، خپل دالنډ ژوند په ورور ولۍ اوپخلاینه کې تیرکړو اوپرې نږدو چې خفګان دې زموږ ژوند ته داخل سي اوموږ ته دې زیان ورسوي.

په غیرې قانوني اوپټ ډول سره خارجې هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کې بدې پېښې

په غیرې قانوني توګه خارجې هیوا دونو ته سفر او تلل زموږ په هیواد کې ډېر اوکچه یې ډېره لوړه ده. دا سفرونه ،په قاچاقي لارو تلل، دخپل هیواد پرېښودل، او تیښته ډېر وخت دجنګ جګړو،بې وزلۍ، ښه ژوند کولو او ځیني وختونه دشوق څخه هم زموږ ځیني هیوادوال خپل هیواد پرېږدي او نورو هیوادو نو ته سفرکوي. قاچاق کوونکي او ځیني نورې ډلې دخپلو شخصي ګټولپاره زموږ هیواد وال په ډېډول خبرو سره غولوي.چاته دښه ژوند او هوسایني، چاته دپیسو او چاته هم دعیش او حشرت خبرې کوي چې په پایله کې یې زموږ ځیني هیوادوال دهغوی په خبرو غو لیږي په پټ او قاچاقي ډول یوخارجي هیوادته دتللو لپاره زړه ښه کوي. په قاچاقي لاروتګ،سفر هیڅ وخت دځاني،مالي اومعنوي خطرونو څخه خالي نه وي.خارجې هیواد ته دتللو پر مهال زموږ هیوادوال دډول ډول ستونزو سره مخامخ کیږي. ځیني سفر کوونکي دسفرپرمهال پرلارې باندې دلوږې او تندې څخه ومرې،ځیني نور په سمندر کې غرک اودکبانو خورک سي، ځیني نور بیا دپولو ساتو دخوا څخه ووژل سي. کوم کسان چې په خپلې موخې کې بریالي سي او هغه هیواد ته چې دوی یې دتللو اراده کړې وي ورسیږي:هلته دځینو ژوند دغولامۍ څخه کم نه وي. دوی دهغه خارجي هیواد دوګړو خدمت کوي،داسې کارونه کوي چې خپل په هیواد کې به یې هیڅکله ونه کړي،مګر په یوه خارجي هیواد کې نه په هغه کار سترې کیږي او نه هم په شرمیږي. هغه خبرې او ناسمي ویناوي چې زموږ هیوادوال یې دخارجیانو څخه دهغوی په هیواد کې اورې هیڅ وخت به داونه زغمې چې دخپل یوه هیوادوال څخه یې واورې، ځکه دوی مجبوره دي چې په یو پردي هېواد کې هرڅه وزغمې هغه که دانده کارونه او که دپردیو دخوا دوی ته سپکاوی او پیغورونه وي.

زموږ اوستاسو هیواد والو ته په خارجي هیوا دونو کې سپکاوی کیږي، په ډول ډول نومونو سره نومول کیږي، هر وخت هغوی ته پیغور ورکول کیږي دهیواد دپریښودلو، دبې وزلۍ، دبې علمۍ، جنګ کوونکو، هیواد خرابوونکو او دې ته ورته نورډېر پیغورونه ...

زموږ ځیني هیودوال چې کله په یوه خارجي هیواد کې میشت سي،نو دهغه هیوادفرهنګ دود، کلتور خپل کړي: داکار هیڅ وخت دمنلو وړنه دی. دپردیوو فرهنګ،کلتور خپلول اسلامي احکام هیرول، خپل کلتور هیرول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنورودمذهب کلتور او ژبې منل خپله ژبه هیرول او هغه خپل هیواد ته راوړل، زموږ ددین کلتو او ژبې په زیان کړني دي. یاد کسان هیڅکله دا حق نه لري چي زموږ دهیواد دیوه اوسیدونکي او یوه افغان دعوه وکړي. یادکسان هیڅ وخت زموږ څخه نه دي اونه هم موږ او تاسو هغوی ته اجازه ور کوو چي زموږ دنوم څخه منفي ګټه واخلي.
پورته یاد سوي کسان تل دخپل هیواد خرابي غواړي دوی دخپل فرهنګ دښمنان دي.کوم هیوادوال چي موخپل هیواد پریږدي دجنګ جګړو او اقتصادي ستونزو له عمله، که چیرې دغه هیواد وال مو دلته په هیوادکي دسولې، ارامۍ او داقتصاد دغوړیدا او پیاوړتیا لپاره دزړه له قومي هڅه او زیار وباسي، باوري یم چي ډیر ژر به زموږ هیواد دهغو هیوادونو څخه وروسته نه وي کوم هیواد ونه چي موږ دمیشتیدو لپاره ټاکلي دي.
حقیقت خودادی چي همدا موږ او تاسو یو چي هیواد مودر دې حده را رسولی دی: چي اوس دخپل هیواد څخه تېښتو او پریږدو یی. موږ او تاسو زیار نه دی ایستلي په خپل هیواد کي، زموږڅخه ځیني تل ځان خوښوونکي اوځان غوښتوونکي پاته سوي دي.موږځینو تل دا غوره ګڼلې ده چي درقیبو پر دیوو څخه مرسته وغواړو،تل مودرقیبوپردیوو په لمسون خپل هیواد د اور په لمبو کي سوځلی دی.
 په یوه اوبل نوم سره یو بل غندو او سره وژنو. موږځیني تیروتلي! رقیبواوغمازو پردیوو داسي ګڼلې یو لکه دبازي توپ، یومو یوې خواته په پښه وهې اوبل موبلې خواته په پښه وهې، همدا موږ یو چي خپل هیواد مو دپردیو په لمسون دردې حده را رسولی دی: چي اوس رقیبواوغمازو پردیو ته پناءوړو. ډیر زموږ څخه په خارجي هیوادو نو کي میشت دي اوهلته په بیلابیل ډول زورول کیږي. که موږ یوالی ولرو،یوبل ته ګټه ورسوو، پوهه،علم حاصل کړو،نوزموږ هیواد به ډیر ژر دلوی خدای (ج)په مرسته ددې شته ناخوالو څخه خلاص سي، یو سولیزاو پر مختللی هیواد به سي، نړۍ والو ته به یومثال سي.
موږ او تاسو باید ددې پرځای چي مغرض، شر رسوونکي خلګ راڅخه کار واخلي او خپل په ګټه مو استعمال کړې،نو باید خپل ټول قوت،پیاوړتیا او انرژي خپل په هیواد کي مصرف کړواو نور دنورو دخدمت کولو څخه ډډه وکړو.که موږ په پردي هیواد کي هر څومره کار وکړو:
 زموږ دکاراصلي ګټه هغه هیواد ته رسیږی او ډیره لږ ګټه زموږدزحمت ګاللو چي هغه هم زموږ شخصي ده موږ ته رسیږي. که موږ خپل په هیواد کي کار وکړو زحمت وګالو زموږ دشخصي ګټې ترڅنګ زموږ دکارګټه زموږ هیواد ته هم رسیږي،که څه هم زموږ شخصي ګټه لږ وي مګر موږ باید دخپل هیواد لپاره دا لږ ګټه قبوله کړو، خپل در شخصي ګټو دهیواد ګټه موهیمه وګڼو اودهیوادګټې ته حق داولیت ورکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشويق کول اودتشويق اغيزې

ديوشخص تشويق کول ديوه غوره اوکاميابه کار څخه ورسته هغه ښه او پر ځای کړنه ده چي هڅه کوونکی اوغوره کارکوونکی دې ته اړباسي چي نور هم خپل په غوره او ښه کار کي زيار وباسي او پرمختګ په کښي وکړي. تشويق کول بايد په لومړي سرکي دمورپلار اودکورنۍ دنورو غړو دخوا څخه وي. که زموږ ماشومان او زموږ اولادونه او دکورنۍ نور غړي په يوه کارکي دځا نه وړتيا ښيي او خپل کارونه په ښه ډول سره سرته رسوي، موږ يې بايد تشويق کړو. هغوی نورهم دښوکړنو کولوته وهڅوو.

هيڅکله بايد هغه کسان چي په رښتيا هم غوره او ښه کارکوي دخپلونيکو کړنو دکولوڅخه ناهيلي اوپښيمانه نه کړو. دزيار ايستونکو کسانو تشويق کول، دهغوی سره يو ډول مرسته کول دي.

په خپلوکارونوکي بريالي او زيارايستوونکي اشخاص بايد هغه وخت تشويق او نور هم وهڅو ،چي کله هغوی په يوه نيک او ښه کاربوخت او په هغه کارکي دځان څخه وړتياوي ښيي.

هيڅ وخت هغه کسان بايد تشويق او وه نه هڅول سي چي هغوی بدکاره او داسي کارونه کوي چي دټولني او زموږ او ستاسو دخلکو په زيان وي، ځکه که دهغوی سره زموږ تشويق او هڅول ملګري وي نو هيڅکله به دخپل ناسم او زيان رسوونکي کارڅخه لاس وانه خلي او تل به فکر (آند) کوي چي زه پرحقه يم او سمه لار مې غوره کړې ده.

په يو ښه کار کي هڅه کول او بيا دټولنې دخوا څخه تشويق يوکس ته لا زياته پياوړتيا وربخښي. که ديونيک کارکوونکی سره دټولنې تشويق ملګری نه وی نو ورو ورو هغه کس چي نيک کار کوی دخپل کار څخه پښيمانه کيږی اوفکر کوي چي ټولنه زمادکارونو څخه راضي(خوښه) نه ده، نو بيا ولې زه نور هم زيار وباسم؟

همداشان فکر دکورنۍ يو غړی هم کوي، کله چي هغه دخپلې کورنۍ دغړو دخوا څخه نه تشويق کيږي.

هر وړاولايق شخص بايد وستايل شي اوورته دلانور زيارايستلومشوره ورکول شي،نه داچي زموږ اولاد زموږ دکورنۍ يو غړی اوياهم زموږ دټولني يو غړی دې دخپل ځانه وړتيا ښيي اوموږ دې هغه نه تشويق کوو.

ټول زيار ايستوونکي او ښه کارکوونکي دستا يلو وړدي.

هيڅ وخت بايد موږ اوتاسو هغه کسان چي په يو ښه او روا کارکي زيار باسي بې همت نه کړو،که مو تشويق نه کړل دهغوی زړه هم بايد دخپل کار څخه ورمات نه کړو،تل هڅه وکړو چي دهغو کسانو سره چي زيار باسي، دټولنې لپار خدمت کوي مرسته وکړو، هغه وستايوو ترڅو هغوی نور هم زيار وباسي او پر خپل کړواوکونکونيکو،ښو کارونوپښيمانه نه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتفاق او يوالی

يو ټولنه هغه وخت سوليزه،هوسا، ارامه او پرمختګ کولی سي چي کله په يوه ټولنه کي يوالی (اتفاق) شتون ولري. ټوله وګړي يې په يوه ږغ او دريوه چترلاندي ژوند کوي. هرډول خطر او مشکل ته ټوله په ګډه ودريږي پري نږدي چې ستونزه او خطر ددوی منځ ته داخل سي جرړې په کښي وغځوي او ديوبل سره مرسته کوونکي وي.

مګرهغه ټولنې او وګړي هيڅکه سوليز دشخړو څخه خلاص،هوسا او رام ژوند نه سي درلو دلی په کومه ټولنو کي چي بې اتفاقي وي،ديوبل په غم نه غمجن کيږي، دستو نزو او مشکلاتو په وخت کي ديوبل لاس نيوی نه کوي، تل دا هڅه کوي چي څنګه يوبل دمخې ليري کړي او تل په دې فکر کي وي چي په کومه طريقه کولی سي چي يو بل ته زيان ورسوي،دا ډول فکر درلو دونکي اشخاص او ټولنې تل ونورو ته محتاج وي اوهتا ځيني خويې دنورو ترلاس لا ندي ژوند کوي.

داډول ټولنې چي يوالی نه لري،تل په اوروکي سوځي، او تل يې سيالان په دې هڅه کي وي چي نور هم ددوی په منځ کي بې اتفاقي راولي.کله چي يوملت اويوه ټولنه يوالی ولري، که هغه هر څومره کوچنی ملت او ټولنه هم وي، که هر څومره ضعيف اقتصاد ولري او که هرڅومره ورسته پاتې وي، مګرکه هغوی يوالی او اتفاق ته ژمن اوسي هغوی به په ډېره کمه موده کي پرمختګ وکړې،يوه پياوړي ټولنه به ترينه جوړه سي.

هيڅ وخت يوډله نسي کولی چي يوې ټولنې ته زيان ورسوي، مګر دوی ته هغه وخت زيان ورته رسوي يا ورسولی سي چي دوی په خپل منځ کي يوالی ونه لري.مسلمانان ټوله سره وروڼه دي او هيڅ يو مسلمان دبل مسلمان څخه بحتراوغوره نه دی، مګر غوره والی او بحترې ديو مسلمان په بل مسلمان باندي دهغه علم او نيک اخلاق دي. په اوس وخت او ياتني عصر کي دمسلمانانو تر منځ څنګه چي ښايي هغه سي يوالی شتون نه لري، او دمسلمانانو په منځ کي بې اتفاقي حا کمه ده؟دا بې اتفاقي ددې سبب ګر ځيدلي ده چي مسلمانان ورسته پاتې سي،وروڼه!

مسلمانان په يوه اوبل نوم سره وژنې او يوبل ته زيان رسوي، حال داچي زموږمسلمانانو په مينځ کي بايد هيڅ وخت يو وړه ستونزه لا هم پيښنه نه سي، ځکه موږ ته الله (ج) قرآنکريم غوره کتاب را کړی دی، دمحمد (ص) حديث زموږ سره شتون لري او هيڅ داسي کوم څه نشته چي زموږ په شريعت کي دې دهغه دحل لاره نه وی: نو بيا ددې سربيره موږ ولې يوبل وژنو اويو بل ته زيان رسوو؟ معلومه خبره ده چي موږ په خپل ښکلي اسلامي شريعت عمل نه کوو، موږ او تا سو وروڼه پرناسمه لارروان يو او تر څو چي موږپه خپل اسلامي شريعت په رښتياهم عمل ونه کړو، نو ددې ستونزو څخه به ونوزو! موږ او تاسو وروڼه بايد ديوبل دغلطيو څخه ورتېر سو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه اشخاص چي غلطي کوي باید یوه داسي لاره ورته په ګوته کړو چي په راتلوونکي وخت کي بیا هغه غلطي تکرار نه کړي. کله چي یوه ټولنه دستونزو سره لاس اوګریوان وي نو یو لوی سبب به ددوی دورپیښو ستونزو دهغوی تر منځ بي اتفاقي وي. یوالی او اتفاق هغه درمل دي چي په استعمالولو سره یي موږ دټولو نارو غیو څخه ژغورل کیږو. بي اتفاقي هغه زهر دي چي په استعمالولو سره یي زموږ وجود دکاره لویږي،ضعیفه کیږي ،په یوه وارټولي ناروغۍ راباندي حمله کوي او موږ دمنځه وړي.

که چیرې غواړو چي په خپل کور،کلي او هیواد کي خوشحاله،هوسا او ارامه ژوند ولرو، نوباید په خپل منځ کي یوالی او اتفاق ولرو. تل باید یؤداسي احساس راسره وي چي دنور په زیان خفه شو او دتوان ترحده دهغوی سره مرسته وکړو. زموږ په منځ کې به هغه وخت هیڅ څوک لاس وهنه ونه کړي، کله چي موږ یوالی او اتفاق ولرو او ټوله په یوه ږغ هرخطرته ودریږو. خوشحالي او سوکالي په یوالي او اتفاق کي ده. غم او خفګان په بي اتفاقي شتون لري.

په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل

زموږ ټولنه کلونه کیږي، چي دجنګ په لمبو کي سوځي. زموږ ټولنه دهمدې جنګ جګړو له کبله په ډېر برخوکي دستونزو سره مخ ده. دعلم او پو هې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، معلولیت وژنې،روحي او جسمي ناروغۍ، ناحقه او په زیاته کچه ظلمونه، دپردیو لاس وهنه، دتاریخي اثارو دمنځه تلل او لوټول ،زموږ دمادي اومعنوي شتمنیوو دمنځه تلل اودورکیدو دخطر سره مخ کیدل، دا اودې ته ورته ډېر نور مشکلات او زیانونه موږ ته دجنګ او جګړو له کبله راپیښ سوي او موږ ورسره لاس او ګریوان یو.

جنګ ولي موږته را پیښ دی؟ زما په آند جنګ اودجنګ دوام لاندي څولوی لاملونه لري. زموږ اوستاسو ترمنځ بي اتفاقي، دپوهې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، دمغرضوهیوادونولاس وهنه، چي موږ او تاسو هغوی ته ددې لاس وهنواونیابتي جګړې زمینه برابره کړې ده. دپه کارپوه اووړمشرانو او رهبرانو نه شتون، او دې ته ورته نور لاملونه.

زماپه آند خلکواو ټولني ته منلی رهبر داکولی سي چي پورته لا ملونه دمنځه یوسي او یوه ټولنه دي پر مختګ وکړي.موږ او تاسو ایمانداره،متقي (پرهیزګارو) ،زړسواندو،نیک سلوکه، وړه په کارپوه او داسي مشرانوته اړتیا لرو چي دټولي جامعې لپاره خدمت کوونکي وي نه دیو څوکمو وګړو لپاره. یومشر یا رهبرباید یوازي دځان اوخپلو خپلوان په فکرکي نه بلکي دټولو هیواد والو په فکر کي واوسي،مګرنن ورځ زموږ اوستاسو ځیني رهبران داسي فکردرلودونکي دي چي دځان او څو محدودو کسانو څخه پرته نورې ټولنې لپاره کاراوخدمت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرځای چې رهبران مو ټولنې ته خدمت وکړي خپل ځان او ځو نورکسانوته خدمت کوي، زموږ اوستاسو ځیني مشران، رهبران نه خوپه کار پوه دي، نه خومهربانه دي، نه متقي (پرهیزګاره)دي او نه هم ټولنې ته خدمت کوونکي دي. دوی ولې رهبران سوي دي علت یې څه سي دی؟

همدا موږ اوتاسو یو چې دوی مورهبران ټاکلي دي. هغه که څه هم موږ نه دي ټاکلي، خو دلې غوراوفکرکولو ورسته که موږمتوجي شو دهرلوړپوړې او ټیټ پوړې مشر ټاکوونکي په اصل کي موږ او تاسو یو.

موږ اوتاسوکه چیرې په یوه خوله او یوه ږغ سو نو دهرې راولاړې سوې ستونزې مخه نیولی سو! ځیني رهبرانو له دې کبله دټولنې یا دټولنې دیوې برخې واکمني په غاړه لري چې دوی ظلم کوونکي وه یادې یادوی ځیني نورې مادې یامعنوي شتمني درلودلې، دا اودې ته ورته نورعلتونه دي چې نن دوی زموږ مشران دي. یاد رهبران خپل ټاټوبي اوټولنې ته هیڅکله خدمت نه سي کولی!

ددې پر ځای چې عامووګړو ته خدمت وکړي،برعکس هغوی ته زیان رسوي او عامو وګړو څخه خدمت غواړي،پر ځینو عامووګړو ظلمونه کوي،دټولنې دځینووګړو ترمنځ نفاق راولي او نه پریږدي چې ددوی درواک لاندي عام خلګ خپل ژوند په ارام اورحت سره پر مخ بوزی.

که څه هم ځیني ددوی څخه په ښکاره خو دخدمت دعوه کوي او ځان یوښه اونیک رهبرمعرفي کوي، مګر دوی دالله(ج) اوځیني وخت دهغه دبندګانو څخه خپلې بدی نه سي پټولی او ددوی هره بده کړنه الله(ج) ویني، او دهغه دځینو بندګانو څخه دهغوی بدی هیڅکله هم نه سی پټیدلی.

داخبره موږ اوتاسو ته اوس تجربه سوې او معلومه ده، چې هیڅ وخت یوټولنه درهغو پوري پر مختګ نه سی کولی تر څوچې: دهغه ټولنې رهبران یوازې او یوازې دخپل ټولنې لپاره خدمت ونه کړي،ترڅو چې رهبرۍ په کارپوه او دخپلې رهبرې لپاردهراړخه وړنه وي.

موږ اوتاسو عام خلګ باید دنیکو رهبرانو په ټاکلو کي دپوره دقت اوغور څخه کار واخلو، ترڅو داسي رهبران دخپل ځان او ټولنې په سرامران کړو چې موږته خدمت،کار وکړې، نه دا چې زموږ څخه خدمت وغواړې.که چیرې موږ یوداسي کس رهبر وټاکو چې هغه دالله (ج) داحکامو څخه سر غړونکی وي، نو موږ او تاسو به هم دهغه سره دده په هره ګناه کي ونډه وال یو، که چیرې موږ یونیک او وړه رهبر وټاکو نو دهغه سره به دهغه دنیکیو په ثواب او اجرکي ونډه درلودونکي یو.

الله جل جلاله موږ دنیکی په کارونوکې دټولوسره په مرسته کولو اودګناه ،تیري اوبدی په کارونوکې په نه مرسته کولو امرکړی یو!په دې خبره دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوْرَةُ المَائدة 2نمبرایات ولولئ.

که زموږاوستاسو رهبران همدا مهال وړ په کارپوه او خدمت کوونکي نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړ او تاسوباید دنیکو، ربښتینواو ایماندره مشرانو په مرسته هغوی دخپل مقام څخه لیري کړو او پري نږدو چې زموږ مشران دي ددې پرځای چې موږ ته خدمت وکړي موږ ته دي زیان ورسوي.ولس باید هیڅ وخت دداسي مشرانو پاتي کیدل پرخپل ځان باندي ونه زغمې چي هغوی دوی ته مشکلات زیږوي او دهغوی کړنې دهیواد او هیوادوالو په زیان تماميږي.دعامو خلکو دا مسؤ لیت دی چې دهغه مشرانو پروړاندې غږاوچت کړې او چوف پاته نه سي،کوم رهبران چې دهغو دندو وړنه وي چي اوس هغه دندې ددوی په واک کي دي. ولس دهرظالم او ګونهګاره مخه نیولی سي، په شرط ددې چي هغوی یوالی ولری. رهبري (مشرې) موباید عادل او انصاف لرونکي انسانان وکړې نه ظالمان او غرور کوونکي. که چیرې عام خلګ دداسي بدو اونا اهله مشرانو پر ضد راپورته نه سي غږ پورته نه کړې او خپل همت دلاسه ورکړي، نو دخپل ځان اونورمسلمانانو په حق کي به يې ظلم کړی وی اوتل به ددوی بې زړه توب او کم جرأتی له عمله پردوی باندي ظالمان اونا اهله اشخاص مشري او رهبري کوي،البته دیادونې وړده چي داسلامي هیواد دپاچا پروړاندې دهرډول سرغړونې څخه مسلمانان منعه سوې دي.رسول الله (ص)فرمايي:ستاسوپه امامانو(امرانو)کي غوره امامان هغه دی چي تاسویې خوښوئ اوهغه تاسوخوښوي، هغه ستاسولپاره دعاءکوي اوتاسودهغه لپاره دعاءکوي، اوستاسوبد امامان هغه دي چي تاسودهغه دښمنان یاست اوهغه ستاسودښمن يې، تاسوپرهغه لعنت وایاست اوهغه پرتاسولعنت وايې، خلګوويل: اې دالله رسوله! ایا داسي بدامامان په توره دفع نه کړو؟ رسول الله (ص)وفرمایل: نه،ترڅوچي هغوئ لمونځ اداکوي اوکله چي تاسودخپل امام په اړه یوه خبره ووينئ نوپه زړه سره هغه بدوګڼئ مګردهغه له پیروی څخه مه وځئ.① الله (ج) دي موږ اوتاسو دشررسوونکودشر څخه خوندي وساتي.

درهبریامشردتولنې په وړاندې مسؤلیتونه:

رهبریامشر دهر هغه کس دحساب په ورځ حساب ورکوونکی دی چې پریاد رهبريې حقونه وه، مګرده دهغو حقونه نه وه ورکړي اودهغوپرحقونويې سترګې پټولي. که چیرې پر یوه سیمه باندي حاکم داحساب ورکولی سي چي دده ترلاس لاندي هروګړی به دده ګریوان نیسي او دمحشر په ورځ به دالله (ج) په وړندې دهغه څخه دخپل حق غوښتنه کوي اودی به دهغوپه حق نیول کیږي، نو دی دي ددې سترې ننګوانې په شتون کي پر خپل عوامو ظلم کوونکی اوسي او دهغوی حقونه دې هغوی ته نه ورکوي،یاد رهبرهغه څوک دی چي هغه په حقیقت کي خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کي په ښکاره پلوري اوبدي کوي.که دالله(ج) خوښه وه نو دهر حاکم یامشر څخه به حساب دمحشر په ورځ وغواړې اوهغه ته به انشاءالله اجرونه دنیکیوو او عذا بونه دبدیوو په بدله کي ورکړي.الله جل جلاله دمحشر،حساب په ورځ دیوې زرې نیکی اویوې زرې بدی حساب کوونکی دی په دې خبره: دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوْرَةُ الزّلْزَلَة : ۸:7 نمبرایاتونه ولولئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- صحیح مسلم کتاب المارت حدیث ګڼه4804

په سمندرکي دملغلرولټون...

ددې سترې ننګونې په شتون کې،دزړسوي وړهغه رهبردی چې هغه هم دخدای (ج) په نزد ګنهکاره وي او هم دهغه جل جلاله دهغوبندګان حق خړونکی وي چې دی يې الله(ج) مشر، رهبر کړی دی.

که چیرې یو مشر(حاکم)دالله(ج) دبندګانو حق خوړونکی وي، دهغه څخه هغه شخص په زرګونو ځله بحتر او غوره دی چې دسهارخواړه پیداکړې نو دماښام خواړه نه لري ،که د ماښام خواړه پیدا کړې نو دسهار خواړه نه لري او په هغه حال کی هم دی دالله(ج) شکرکوونکی وي.یوشخص که چیرې د دووتنو پرسرلاهم حاکم وي، نو باید هغه وخت دی دا مشرې وکړې چې دی کولی سي ددغو دوتنو دحقونو څخه په ښه ډول ساتنه وکړاي سي، دهغو دحقونو حساب په دې دونیا اواخرت کي په پوره اوښه ډول ورکولی سي اودی هم هروخت دخپل ځان سره ددې دووتنو په اړه دځان سره حساب کوونکی وی.

که کوم څوک دخپل ځان دحقوقو حساب الله(ج) ته نه سي ورکولی:هغه وخت به څنګه دهغه جل جلاله دنورو مخلوقاتو حساب چې دده سره به کیږي خپل خالق (ج)ته ورکړي.دحساب په ورځ به نیک بخته هغه څوک وي چې یوازي دخپلوکړنو حساب الله(ج) ته ورکړي او کامیابي يې په برخه سي،دهغه څخه لوی نیک بخته به هغه څوک وي چې دده درواک لاندي وګړو دهغوحقونو حساب کوم چي دی يې مسؤل و په پوره اوښه ډول سره خپل خالق (ج) ته ورکړې. دمشرانو هڅه باید تل داوي چې دخپل دلاس لاندي یعنی عامو خلګوباندي په هیڅ صورت کي ظلم ونه کړې.حاکمان،امامان (رهبران) بایدتل دهغو اشخاصو په اړه فکر وکړې چې زیمواره يې دوی دي او دځان څخه دې پوښتنه وکړې چې آیاهغه انسانان چي زه يې مشریم پر هغوی باندی ظلم کیږي اوکه نه؟ آیا هغوی خواړه لري او که نه؟ آیا هغوی زما څخه خوښ دي او که نه؟

آیا ما پرهغوی ظلم کړی دی او که نه؟ آیا زه دهغوپه منځ کي فرق کوونکي یم اوکه نه؟ آیا ماددوی حق غوښتني اوریدلي دي که نه؟ آیا هغوی زما په حق کي دوعا کوونکي دی که ښیرا کوونکي؟ آیا هغوی ماته یو ښه رهبر وائي او که یا؟ولې هغوی زما څخه نارضه (ناخوښه) دي؟ ما دهغوی خبریا آهوال اخیستی دی او که یا؟ ما هغوی ته دژوند اسنتیاوي راوستلي دي او که مې هغوی په مشکلاتو کي مبتلا کړي دي؟

دا او دې ته ورته پوښتونو جوابونه که یورهبر دځان سره موندل نوخپلې مشرې ته دي دوام ورکړې او که يې چیرې ددې پوښتونو جوابونه ونه موندل نو ددې پر ځای چي دا فاني نړۍ په خوښۍ کي تېره کړي، بحتره داده چي آبدې ژوندون ته پاملرنه وکړې او اخرت ځان ته هوسا کړې، ددې میلمنې مشرۍ(رهبرۍ) څخه دې لاس واخلې پرکړو ګناهونو دي توبه وباسې اودخپل خالق (ج) عبادت دي وکړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) به انشاءالله دهغه تېرګناهونه وروبخښي او هغه ته به جنت ورکړی.
دانړۍ ختميدونکي ده پرهرساکښونکی باندي! هغه که چيرې دفرعون په شان لوی ظالم وی، هغه که چيرې دنمرود په شان مال داره وي او هغه که چيرې دسليمان عليه السلام په شان پاچاهي ولري. غوره داده چې مخکي له دې څخه چي ديو مسلمان حق مو پر زيمه پاته سي نو ددې پاته کيدونکي نړۍ څخه دګوناهونو څخه پاک خپل درب العزت په مخکي ودرېږو او خپل دابدي ژوند کور د ځان لپاره ښکلی جوړکړو.
يودوست دخدای(ج) ديوه پاچا څخه پوښتنه وکړل؟که ته چيرې په يوه دښته کي دتندي څخه مړکيدي او تاته يوکس يو غړپ اوبه ستا په نيمه پاچاهي درکولي ايا ته به هغه قبولي کړي؟ پاچا ويل هو:بيايې ترينه وپوښتل که چيرې ته دهمدغه يو غړپ او بوله کبله په تکليف سي او دغه اوبه دي دبدن څخه نه خارجيږي يعنی تشي متيازي دي نه کيږي او يو طبيب ستا په نيمه پا چاهي باندي ستا دا مرض دمنځه وړي نو ته به هغه ته خپله نيمه پاچا هي ورکړي؟پاچا ويل هو: هغه ولي وويل نودا پاچاهي انسان څه کوي چي ديو غړپ اوبو ار زښت نه لري.①
ددې لپاردي هيڅ يو انسان هم غرور نه کوي چي زه طاقت لرونکي يم، او يا هم زه شتمني لرونکي يم، ځکه طاقت او شتمني زموږ او ستاسو ميلمانه دي. نن به وي سبا به نه وي. انسان بايد عاجزي کوونکی وي نه غرور کونکي. عزت په عاجزي کي پټ دی نه په مغرورۍ کي. هرمشر او رهبردې دالله (ج) دمخلوق په حق کي ديوزرې په اندازه هم ظلم او زورزياتی نه کوی، ځکه الله(ج) ته کمزوري، مظلومان او مسکينان انسانان په شرط ددې چي دالله(ج) شکرکوونکي وي، دظلم کوونکو، حق خوړونکواونورو ګناه کوونکو انسانانو څخه نږدي او ګران دي انشاءالله. دهغو انسانانو دوعاانشاءالله ژرقبليږي چي الله (ج) ته صبرکوونکي وي، دهغه جل جلاله احکام منوونکي وي اودمسلمانانو لپاره خدمت کوونکي وي.

غيبت کول

غيبت کول هغه عمل دی، چي ځينو انسانانو خپل عدت ګرځولی دی اوخپل مجلسونه تل په غيبت کولو سره ګرم ساتي.
ځيني وګړي تل په دې لټه کي وي چي څنګه کولی سي ديوه مسلمان ورور عيب پيدا او درنورو پوري يې ورسوي، ددې کړنې څخه ځيني اشخاص ډېرخوند اخلي، تل ياد اشخاص دنورو هغه کړنې بيانوي چي هغوی کړي وي، دوه مخي کوي او په دې کار کولو سره ځان په لويه ګوناه کي اخته کوي.ځيني خوآن په نور خلکو پسي درواغ تړي چي دې کار ته بهتان وايي.ديوه مسلمان غيبت کول سخته ګناه ده، مګر زموږدټولنې ځيني وګړي خوغيبت کول،درواغ ويل عادي ګر ځولي دي، او ديو ډول وخت تېروني نوم يې ورکړی دی.داسلام مبارک دين غيبت کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- تذ کرۀ الاولیاء

په سمندرکي دملغلرولټون..

بهتان ویل حرام کړي دي،مسلمانانو،مؤمنانو ته یې دغیبت نه کولوحکم کړی دی او کوونکي یې ګناهګاران بللي دی.په دې خبره دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : ۱۲نمبرایات ولولئ.رسول الله (ص)فرمایي:تاسوپوهیږئ چې غیبت څه شي دی؟خلګوووېل:الله (ج)اودهغه رسول (ص)ښه پوهیږي، رسول الله (ص)وفرمایل: غیبت دادی چې ته دخپل ورور یادونه وکړې په داسي توګه چې هغه یې بدګني، خلګوووېل اې دالله (ج)رسوله که چیري زموږپه وروركي هغه عیب موجودوي رسول الله (ص)وفرمایل: که چیرې په هغه کي عیب وي نوهمدغه غیبت دی اوکه نه نوبهتان دی.①

ځیني وختونه غیبت کول او بهتان ویل لویې ستونزې راولاړه وي او دجنګ جګړو سبب ګر ځي.

په یوه مسلمان پسي غیبت کول دهغه بدئ ویل په هغه پسي دروغ تړل یعني بهتان ویل اونور مسلمانانو ته دهغه بدي ښکاره کول او بدي ویل ډیربد او دنه منلو وړکارونه دي.

ځیني وخت دهمدغو غیبت کوونکو غیبت او په نورو پسي دروغ تړل بیا ځیني نور چغلګر اوبد انسانان درهغو کسانو پوري ورسوي چي دهغوی غیبت یابهتان ویل شوی وی.

کله چي درهغوی پوري یاد چغلګر انسانان دغه شوی غیبت او بهتان ورسوي، نو ددوی دواړو اویا هم هتا د دوی دریوواړو ترمنځ ستونزي راولاړیږي اوځیني وخت ددوی ددې بدبینیو زیان ټولنې ته هم رسیږي. موږ او تاسو مسلمانان باید هیڅ وخت دنور عیبونه ونه لټو ددې پر ځای چي دنور عیبونه لټو نو باید خپل عیبونه اصلاح کړو.

یو متل دی چې وایي: دبل عیب دکلو منځ دی او خپل عیب دولو منځ دی. که مو چیري په توان کي وي نوباید هغه کسان چي ښکاره او پټ عیبونو لري په نرمه لهجه ورسره خبرې وکړو اوهغوی دخپلو عیبونو څخه خبراو په دمنځه وړلو کي یې ورسره مرسته وکړو،که چیرې یاده کړنه نه شو کولی نوباید هیڅ وخت دنورو عیبونه ونه لټو او ښکار(بربنده) یې نه کړو.

رسوالله (ص)فرمایې: څوک چي په دنیاکي دیوبنده عیب پټ کړي نوالله (ج)به دقیامت په ورځ دهغه عیب پټ کړي.②

که موږ دیو چا یوعیب پټ کړو او پرده یې وکړو نوالله(ج) به زموږ دعیبونو پرده وکړې او زموږ عیبونه به خپلو مخلوقاتوته انشاءالله په دې دونیا او اخرت کي نه ښکاره کوي.موږ باید دهغو انسانانو رازونه هم ښکاره نه کړو چي په موږیې باور کړی دی اوموږته یې خپل رازونه امانتً ویلې وي.

موږ ته غیبت کول بهتان ویل او چغلګرې هیڅ کومه ګټه نه رسوی اونه یې هم رسولی سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- صحیح مسلم حدیث ګڼه 6593
۲- صحیح مسلم حدیث ګڼه 6595
په سمندرکي دملغلرولټون

بلکي موږ ته غیبت بهتان اوچغلګري کول یو داسي زیان رسوي چي موږ بیا دا زیان نه سو جبرانه ولی اونه یې هم زغملی سو.دحساب په ورځ به زموږ نیکئ دهغو کسانو دنیکئ په پله کي الله(ج) وراچوي چي موږ دهغوی غیبت کوونکي و اویایې هم بهتان ویونکي وو.

آیا زموږ څخه څوک په دې کار سره را ضي (خوښ) دی چي موږ خپل نیک عملونه هغوکسانو ته ورکړو چي دهغوی موږ غیبت کوو اویا هم بهتان پري وایوو؟

معلومه خبر ده چي زموږ څخه دېردې ته نه دي تیار چي خپلې نیکئ هغواشخاصوته ورکړي چي دهغوی غیبت یابهتان وایي،حل لاره داده،که غوړو زموږنیکئ زموږپه حق کي دحساب په ورځ وشمېرل سي، موږ باید دغیبت کولو او بهتان ویلو عدت پریږدو او هیڅ وخت دا ناوړه کار ونه کړو. راسئ خویندو او ورونو چي دټولو بدو عملونو او کارونو څخه لاس واخلو او نیک اخلاق لرونکي انسانان و اوسو .

خپل مجلسونه ددې پر ځای چي په غیبت کولو،بهتان ویلو او چغلګري سره خیرن اوناوړه کړو.

برعکس موږ باید خپل مجلسونه دالله(ج) په یادولو،دقرآني آیاتونو په لوستلو، دحضرت محمد(ص) په ویناوو،د اسلامي اوټولنیزو اخلاقو په بیانولو، دهیواد په پیاوړي کولو، بیا رغولو، اونوښتونو په را وستلو باندي بحث او خبرې وکړو،خپلې پرځای ،ګټورې تجربې اونیکې ویناوي دیوبل سره شریکې کړو،نه دا چي زموږ مجلسونه او بحثونه دي تل دنورو په غیبت کولو،بهتان ویلو،چغلګري اونور ناوړو خبرو اوکارونو سره تېرسي، او داقیمتي وخت دي زموږ اوستاسو ده په ګناه کولو کي لاړسي.

پرحیواناتو ظلم

رسول الله (ص)فرمایي:...کله چي تاسوذبح کوئ په ښه ډول یې کوئ چاړه تیره کوئ اوخپلوڅارویوته ارام ورکوئ.①

داسلام مبارک دین پرحیواناتودظلم کولوڅخه مسلمانان منعه کړي دي او پورته حدیث شریف یې یوه بیلګه ده،مګر زموږ او ستاسو په ټولنه کې ځیني وګړي پرمظلومو ژویو ډول ډول ظلمونه کوي، داظلمونه پر حیواناتو قصداً او په ښکاره ډول دټولنې دځیونو اوسیدونکو دخواڅخه سرته رسیږي. دې ظلمونو ته یې دیوډول خوښئ،وخت تیروني یاذوق نوم ورکړی دی اوځیني خلګ داظلم کول خپل خوښه او شوق بولې. داظلمونه عبارت دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـومړی دسپیوو جنګول:زمـوږ اوستاسو پـه ټولنـه کـي سپیان ځینـي وخت ددې لپاره ساتل کیږي، چې هغوی دیوبل سره وجنګوي.
دسپیوو دجنګ پـه جریـان (دوام) کـي سپیان یـو بـل ژوبلـوي او دهمدغـه جنګ او ژوبلي څخه زموږ دټولني ځیني وګړي خوند اخلي.
ځیني پسونـه سره جنګوي او پر هغوی داظلم پـه قصداً سره سرته رسوی.همدا ډول ځیني مرغان هم دجنګولو لپاره زموږ اوستاسو په ټولنه کي ساتل کیږي.
دکرک (مرز) پـه نامـه یـو مرغـه چـې ددې مرغـه جنګول زمـوږ پـه ټولنـه کـي ډیر مشهور او پـه ځینوسیمو کـي یـو کوچنی فرهنګ ګرځیدلی دی. همداسي چرګ او زرکه هم هغه مرغان دي چې زموږ په ټولنه کې یې جنګول ځیني مینوال لري.
همداشان پرځینو حیواناتو بانـدي ډیر بـاروړل، پـه حیواناتو بانـدي دهغوی دتـوان څخـه پورتـه او ډیر کارکول،مرغـان پـه بنـدکي سـاتل دډول ډول ژویـو وژل، پـه بـي رحمانـه ډول سره ښکار کـول، اوژیـوي دمنځـه وړل. یادظلمونـه او دې تـه ورتـه نـورډول ډول ظلمونـه پرحیوانتو(ژویـو) ددې سبب سوي دي چـې زمـوږ پـه ټولنـه کي دځینو ژویو نسل دکمیدو سره مخ دی اونسل یې دمنځه تلو په حال کې دی.
پرحیوناتو ظلم کول که هر ډول وي یوبد اودنه منلو وړ کاردی، کـه څـه هم اوس مهال پر ژیو ظلم کول زموږاوستاسوڅخه ځینوته یو عادي کار او لوبـه ګر ځیدلي ده، مګرپه حقیقت کي هر ډول ظلم او زور زیاتی پر ژویو باندي یوه ګناه ده.
کوم ظلمونه چي موږ او تاسو یـي دالله (ج) پـر مخلوقـاتو بانـدي کـوو دمنلـو وړنـه دي. که څه هم ناحقه ظلم کول هروخت اوپه هرډول چي وي ګناه ده، مګـر دانسان دظلم څخه چي پربل انسان یې کوي،پر یوه حیوان بانـدي دیـوه انسان ظلم ډیر بـد دی، ځکه انسان کولی سي په ځینو حلاتو کی دخپل ځان څخه دفاع(ساتنه) وکړې او یا هم ځیني وخت داسي کیدای سي چي یـو انسان دي ظـالم ګنهګـار تـه بخښنـه وکړي، مګر پـه یـو حیوان کـي داځانګړتیا نسته، نـه خـو یوحیـوان دانسان پـه شـان دځان څخه ساتنه کولی سي او نـه هم خبرې کولی سي چي ظلم کوونکي ته بخښنه وکړي، پـر ژویـو بانـدي ظلـم کـونکي بـه کـه دالله(ج)خوښـه وه داخـرت پـه ورځ دناحقه ظلم کولوحساب ورکوي.که دالله (ج) خوښـه وه نـو دخپل بد عمل سزا بـه وینـي او کـه دالله (ج) خوښـه وه نـو بخښنـه بـه ورتـه وکـړې.راسئ دحیونـاتو دښکارپه بندولو،نه کولو خپل چاپیریال پاک اوښکلی واساتو.
راسئ چي پـه خپل ټولنـه کـي پرحیوانـاتو بانـدي ظلـم کـول دمنځـه یوسو او څـوک پري نږدو چي پر یوه ژوي دې ظلم وکړئ.
راسئ چي نور دژویو دښکار کولو څخه لاس واخلو. راسئ چي نـور ژیـوي سره ونـه جنګوو او پري نږدو چي پر ژویو بانـدي ظلم کول زموږاو ستاسو پـه ټولنـه کي په یو فرهنګ بدل سی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورت درلودل

جورت درلودل هغه ښوالی دی چې موږ او تاسو کولی سو دهغه په مرسته خپلې غوښتنې اوهیلې دخپلې کورنۍ او ټولنې سره شریکې کړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نه سو کولی چې دخپل حق څخه دفاع اوساتنه وکړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نودټولنې ظالمان انسانان به زموږ او ستاسو څخه خپل حقونه واخلې او ظلم به راباندې وکړي او موږ او تاسو به نه سو کولی چې دبې زړه توب، جورت نه درلودلو له کبله خپل غږ پورته کړو،دخپل حق څخه دفاع وکړو.همدا ډول موږ ځینې وختونه دبې جورتۍ له کبله په خپل ژوند کې دځینوستونزو سره مخ کیږو او ددې ټولنیزو ستونزو څخه وتل بیاموږ ځینې وخت ډیره ګران تمامیږي.

مخکي له دې څخه چې زموږ اوستاسو حق،حقوق کوم څوک درپښولاندي کړي، موږ باید خپل غږ پورته کړو، درخپل توانه پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو او پري نږدو چي کوم څوک دي موږ ته ستونزي پیښې کړي،نه یوازي داچي دخپل حق څخه ساتنه وکړو، باید دنورو مظلومانو دحق څخه هم سا تنه وکړو . کیدای سي زموږ دلږ بي جورتۍ اوبي زړه توب له کبله دې زموږ ټوله ژوند دستونزو او کړونو څخه ډک سي .کیدای سي دبې جورتۍ او یاهم ددې عمله چي موږ دخپل حق په غوښتلوکي شرم وکړو زموږ حق دي موږته راونه رسیږي او درپښودي لاندي سي.

دخپل حق په غوښتلو کې شرم هم بي زړه توب دی.موږ او تاسو باید تل جورت منده او زړه ور واوسو او دخپل حق په غو ښتلو کي دهیڅ یو شخص دراغیزې لاندي رانه سو. زموږ اوستاسو دټولنې زیات وګړي دخپل حق نه غوښتلو او ږغ نه پورته کولو له عمله دستونزو سره مخ سوي دي، داستونزې هغه وخت نورې هم ډیریدای سي چي یاد اشخاص همداسي چوف پاته سي اوغلي اوسي،یاد اشخاص خپل دحق په غوښتلو کي دشرم احساس کوي اوزما په اند دخپل حق څخه نه دفاع اونه غوښتنه هم یوډول بي زړه توب دی.

زموږ او ستاسو حق هیڅوک نه سي را څخه اخیستلی! مګر هغه وخت چي موږ بي زړه او بي جورت و اوسو. که موږ هر څومره کمزوري او بي توانه هم یو مګر بیا هم باید خپله زړورتیا ښکاره کړو او درخپل وس پوري دخپل حق څخه سا تنه وکړو.ځیني زموږ او ستاسو څخه خپلې غوښتنې او آن خپلې عادي خبرې هم دځینو خلکو په مخ کي نسی کولی او پر هغوی باندي یو ډول اغیزه،صام دیادو کسانو پریوتی وي، داکار ددوی دنه جورت درلو دلو دلیل دی. که چیرې زموږ خبرې پرځاي وي، خبرې مودټولنې او زموږ په ګټه کي وي، نوبیا وېره دڅه؟موږ باید په پوره ډاډ سره دخپل حق غو ښتوونکي سو، پرته دکومې وېرې خپله غوښتنه ووایو، که چیرې داسي ونه کړو نو زموږ حقونه به زموږ په مخکي در پښو لاندي کیږي اوموږ به خپل غږ نه سو پورته کولی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني انسانان بيا خپل غوښتني او هيلي له دې کبله نه سي ښکاره کولی چي دهغوی په ګمان ددوی غوښتونو ته به غوږ ونه نيول سي، دا کار هم پر ځايا وښه کار نه دی، زموږ غوښتنه که اوريدل کيږي اوکه نه، که پلي کيږي او که نه،مګر موږ بايد خپل دحق غوښتوونکي سو، خپلې هيلې بربنډې کړو، ترڅو موږ ورسته لږ ترلږه ددې کبله دخپل ضميردخوا ونه زورول سو چي آن خپله غوښتنه مولا هم ښکاره نه سواى کړاى.جورت او زړور توب بايد دماشوم توب څخه په خپلوماشومانو کي پيداکړو.

که موږ چيرې خپلو ماشومانو ته دخبروکولو اجازه دمشرانو په منځ کي ورنه کړو، دهغوی هيلو او غوښتونو ته غوږ کينږدو،نظريې وانه ورو،مشوره ورسره ونه کړو، نو زموږ ماشومان خپل جورت او زړورتوب دلاسه ورکوي او خپل هيلې بيا موږ او ټولنې ته نسي ويلی، خپل اودنور دحقوقو څخه ساتنه نسي کولی .ماشومان بايد دمشرانو مخ ته دخبر کولو اجازه ولري.

خپلې غوښتني بايد ووايي، خپل حق بايد وغواړې اوخپل نظر بايد څرګند کړې.که موږ دخپلو ماشومانو خبرو او غوښتنو ته غوږ ونيسو نو زموږ ماشومان جورت پيدا کوي اوتل به په ټولنه کي خپل او دنورو دحق غو ښتونکي وي. همدارنګه ماشومانوته وړرونکي کيسي اونکلونه کول، وړرونکي فلمونه ورته ښکاره کول، زموږ ماشومان بي زړه اوبي جورته کوي.

که يو کس خپل دحق غوښتلو جورت ونه لري، خپلې غوښتني نه سي بيا نولی نوهتمن دهغه حقونه خوړل کيږي او همدرنګه که چيرې يوه ټولنه خپل دحقوقو غوښتوونکي نه سي دهغې ټولنې دوګړو حقونه درپښولاندي کيږي. تل بايد خپل دمشروع روا حقونو غوښتوونکي اوخپل مشروع،روا هيلې اوغوښتنې ښکاره کوونکي اوسو،همدارنګه بايد دخپلې ټولنې دحقونو څخه هم ساتنه وکړو. نيک جورت درلودل موږ دستونزو څخه ليري ساتي، جورت موږ او تاسوته خوشحالۍ را کوي،جورت موږ ته پر مختګ راکوي،جورت مو ټولنه پيا وړي کوي او همدارنګه جورت زموږ څخه نيک کسان جوړوي.

حق بايد دکم جورتې له کبله هغه وخت لاپېټ نه کړو چي زموږ په يوه کلمه (ويوکي) سره موږ دارته پورته کيږو.پرحق باندي زړه ورتيا او جورت بايد خپل عدت وګرځو ترڅوچي الله (ج) را څخه راضي(خوښ) واوسی. جورت بايد پرحق، نيکو ويناوو او کارونو کي ولرو،

نه په بدو ويناوو او کارونوکي،ترڅو په ټولنه کي دعزت خاوندان و اوسو. حق پټول او دخپل حق څخه ساتنه نه کول بي زړه توب دی او داکړنه موږ ته زيان رسوي، په دې نړۍ کي.زړور اومشروع حق غوښتوونکي انسانان خپل ځان او خپله ټولنه دستونزو څخه خلاصوي.

هيڅ يوظالم انسان پرجورت لرونکی انسان او ټولنه باندي ظلم نسي کولی او دهغوی حق نه سي خوړلی، په شرط ددې که چيرې هغوی پر حقه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتيا ويل اورښتنولي

يو انسان هغه وخت يونيک اخلاقه انسان کيداى سي، چې کله هغه رښتيا وايي.رښتيا ويل او رښتنولي هم دنيکو اخلاقو دجملي څخه ګڼل کيږي، رښتني انسانان تل په خپلو چارو کې بريالي وي او هيڅ وخت دوى دستونزو سره نه مخ کيږي. رښتني انسانان تل دنور انسانانو په منځ کي دعزت،درناوي او قدر خاوندان وي، برعکس کوم انسانان چي دروغجن وي هغوى دټولنې په منځ کي عزت او اعتبار نه لري.

ځيني انسانان په خپلو ويناوو او خبرو کې درواغ وايي ، دا ډول انسانان بې اعتباره اوداسي اشخاص ګرځي چې ټولنه ددوى څخه نفرت کوي. درواغ ويوونکي انسانان دوستان او ملګري نسي پيد اکولی .که چيرې کوم وخت درواغ ويوونکي انسانان رښتيا هم وايي نو خلګ دهغوى په خبرو باورنه کوي، ځکه دوى په دروغوويلوکي دومره شهرت موندلی وي چې ځنيوخلکو ته يې رښتياويل هم درواغ ښکاري.

موږ که چيرې دروغ ويوونکي يو نوکولی سو درواغ ويل پريږدو، تل مو بايد خپلو ويناوو او خبرو ته پام وي، چي زه څه وايم آيا زما دا وينا چي زه يې کوم يامې وکړل حقيقت لري او که نه؟ که چيرې حقيقت نه لري نوزه ولې ځان په ګناه کي مبتلا (اخته)کوم اودرواغ وايم؟د درواغوپه ځاى رښتياهم ويلی سم. که مې چيري درواغ ويلي وي نو بايد دخپلو درواغو په خاطر دالله (ج) څخه بخښنه وغواړم او بيا دا ناوړه او زيان رسوونکی کارتکرار نه کړم. زموږ او ستاسو څخه ځيني تل درواغ وايي. دمثال په ډول زموږ څخه يوکس پوښتنه کوي چي ته تېره ورځ چيرې وې؟

موږ هغه ځاى دپروخت نه ورته ښيو چي هلته وو بلکي بل ځاى ورته ښيو، داکار موږ دځينو لاملونو په سبب کوو اوهمدادول نني عصري وسايلو هم موږ ته ددروغو ويلو زمينه برابره کړي ده، موږ ځيني په تليفون کي درواغ وايوو، ځيني زموږ څخه په نورو ټولنيزو رسنيوکي درواغ وايي او دا درواغ که څه هم کوچني وي مګر درواغ خودي! موږ که مخامخ يا ديوې ټولنيزې رسنی دلارې خپل نوم داوسيدو ځاى،کار او دژوند دنوروچارو په اړه نه غواړو کوم چاته معلومات ورکړو: نو درواغ هم بايد ونه وايو، که نه غوړو يوکس ته دځان په اړه معلومات ورکړو: بايد دهغه دپوښتني دځواب څخه بخښنه وغواړو او هيله وکړو چي په راتلوونکي وخت کي دهغه څه په اړه چي نه غوړم چاته معلومات ورکړم زما څخه پوښتنه مه کوه، په دې کار کولو سره پوښتنه کونکی کس زموږ څخه نه خفه کيږي، که چيرې موږ هغه کس ته چي زموږ څخه يې پوښتنه کړې ده درواغ ووايو نو کيداى سي زموږ درواغ هغه ته رښتياسي، موږ هغه کس ته دروغجن معرفي سو او خپل اعتبار دلاسه ورکړو .درواغ ويل کيداى سي دماشومتوب څخه عدت وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې مور او تاسو دخپلو ماشومانو مخ کي دروا‌غ وایو: بیا زمور او ستاسو ماشومان هم په راتلوونکي وخت کي دروا‌غ وائې.

د بیلګې په ډول زمور دروازه یو څوک ټکوې، مور یو ماشوم دروازې ته ور استوو او هغه ته وایو که چا زما په اړه درڅخه پوښتنه وکړه، نو ورته ونه وایې چي هغه په کور کي دی اوهمدارنګه که کوم چا درڅخه پوښتنه وکړه چي تاسو په کورکي پلانکی یاپلانی شی موجود دی نوهغه ته مه وایه چي هو؟

اوهمداسي ډېر نور ډولونه شته چي مور او تاسو خپلو ماشومانو ته دروا‌غ ښیو اوخپله هغوی ته درواغوویلو روزنه ورکو.

ماشومان چي کله زمور اوستاسو درواغ ویل وینې :په راتلوونکي وخت کي زمور ماشوم هم درواغ وائې اود خپل ځان عدت یي ګرځوي.درواغ ویل هیڅ کومه ګټه نه لري!

په درواغو ویلو سره مور هتمن خپل ځان یا کوم بل چاته زیان رسوو!داسلام مبارک دین درواغ ویل نه خوښوي او درواغ ویونکی یې لوی ګنهکاره بللی دی.الله جل جلاله مور د درواغو ویلوڅخه منه کړي یو،په دې خبره دلا ښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الحَجّ : 3نمبرایات ولولئ!رسوالله (ص)فرمایې:رښتیانیکي ته بیول کوي اونیکي جنت ته بیول کوي، اوسړی رښتیاوایي تردي چي دالله (ج)په نزد رښتونی ولیکل سي اودرواغ بدي ته بیول کوي اوبدي دوږخ ته بیول کوي اوسړی درواغ وایي تردي چي دالله (ج)په نزد دروغجن ولیکل سي.①

همدارنګه زمور او ستاسو ټولنې هم دروغ ویونکي نه خوښوي او د درواغجنو لپاره یې متلونه ویلي دي.

یو پښتو متل دي چي وائي ددروغو مزل لنډوي.که غواړو چي دټولنې په منځ کي اعتبارلرونکي او دعزت(درناوي) خاوندان واوسو.باید درواغ ونه وایو، خلګ موباید په درواغ ویونکو سره نه بلکي د ریښتینو او رښتیا ویونکوانسانانو په توګه وپیژني.

مور او تاسو باید خپل دوستان او ملګري ددرواغو په ویلو سره تشویق نه کړو، بلکي هغوی د دروغو ویلو څخه راوګرځوو.

همدا ډول خپل ماشومان او دکورنۍ نور غړي هم دهغو ددرواغو ویلو په صورت کي دهغوی په دې بد عدت وپوهوو،زیانونه یې ورته بیان کړو او هڅه وکړو چي یوه داسي لاره ومومو چي په را تلوونکي وخت کي هغوی دروغو ویلوته زړه ښه نه کړې.

مور او تاسو باید درواغ ویل دخپلي کورنۍ او ټولني څخه ورک کړو، داعدت دمنځه یو سو تل رښتیا ووایو،که څه هم رښتیا ویل مو دوندي ترخه وي چي مورته زیان رسولی سي، مګر مور باید درواغ ونه وایو ځکه الله (ج) دروغ ویونکي نه خوښوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - صحيح مسلم حديث ګڼه6637

شګوم او زموږ ټولنه

زموږاو ستاسو په ټولنه کې ځيني ښځې او نارينه په تېره بيا هغه ښځينه اونارينه چي علم اوپوهه نه لري، يو کار يا هم شی په بد يا ښه فال يا ښه،بدشګون،شګوم باندی نيسي اوفکرکوي که چيرې داکار په داډول سره وسي : موږ او يا هم زموږ کورنۍ ته به کوم زيان ياګټه ورسيږي.

دمثال په توګه ځيني ددوی څخه دشپې جارونه وهي، ځني بياجارو لوړ نږدي، ځيني دشپې نوکان نه غوڅوي،ځيني نور بيا دڅپليو چپه اوښتل ، تورې جامې اغوستل، ددواخترونو په منځ کي کوژده او واده کول دشپې دکور څخه دتور ديګ ايستل اوبحرته وړل اوهمدارنګه دشپې دپلوه څخه دکور څخه دخميرې وتل زموږ په سيميزه لحجه دېروي په نامه ديوه حيوان نارې، انګولا کول او همداسي بم (کرکوميو) نومي مرغه اواز،ناره په يوه سيمه کي کول په بد فال اوشګوم باندي نيسي.پورته او دې ورته نور ډېرې پيښې او کارونه زموږ دټولنې ځيني وګړي په بدشګون نيسي.شګونونه يوازي بدنه بلکي ځينو ته خوښۍ ورکوونکي شګومونه هم زموږ په ټولنه کي شهرت لري.

دمثال په ډول سره:دراستې سترګې دبانو رپيدل،دپايڅې اوښتل ،دکارغه نومي مرغه په هواکي ګرځيدل اودې ته ورته نورې تصادفي اوغيرې تصادفي پيښوته يې بيا دنيکو شګومونو نوم ورکړی دی.دا معلومه خبره ده چي ټول کارونه او پيښې دالله(ج) دطرفه څخه دي او هيڅ يوشی يا تصادفي پيښه دانه ثابته وي چي کومه بده يا ښه پيښه دي منځ ته راسي. په هرې کړنې باندي الله(ج) خبر اوعالم دی مګر که چيرې الله(ج) وغواړي نو ديوې خطرناکي وقعې او ياهم ديوې ښې اوبي خطره واقعې دپيښيدلو دوخت خبراو علم خپلو خاصو اوعامو بنده ګانو ته ورکوي، هغه که په واسطي، نښنواو نښانو سره وي اوکه بيله واسطي اونښنو نښانو څخه. الله(ج) خپلو بندګانو ته دداسي وسايلو دجوړيدلو علم ورکوي ياېې ورکړی ؤ اودی چي دهغه وسيلې په کارولو سره انسان ديوې پيښې درامنځته کيدلو څخه خبريږي، مګرکومه تصا دفي پيښه ياکار چي موږ او تاسو ځيني يې ځيني وخت دنورو ښو او بدو پيښو درامنځ ته کيدلو زيږنده اولامل بولو بيله دې چي زموږ داګمان اوخبره بيله څيرنې تجربې اوسيلې څخه وي يوازي زموږ ناسم ګمان،وسوسه اووېره ده،په دماغ کي دا د زيان اوګټې فکردهغې پيښې له کبله ساتل او په زړه کې ترينه وېره کول زموږ اوستاسو څخه داهيره وي چي خيراو شر دالله(ج) دطرفه څخه دي،ياد ناسم فکر،ګمان او وسوسه موږ په ډول ډول روحي او جسمي ناروغيواخته کوي.

زموږ او ستاسو دشګومونو کيسي يوازی او يوازي افساني دي،کيدای سي داشګومونه دځينو تصادفي پيښنو او ياهم کيدای سي ځينو اشخاصو دخپلې ګټې او ځينو نورو بيا ديو ډول خوښۍ اوخوشبينۍ په پار منځ ته راوړي وي او دوخت په تيريدو سره ياد شګونونه اوکړنې زموږ په ټولنه کي مروج سوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ اوتاسو بايد شګونونه او فالونه ونه نيسو ځکه الله(ج) په هغه کارونو خبردی چي اراده يې لري او بيله دي چي دلوی خدای(ج) خوښه نه وی هيڅ يو مخلوق ته په هغه پيښيدونکی کار باندي علم نه ورکوي.بدفال شګون ياشګوم اوکړنه نيول او دکومې پيښې درامنځ ته کيدو علت ګڼل دګناه څخه خالي نه دی.رسوالله (ص)فرمايي:بدفالي هيڅ شی نه دی،(يعني کړل) اوغوره فال دی، خلګووويل اې دالله رسوله! فال څه شي دی؟رسوالله (ص)وفرمايل:نيکه خبره چي په تاسوکي يوڅوک يې واوري.①

کيدای سي فال ،شګون اوکړنه دلويو ګناهونو دکولو لپاره لارپرانيزي اوموږ په لويو ګناهونو کي مبتلا کړې. موږ او تاسو بايد دټولنې څخه د ادفال شګون اوکړني نيولو کوچنی فرهنګ دمنځه يوسو او پري نږدو چي موږ دي په هغو کارونو په سي روان سو چي داسلام دين يې نه خوښوي.فال نيول او شګون نيول زموږ او ستاسو په کارونوکي ورسته والی راولي اوموږ نه پريږدي چي خپل کارونه په سم ډول سرته ورسوو.فال نيول او شګوم ياشګون نيول موږ په روحي او جسمي ناروغيو اخته کوي.

شګون نيول او فال نيول موږ په ګناه کي اخته کوي.موږ اوتاسو بايد خپل هغه دودونه اوکړني دمنځه يوسو اووي نکړوکومې چي داسلام ددين سره په ټکر کي وي. زموږ اوستاسوڅخه دهريوه کس دا مسؤليت او دنده ده چي داسلام دسپيڅلي دين په رڼاکي خپل ژوند پرمخ بوزو اونوروته يې لارښوونه وکړو.

زموږ او ستاسو دټولنې ځيني وګړي ددې لپاره زيارباسي چي زموږ اوستاسو دټولنې هغه دودونه اودکلتورهغه څانګې را ژوندۍ اوزرغونې کړې چي بې ګټې اوآن زيان رسوونکي دي،

ياد وګړي کـه کيدای سي دهغو دودونـواو دفرهنګ دښاخونودپياوړتيا اوغوړيدا لپاره دي زياروباسي چي د هغوپه راژونـدي کيدا اوبيامروج کيدا سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی سي،په يادې کړنې کولو سره به يادوکسانو خپل مبين دين اسلام ته هم ترېوې اندازي پوري خدمت کړی وی.

فرهنګ

ديوې ټولنې ټولو مادي او معنوي شتمنيو ته فرهنګ ويل کيږي.موږ افغانان يولرغونی او وياړلی فرهنګ لرو او نسل په نسل دا وياړلی فرهنګ درموږ پوري را رسيدلی دی. موږ تل دخپل غوره او وياړلي فرهنګ څخه په هرډول حالاتو کي ساتنه کړې ده او نه مودي پريښي چي کوم څوک زموږ فرهنګ ته زيان ورسوي.

خو اوس دبده مرغه زموږ دفرهنګ ځيني برخې دمنځه تلو په حال کي دي دا دمنځه تلل يې ځيني لاملونه لري چي په لاندې ډول سره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - صحیح مسلم کتاب السلام حدیث ګڼه5798

په سمندرکي دملغلرولټون...

لومړی لامل: اوسني پرمختللي وسایل چي ټولنیزي رسنۍ په کي لویه ونډه لري زموږ فرهنګ ته یې ستونزي راولاړي کړي دي، ځیني زموږ دفرهنګ نه غوښتونکي او ورسره بغض کوونکي دځینورسنیو دلارې غواړي زموږ پرهنګ ته زیان ورسوي او زموږ اوستاسو څخه ځیني دهغوی دشومو موخو ښکارګرځیدلي دي او دنورو ټولونو دفرهنګ تقلیدیي کړی اوکوي یې. ځیني ددې رسنیو دجملې څخه دننه زموږ په هیواد کي دي، ځیني نوریې زموږ دهیواد څخه دباندی زموږ دفرهنګ پرضد کارکوي اودهغوی هڅې تل همداوي چي زموږ مادي او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوی.

یادمغرض،زیان رسوونکي کسان وه موږته تل خپل فرهنګ ښه نوموي او زموږ فرهنګ راته یوبد او ناوړه فرهنګ معرفي کوي. موږ او تاسو مسؤل یو چي ددې رسنیو پرضد خپل غږ پورته کړواو پري نږدو چي زموږ فرهنګ ته دې دوی زیان ورسوي او زموږ ټولنه دي زموږ څخه لیري کړي. موږ کولی سو چي دوی ته جواب ورکړو،البته په دې کارکولو کي زموږ دهغه رسنیو رول اړین دی چي په ریښتیا هم غواړي زموږ دټولنې لپاره خدمت وکړي.

دهغو دشمو موخو(هدفونو) څخه دټولنې دوګړو خبرول زموږ دخپلو رسنیو دنده ده.زموږ او ستاسو دولت هم باید پري نږدي چي یوه رسنۍ دي زموږ په هیواد کي زموږ دمادي او معنوي شتمنیو پر ضد فعلیت وکړي او هغه کسان چي دارسنۍ اوري، ګوري، یالولي یې دهغوی دنده هم داده چي نور دا رسنۍ ونه څاري او خپل ترتوانه پوري دهغوی څخه لیروالی اختیار کړي. موږ بایدتل ویښ و اوسو ښه اوبد دیوبل څخه توپیر کړو او که خپله یاد کارنه سو کولی نو باید دټولنې دنورو وګړو څخه مرسته وغواړو.

البته دیادونې وړده چي داسلام مبین دین او زموږ ژبه هم زموږ دفرهنګ دجملې څخه دي او زیاتره ګواښونه هم زموږ همدغو دو دفرهنګ څانګو ته دي. که چیرې موږ دهمدغو څانګو څخه کلکه ساتنه وکړو نو موږ به خپل دفرهنګ ډیرو برخو څخه ساتنه کړې وي.

دوهم لامل: خارجي هیوادونو ته سفرونه او تګ را تګ. زموږ دټولنې ډېر وګړي دبیلا بیلو لا ملونو له کبله په خارجي هیوادونو کي میشت دي. ددې میشتو وګړو دجملې څخه ځیني دهغو ټولونو دفرهنګ در اغیزي لاندي راغلي دي او خپل فرهنګ یې شاته غورځولی دی، دا دفرهنګ شاته غورځول هم ځیني لاملونه لري دهوسا ژوند تېرولو ،دمالي شتمنیو دلاسته راوړلو،د زور زیاتي، شوق او خوښي، دډېر مودې اوسیدلو او دخپل هیو واد او ټولنې سره دنفرت کولوله عمله، دا او دې ته ورته نور ډیر لاملونه دي چي زموږ دټولنې هغه اشخاص چي په خارجي هیوادونو کي میشت دي خپل دفرهنګ څخه لیروالی اختیاره وي. کله چي یاد اشخاص خپل هیواد ته راستانه سي :بیا هم دوی دهم هغې بحرنۍ ټولنې دفرهنګ څخه په خپل هیواد کي ګټه اخلي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل فرهنګ په ډول یې عملي کوي اودتولنې نورو وګړو ته هم دهم هغه بحرني فرهنګ دمنلو لاربښونه کوي. ددې پرځای چې هغه بحرني فرهنګ هیرکړې نو نوریې هم مروج کوي، یاد کسان دیوه هیواد پاله شخص دعوه نه سي کولی، یاد وګړي درهغو چي خپل فرهنګ ته په ربښتني ډول نه وي ژمن سوي زموږ هیواد ته کومه ګټه نه سي رسولی، یاد وګړي باید خپل ځانونه اصلاح کړي، دنه اصلاح کیدلو په صورت کي باید ټولنه د دوی څخه لیروالی اختیارکړي او دوی پري نږدي چي زموږ مادي او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوي.

دریم لامل:اقتصادي ستونزې: زموږ دټولنې ځینی وګړي دخپلو مالي ستونزو دلیرکولو لپاره دنورو ټولونو دمادې او معنوی شتمنیو دپیاوړتیا لپاره خپل په هیوادکي فعالیت کوي او دخپلو مادې او معنوي شتمنیو ددمنځه وړلو په فکرکي دي.

یاد کسان دنورو دلاس لاندي خپل هیواد ته زیان رسوي او دهرپرمختګ مخه یې ډب کوي. زموږ څخه یې ځیني مادې او معنوي شتمني اخیستي او دځینونورو داخیستلو په لټه کي دي. دوی زموږ هرډول شتمني دخپلو بادارانو په لمنه کي وراچوي او هڅه یې تل دا وي چي څنګه دخپل هیواد مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه یوسي. یادو کسانو ته هیڅ وخت آزاد انسانان نه سو ویلی، بلکي دوی غلامان او مریان دي. موږ او تاسو باید دهغه خپل او پردي مخه ونیسو چي زموږ دمادې او معنوي شتمنیو د دمنځه وړلوپه لټه کي وی، البته داسلام دمبین دین په رڼا کي.

هغه وګړي چي زموږ دټولنې څخه دي او زموږ مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه وړي نیکوکاره اودستاینې وړنه دي. څنګه یوکس دپردیوو په لمسون خپل مادې او معنوي شتمني دمنځه وړي.

څلورم لامل: بې علمې اوناپوهې. زموږ دټولنې ځني وګړي ددې له عمله دنورټولنو فرهنګ عملي کوي، چي هغوی علم او پوهه نه لري،هغوی په دې نه پوهیږي چي دنورو دفرهنګ تقلید کول ښه کړنه ده او که بده او دانه سي معلومولی چي کومه کړنه چي زه یې کووم هیواداو ټولنې ته مي ګټه رسوي او که زیان.

دټولنې میشتوته نیک پوهوې دټولنې دپوهو وګړو دنده ده، هغه کسان چي علم او پوهه لري باید تل هڅه وکړې چي دبې علمه او ناپوهو کسانو سره دهغوی په پوهوې کي دبیلابیلو لارو څخه کار واخلې اودهغوی سره مرسته وکړې ترڅو دټولنې ناپوهه اوبې علمه وګړي دجهل او ناپوهیو په تورو تیارو کي بند پا تې نه شي.پنځم لامل: ځان ښودنه. زموږ او ستاسو څخه ځیني دځان لوی اوعصري ښودلو او یاهم پرمختللي ښودلو لپاره، دنورټولونو مادې او معنوي شتمنۍ دځان لپاره غوره کوي اود ځان ښودني دود دبیلابیلو لارو څخه غوارې دټولنې نورو وګړو ته هم ورسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی غواړې چې په دې کارکولو سره په ټولنه کې دعزت او قدر خاوند سي،دیاد فکردرلودونکو دامفکوره ناسمه ده،باوري یم چې هیڅ وخت هم زموږ هیواد پالـه اوفرهنګ پاله وروڼه دپردیو دفرهنګ تقلید کوونکی ته ددې لپاره درناوی نه کوی چې ده دخپل فرهنګ څخه ځان لیري کړی دی او دنورفرهنګ ته یې ځان نژدي کړی دی، یاده سوې مفکوره درلودونکي وګړی په خپل دې بدفکر کې هتمن ناکامه دي او دوی خپل موخې ته نه سي رسیدلی.

شپږم لامل: جبراو زور زیاتی.

زموږ ځنې مظلو مان وروڼه او خویندې په دې خاطر دپردیو دفرهنګ ښکار ګرځیدلي دي چې هغوی دې کړنې ته مجبور سوي دي، حالاتو دوی ته دنورو دفرهنګ دمنلو ګواښ کړی دی، دوی دکوم مجبوریت له عمله دنورو دمادې او معنوي شتمنیو منلو ته اړسوي دي،دوی ته چې کله هم ددې حلاتو څخه دوتلو زمینه برابره سي، نو دوی به هتمن هغه دجبراو زور زولنې ماتې کړې او ژربه هغه فرهنګ ته شا کړي کوم فرهنګ چې دوی په خپله خوښه نه دی غوره کړی بلکې په دوی باندي په زورتپل سوی دی.

اووم لامل:تعلیمي مرکزونه. ځینې دپردیو ترلا س لاندي تعلیمي مرکزونه هم زموږ ځیني ماشومانو، تنکیو ځوانانو او ځوانانو ته دنورفرهنګ لولي. دهغوی دماشومتوب، دین، بي وزلۍ او نورو لارو څخه په ګټې اخیستلو په هغوی باندي دنورو فرهنګ مني،هغوی دې ته تشویق کوي چې دهغوی دناسم فرهنګ دمنلوپه جال کي راګیر او دهغوی ښکارسي اوورسته دهغوی دشومو موخو د ورپوره کولو آله وګرځي.یاد تعلیمي مرکزونه کیدای سي دټولو نورو لاملو نو څخه خطرناک تمام سي، او ژر به زموږ په ټولنه کي داسي یو نفاق منځ ته راولي چې دهغه څخه دوتلو لاره به بیا ډېره ستونزمنه وی.

هغه تعلیمي مرکزونه چې زموږ ماشومانو او ځوانانو ته دپردیوو فرهنګ زده کوي باید وي پیژنو او په ګډه یې مخه ونیسو پري نږدو چې هغوی خپلو ناسمو اومنفي موخو ته ورسیږي.

خپل دکورنۍ غړی باید په داسي تعلیمي مرکزونو کي ونه روزو ،زده کړه په ونکړو چې هغه مرکزونه زموږ دمادې او معنوي شتمنیوپه زیان وي، زموږ دفرهنګ دناسم ښودلو روزنه زموږ دوستانو ته ورکوي او هڅه یې دا وي چې زموږ اولادونه پرناسمو اوناروا لارو ستانه کړي.

موږ او تاسو باید دهغو ټولو خطرونو پر وړاندې ودریږو او پرضد یې غبراوچت کړو، چې زموږ هیواد او ټولنې ته زیان رسوونکي تمامیږي. هغه خطرونه که زموږ هیواد اوټولنې ته په اوږد محاله توګه ګواښ کوونکي وي او که په لنډمحاله توګه ګواښوونکي وي.موږ باید دخپلو مادې او معنوي شتمنیو (فرهنګ) څخه ساتنه وکړو او هیڅ کورنې او بحرنې وګړی یا وګړو ته اجازه ورنه کړو چې زموږ څخه زموږ فرهنګ واخلې اویاهم ورته زیان ورسوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه کولی شو خپل فرهنګ خوندي وساتو؟

لومړی: علم او پوهه لاسته راوړل. ټولنه دپوهې په ګانه سینګارول.دوهم :نیک عامه پوهوي او یوبل ته دهغه عواملو او علتونو په اړه پوهوي ورکول او خبرورکول چي زموږ دغوره فرهنګ او دهغه ځانګو ته خطر پیښوي او یا یې هم ورته پیښ کړی وي.

دریم: پوهان او عالمان کولی سي چي دنورو دفرهنګ دمروج کولو څخه زموږ په ټولنه کي مخنیوی وکړي .څلورم: قومي مشران اومخور هم په خپل فرهنګ ساتلو کي پوره ونډه لري.

پنځم: ټولنیزي رسنۍ. دټولنیزو رسنیو په مرسته موږ او تاسو کولی سو خپل فرهنګ ته خدمت وکړو او پري نږدو چي زموږ په هیواد کي دي دپردیوو فرهنګ مروج سي.

شپږم: دولت. دولت دنده لري دهغو کسانو او کړیو مخه ونیسي چي زموږ فرهنګ ته ستونزې راولاړه وي.اووم:عام خلګ. عام خلګ دنده لري چي دپردیو دزیان رسوونکو پرهنګونو دمروج کیدو څخه مخنیوی وکړي. اتم: یووالی او پر خپل فرهنګ ټینګ پاتې کیدل.نهم: زموږ تعلیمي مرکزونه او تعلیمي کتابونه هم باید داسي وي چي دهیڅ پردي فرهنګ دراغیزې لاندي نه وي.پورته یادې سوې کړنې،کسان او کړۍ کولی سي چي زموږ داویاړلی،لرغونی فرهنګ او دهغه ځانګي خوندي او پیاوړي وساتي .

دیادونې وړده چي همدا موږ او تاسویو چي خپل فرهنګ ته زیان رسو. که موږ چیرې خپل فرهنګ ته زیان ونه رسوو: هیڅ یوکس او ټولنه نه سي کولی زموږ فرهنګ ته زیان ورسوی. موږ او تاسو یو چي خپل دفرهنګ دښمنانو ته مولاره هواره کړې ده چي هغوی زموږ مادې او معنوي شتمۍ دمنځه یوسي، او ورته زیان ورسوي.زموږ او ستاسو په ټولنه کي ښه او بدکوچني فرهنګونه هم شتون لری او که زه دلته دهغوی یادونه کوم نویو لوی کتاب به پري ولیکل سي، مګر موږ او تاسو باید دهغه دودونو کوچنیو فرهنګونو مخه ونیسو چي بد او زیان رسوونکي وي او زموږ په ټولنه کی مروج سوی وي.

هغه دودونو ته باید وده ورکړو او ورته کارو کړو چي په رښتیا هم مثبت اودستایلو وړوي، ګټه رسوونکي وه او دي او اوس دمنځه تلو په حال کي دي او یاهم دمنځه تللی دي. موږ اوتاسو په ګډه کولی سو خپلې ټولنې ته خدمت وکړو او دخپلي ټولنې هرډول پرمختګ ته لیځي را ونغاړو.

دا ټولنه موږ په ګډ کارکولو سره پرمختللي کولی سو. زموږ ټولنې اوهیواد ته یوازي موږ اوتاسو ګټه رسولی سو،

نور وګړي او کړی زموږ اوستاسو وهیواد اوټولنې ته دیر وخت کومه ګټه نه سي رسولی!موږ او تاسو باید پرخپلو ځانو باور دلاسه ورنه کړو او تل همت لرونکي او صبر کوونکي انسانان و اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام

موږ او تاسو مسلمانانو که څه هم دژوند په هرډول حلاتو کي دخپل دين څخه دالله(ج) په مرسته کلکه ساتنه کړې ده، دژوند دبلې هرې اړتيا څخه مو خپل پاک دين ته حق داولیت ورکړی دی، تل مودا هڅه کړې ده چې دالله(ج) ټول احکام پرځای کړو، چاته اجازه ورنه کړو چي زموږ ددين او زموږ ددیني ارزښتونو پر ضد لاس په کارسي، خو په اوسني عصر، وخت کي زموږ او ستاسو څخه ځيني مسلمانان دخپل دين څخه ليري سوي دي ،يعني خپلو ديني ارزښتونو او اسلامي احکامو ته څومره چي ښايي هومره پاملرنه نه کوي او لامل يې هم داسوی دی چي موږ مسلمانان دنورو اديانو څخه دژوند په ډېرو چارو کي ورسته پاتې يو ياسو.

زموږ ددين دښمنانو زموږځينو څخه ګټه اخيستې ده، موږځيني يې ديوبل سره په شخړواخته کړي يو او په يوه او بل نوم موږ ديو بل پر واړندې جنګوي؟ځيني جاهـــل اوس مســـلمانانو تــــه وژونکــــي وايــــي حـــال دا چــــي اســـلام دژغورنې،مهرباني،سلامتی... دين دی. داسلام دمبارک دين مخالفين تل په دې هڅه کي وه او دې چي داسلام سپيڅلي (پاک) دين بدنامه کړې، د دوی ددې بدې موخې ته درسيدو څخه وړاندې مسلمانان بايد دهغوی مخه ونيسې، داسلامي احکامواو دالله(ج) پر پاک کتاب قرآنکريم باندي منګولې ټينګول (په قرآنکريم باندی عمل کول) دحضرت محمد(ص) پرلاره تګ کول د مسلمانانو په منځ کي اتفاق، هغه اشخاص اوکړی پيژندل چې داسلام په جامه کي داسلام پر ضد کارکوي او پـه دې لټـه کـي وي چـي دمسـلمانانو تـرمنځ سـتونزې منـځ تـه راوړي، داسلامي عالمانو لويې ټولنې جوړول، دهغه رسنيو او ليکونو پيژندل او درخپل توان پوري دهغوی دشومو موخو مخه نيول چي داسلام دنامه څخه په ګټه اخيستلو غيرې اسلامي بيانونه اوفتواوي ورکوي، په ماشومانوتنکيو ځوانان او ځوانانوباندی داسلامي علومو زده کړه،

داسلامي عالمانو دخوا څخه داسلامي امورو يادونه، نصحت(واعظ)کول،يادې سوې او دې ته ورته کړنې موږ او تاسو په دې دونيا او اخرت کي دکاميابۍ ترپولې رسوې،موږ کولی سو په دې کړنو کولو سره دالله(ج) رضالاسته راوړو، اوانشاءالله هيڅ وخت به د يادو کړنو دعملي کولو په صورت کي مسلمانان دداسي يو وخت شاهدان ونه اوسي چي مسلمانان يوبل په کښي وژنې، يوبل ته په کښی زيان رسوی او دمسلمانانو ترمنځ يوالی نه وي.

موږ او تاسو مسلمانان بايد داسلام دنامه څخه په ګټې اخيستلو غيرې اسلامي کړنې ونه کړو، نه هم بل چاته دا اجازه ورکړو چي داسلام دنامه څخه ناوړه ګټه پورته کړې او په دې ناوړه او غيرې اسلامي کړنو کولو سره داسلام دين ونورو آديانو ته يو بد دين ونوموې. زموږ او ستاسو مسلمانانو دا دنده ده چي اسلامي احکام پلي کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلامي احکاموکي دهرې ستونزې حل شتون لري او د هرچا حقونو ته په کي پاملرنه سوې ده. داسلامي احکاموپلي کول موږ اوتاسو او زموږ ټولنې ته نیکمرغې په تحفه کي راکوي. که موږ غیرې اسلامي کړنې سرته ورسو، نو دنورادیانو به داسلام ددین څخه زموږ دهغو کړنو له کبله چي غیرې اسلامي دي مګر موږځیني یې داسلام پردین پوري تړو نفرت وسي، وبه نه غواړې چي داسلام دین چي دژغورنې،بریالیتوب او سلامتئ دین دی ورته داخل سي او داسلام دین ومنې. پرموږ اوتاسو مسلمانانو دا لازمه ده چي موږ یوازي په نامه مسلمانان ونه اوسو، بلکي په ربښتیا اسلامي احکامو ته غاړه کښېږدو،اسلامي احکام پرځان پلي کړو او لکه څنګه چي داسلام خوږ پیغمبر او دهغه ملګرو داسلام لپاره زحمتونه ګاللې وه موږ او تاسو هم باید ددې پاک دین لپاره زیار وباسو او خپل مسؤلیت په ښه ډول سره سرته ورسوو.ومن الله توفیق

* *

دلوی خدای جل جلاله په مرسته داکتاب (په سمندرکې دملغلرولټون)
د۲۴/۴/۱۳۹۴ ه ش نیټه پای ته ورسیدی.
دخیرد دعا په هیله ستاسو ورور محمود حمیدزی

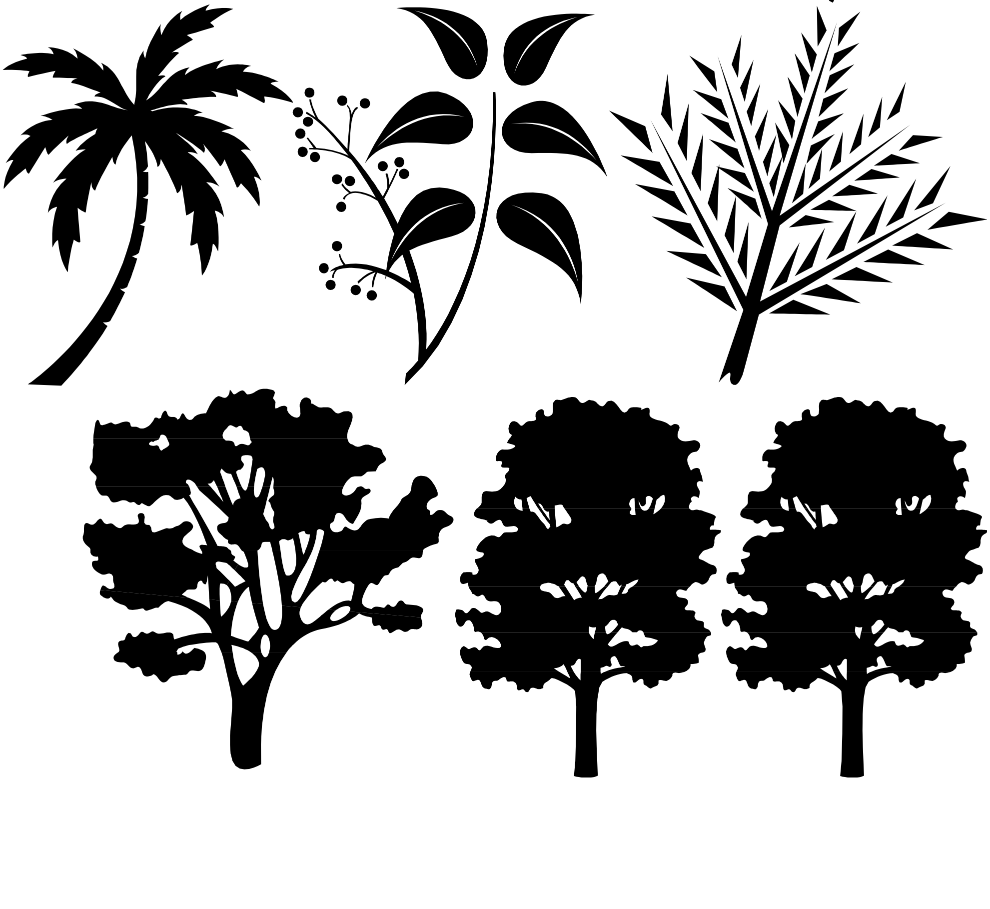

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سرچيې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخيستل سوې ده.

۱:صحيح البُخاري.تاليف الامام ابوعبدالله محمد بن اسما عيل البُخاري.
ژباړه.خپرونکي اداره مکتبه قاسميه.دخپريدونيټه ۱۳۹۲ه ش
۲:صحيح مسلم:تاليف ابو الحسين مسلم بن الحجاج القشيري. ژباړه.خپروونکی اداره احمدشاهي کتب خانه دچاپ کال ۱۳۹۰ه ش
۳:تذکرةُ الاولياء. تاليف فريدالدين عطار.ژباړه.خپرووونکي اداره عمرعاصم نشراتي مرکز.دچاپ کال ۱۳۹۱ جدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

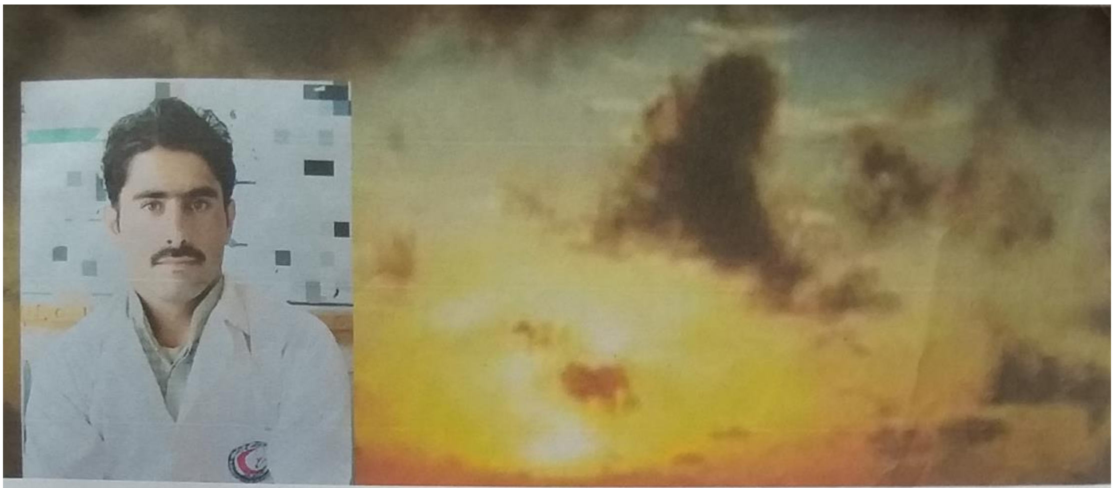

دليکوال لنډه پېژندنه!

محمودحميدزی په انګرېزي(MahmoodHamidzai) دخيرالله زوی،دحاجي محمداقبال لمسی او په خته اڅکزی دئ . نوموړی د 1374لېږديز لمريز کال دثور دمياشتې په څلورمه نېټه چي د 1995زيږديز کال دافريل دمياشتې 24نيټې سرسمون خورې دکندهار ولايت دژړی ولسوالی په سنګحصار کلي کي زيږيدلی دئ. حميدزي ديني زده کړې دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنی ښوونځی يې په سنګحصار لېسه، منځنی ښوونځی يې په قاضي عبدالمجيد منځنی ښوونځی کي لوستی او په کال 1396لېږديز لمريزکال کي دژړی ولسوالی داسعدسوري لېسې څخه فارغ اودمکتب دوره يې پای ته رسولې ده.

حميدزي:نيمه عالي زده کړې د ډاکټر مامون طاهري روغتيا علومو انستيتوت دنرسنګ په څانګه کي کړي او دياد انستيتوت څخه په کال 1399لېږديز لمريز کال کي دپنځلسم پاس په سويه فارغ دئ

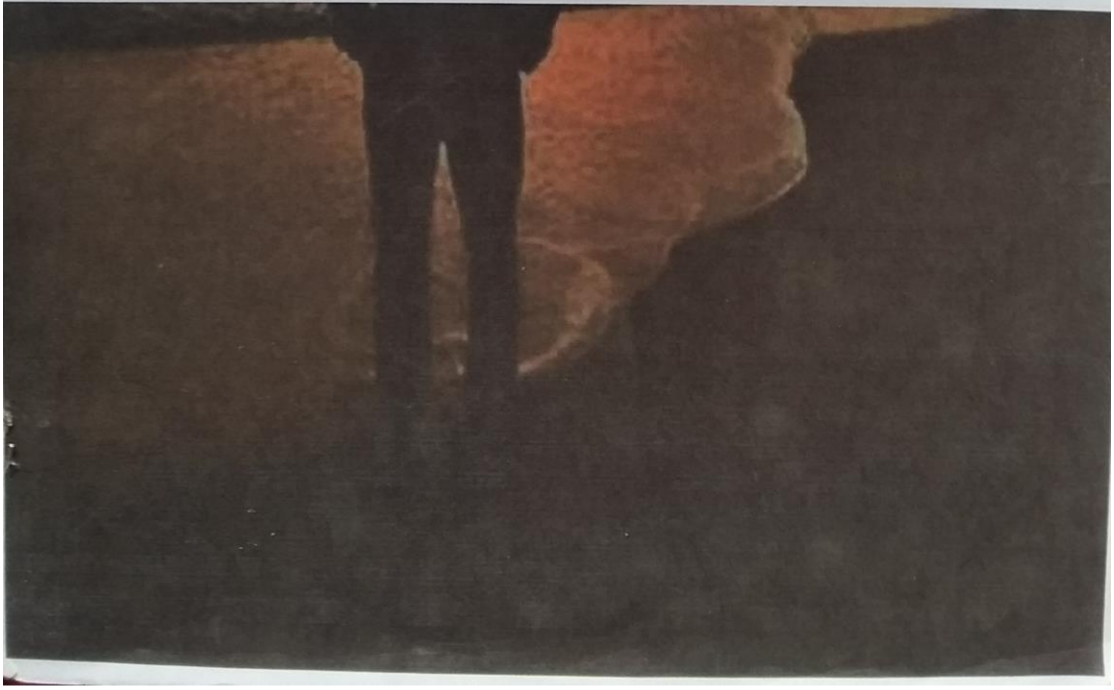

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library